TĒVIJAS SARGS

MILITĀRAIS ŽURNĀLS

MARTS
NR.03
2018
€ 0,85

TĒVIJAS SARGS

MILITĀRAIS ŽURNĀLS

Militārais žurnāls ir lejupielādējams

Download on the App Store

ANDROID APP ON Google play

SATURS

2 Latvijas ziņas

4 Gaisa spēkiem jaunas spējas un infrastruktūra

6 Militārā medicīna jāattīsta visai Latvijas sabiedrībai kopā

8 Pilsoniskais patriotisms Latvijas attīstībai un drošībai

12 Bezpilota lidaparātu apkarošanas spēju attīstība

16 Atvērti sabiedrībai un sadarbībai

18 Zemessardzē tradīcijām ir augsta vērtība

20 Baltkrievijas Tautas Republikas gadsimts

21 Operacionāli taktisko raķešu komplekss *9K720 «Iskander-M»*

22 Jaunsargu 3. līmeņa testu nometne

24 Latvijas Republikas valdību aizsardzības (kara) ministri

26 1918. gada notikumu hronoloģija Latvijā

28 Karavīru atpūtas nams Rudbāržos

30 Pulkvedis Oskalds Fogelmanis: īpašā misija neatkarības karā

33 Ģenerālis Hermanis Buks

34 Ārzemju ziņas

36 Pirms kārtējā prezidentūras termiņa Putins dižojas ar ieročiem

4

22

Reģistrācijas apliecība nr. 90009222536
Izdevējs — Jaunsardzes un informācijas centrs
Dibinātājs — LR Aizsardzības ministrija

Redakcijas adrese: K. Valdemāra ielā 10/12,
Rīgā, LV-1473
Tālr. 67335383, fakss 67335384,
e-mail: redakcija@sargs.lv

Eiropas Militārās preses asociācijas biedrs
www.empamil.eu
Iespiests Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūrā
O. Vācieša ielā 43, Rīgā
Iespieduma veids — ofsets
Metiens — 5000 eks.

Galvenā redaktore **Līga Lakuča — 67335383**
Literārā redaktore **Rasma Priekule — 67335391**
Žurnālists **Taivo Trams — 67335391**
Žurnāliste **Džoanna Eglīte — 67335391**
Fotoredaktors **Gatis Dieziņš — 67335399**
Fotogrāfs **Normunds Mežiņš — 67335399**
Fotogrāfs **Gatis Indrēvics — 67335391**
Fotogrāfs **Ēriks Kukutis — 67335391**
Makets **Aļona Savicka — 67335391**

Red. pārstāvis ASV **I. Zuševics.**
5438 Wild Rose Circle, Greendale,
WI 53129.
Tālrunis: 4144213934
e-pasts: ivarsvz@yahoo.com

Red. pārstāve Austrālijā **I. Abele.**
Tālrunis 03 9432 3603,
e-pasts: ilzel.abele@gmail.com

Red. pārstāvis Kanādā **J. Bilinskis**.
210-570 Proudfoot Lane,
London, ON N6H 4Z1, Canada.
Tālrunis 519 474 1080
e-pasts: jbilinskis@rogers.com

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt
ar autoru viedokli.
Autoru manuskriptus atpakaļ neizsniedz.

Arvien lielāku aktualitāti mūsdienu sabiedrībā iegūst sociālie mediji, to lietošana un sniegtā informācija. Šajā kontekstā arī tādas izpausmes kā *fake news* — viltus ziņas.

Kurš ir tas brīdis, kad cilvēks aizdomājas par savu drošību sociālajos tīklos, par to, kādas pēdas viņš atstāj internetā un kā to kāds var izmantot?

Par šiem jautājumiem notiek daudz diskusiju, tiek izteikti ekspertu viedokļi un lasāmi interneta lietotāju dažādie komentāri. Arī par to, kā mēs katrs ļaujam ietekmēt savu prātu, uzskatus, pārliecību — brīžiem pat neapzinoties, ka ar savu *like* (patīk) sociālajos tīklos atbalstām kādu, kuru maz interesē ziņas saturs, vienīgi virsraksts, lai cilvēki, noklikšķinot taustiņu, vienkārši palīdzētu viņam nopelnīt. Ne velti saka, ka pašreiz notiek cīņa par cilvēku prātiem, tāpēc jo lielāka nozīme ir kritiskajai domāšanai, spējai saprast, analizēt un tikai tad izteikt secinājumus ar savu atbalstu.

Tomēr eksistē arī reālā dzīve. Un to visvairāk apzinās karavīri, kuri atrodas starptautiskajās operācijās, misijās, tie, kuri pilda savus dienesta pienākumus gan glābšanas darbos, gan dežūrās. Dienestam ir visai maza saikne ar virtuālo dzīvi, jo brīdī, kad ir krīze, ir vajadzīgs reāls cilvēks un reāla palīdzība, nevis klikšķis *like*.

02.03.

Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Leonīds Kalniņš tikās ar Dānijas parlamenta spīkeri Piu Kersgordu un Dānijas Bruņoto spēku komandieri ģenerāli Bjernu Biserupu, lai pārrunātu reģionālās drošības aktualitātes un abu valstu divpusējo sadarbību militārajās mācībās, starptautiskajā operācijā Irākā un sadarbību karavīru apmācībā.

Bruņoto spēku komandieris ar gandarījumu uzsvēra ilggadējo sadarbību starp abu valstu karavīriem: «Dānijas karavīri ir ļoti profesionāli, pieredzējuši un uzticami sabiedrotie. Tāpēc varam būt lepni, ka Latvijas karavīri kopā ar Dānijas karavīriem ikdienā veic uzdevumus gan starptautiskajā operācijā Irākā, gan militārajās mācībās Latvijā un ārvalstīs.»

Vizītes laikā Dānijas parlamenta spīkere un bruņoto spēku komandieris tikās ar Latvijā izvietoto *NATO* spēku integrācijas vienību.

02.03.

Ar svinīgu apliecību izsniegšanu noslēdzās pirmā Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijas (LSPA) īstenotā profesionālās pilnveides izglītības programma sportā, kurā 20 Nacionālo bruņoto spēku karavīri divus mēnešus pilnveidoja zināšanas vispārējā fiziskajā sagatavošanā un profesionālo kvalifikāciju dienesta vajadzībām. Programmu LSPS īstenoja sadarbībā ar Nacionālo bruņoto spēku (NBS) Sporta klubu.

Pasākumā piedalījās 22 programmas absolventi, programmas mācībspēki, kā arī LSPA rektors Jānis Žīdens, Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas rektors pulkvedis Valts Āboliņš, kā arī NBS Sporta kluba priekšnieks majors Vents Graudiņš.

LSPA profesionālās pilnveides izglītības programma «Pamatzināšanas sporta trenera «C» kategorijas sertifikāta iegūšanai» šogad tika piedāvāta pirmo reizi. LSPA piecu gadu laikā piedāvās vairākas šāda veida mācības karavīriem.

03.03.

Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Leonīds Kalniņš apmeklēja gadskārtējo pulkveža Oskara Kalpaka balli.

Kalpaka balle ir kļuvusi par tradicionālu pasākumu, kur pulcējas valsts augstākās amatpersonas, Latvijas un sabiedroto karavīri, augstskolu mācību spēki, mākslinieki, uzņēmēji un burši no Latvijas studentu korporācijām.

Balles bagātā vēsture aizsākās jau 1922. gadā, simboliski noslēdzot Brīvības cīņu posmu un svinot pirmās Latvijas atbrīvošanas kaujas. Mūsdienās balle rosina sabiedrību atcerēties savus varoņus un patriotisko vērtību lomu valsts un katra pilsoņa dzīvē. Balles ienākumi ik gadu paredzēti ziedojumiem.

06.03.

Godinot 1. latviešu atsevišķā bataljona komandieri pulkvedi Oskaru Kalpaku, kas 1919. gada 6. martā krita sadursmē ar vāciešiem pie «Airītēm» Kurzemē, aizsardzības nozares vadība, karavīri, zemessargi un jaunsargi piedalījās viņa piemiņai veltītajos pasākumos.

Aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis, Nacionālo bruņoto spēku Apvienotā štāba priekšnieks brigādes ģenerālis Ivo Mogiļnijs un Zemessardzes štāba priekšnieks pulkvežleitnants Ervīns Kopeika nolika ziedus pie pulkveža O. Kalpaka pieminekļa Rīgā.

Piemiņas pasākumā pulkveža O. Kalpaka atdusas vietā Lubānas novada Visagala kapos piedalījās Aizsardzības ministrijas politikas direktors, valsts sekretāra vietnieks Jānis Karlsbergs, Zemessardzes komandieris brigādes ģenerālis Ainārs Ozoliņš, Zemessardzes 25. kājnieku bataljons, jaunsargi un Nacionālo bruņoto spēku orķestris. O. Kalpaka piemiņai veltīts pasākums notika arī Liepājas Ziemeļu kapsētā, un tajā piedalījās Zemessardzes 44. kājnieku bataljons, Jūras spēku pārstāvji un kapelāns kapteinis Dāvids Šterns.

Pulkveža O. Kalpaka muzejā un piemiņas vietā «Airītēs» atceres pasākumā piedalījās Aizsardzības ministrijas valsts sekretārs Jānis Garisons, Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Leonīds Kalniņš, Nacionālo bruņoto spēku regulāro spēku un Zemessardzes 45. nodrošinājuma bataljona pārstāvji, kā arī jaunsargi. Pasākuma laikā svinīgo jaunsarga solījumu deva jaunsargu kandidāti.

07.03.

Aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis tikās ar Eiropas Politikas analīzes centra prezidentu un izpilddirektoru Pīteru Doranu un iepazīstināja viņu ar Latvijas aizsardzības jomas aktualitātēm, uzsverot ASV ieguldījumu Latvijas drošības stiprināšanā un apliecinot, ka sadarbība ar ASV ir viena no Latvijas aizsardzības politikas divpusējo attiecību ilgtermiņa prioritātēm. Aizsardzības ministrs pateicās Eiropas Politikas analīzes centra prezidentam par Latvijai un Austrumeiropai būtisku aizsardzības politikas jautājumu aktualizēšanu ASV, tādējādi sekmējot ciešāku transatlantisko sadarbību.

14.03. — 15.03.

Vizītē Latvijā uzturējās Igaunijas Aizsardzības spēku komandieris ģenerālis Riho Terrass. Tiekoties ar Aizsardzības ministrijas valsts sekretāru Jāni Garisonu un Nacionālo bruņoto spēku komandieri ģenerālleitnantu Leonīdu Kalniņu, viņš pārrunāja Latvijas un Igaunijas sadarbību aizsardzības jomā, kā arī starptautiskās un reģionālās drošības aktuālos jautājumus. Viesis apmeklēja Ādažu bāzi, kur tikās ar Sauszemes spēku Mehanizētās kājnieku brigādes komandieri pulkvedi Ilmāru Ati Lejiņu.

Līdztekus Baltijas valstu trīspusējai sadarbībai ikdienā gan gaisa telpas novērošanas sistēmā (*BALTNET*), gan Baltijas Apvienotā štāba elementa un Baltijas aizsardzības koledžas (*BALTDEFCOL*) ietvaros, kur plecu pie pleca dien un mācās Latvijas un Igaunijas karavīri, notiek intensīvāka sadarbība pie iespējamo kopīgo projektu īstenošanas iepirkumu jomā.

Latvija un Igaunija pastāvīgi sadarbojas arī personāla apmācību jomā, tostarp piedaloties kopīgās militārajās mācībās.

Pēc AM Preses nodaļas relīzēm ziņas apkopojusi ***Zigrīda Krauze.***

Foto — Armīns Janiks, Gatis Dieziņš un no LSPA arhīva.

GAISA SPĒKIEM JAUNAS SPĒJAS UN INFRASTRUKTŪRA

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš.

Gaisa spēku speciālisti turpmāk Aviācijas bāzē Lielvārdē varēs strādāt un atpūsties daudz komfortablākos un mūsdienīgākos apstākļos. Gaisa spēku sastāvu papildinājusi arī jauna apakšvienība — 9. martā bāzē svinīgi tika atklāta Lidlauka operāciju un glābšanas dienesta ēka, kā arī jaunizveidotais Gaisa spēku mācību centrs.

Nozīmīgs ieguvums dienesta uzlabošanā

Lidlauka operāciju un glābšanas dienesta ēka paredzēta Gaisa spēku Aviācijas eskadriļas glābšanas dienesta un Sakaru un lidojumu nodrošinājuma posma lidlauku operāciju darbības nodrošināšanai, savukārt Gaisa spēku mācību centrs īstenos Gaisa spēku personāla apmācību gaisa telpas novērošanā, lidlauka ekspluatācijā, gaisakuģu apkopē un citās jomās.

Atklāšanas dienā laika apstākļi klātesošos īpaši nelutināja, ko uzsvēra arī aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis. «Taču šī lidojumiem nelabvēlīgā diena ir liels un labs notikums mūsu Gaisa spēkiem, kas iezīmē nozīmīgu soli to attīstībā. Ir veikts milzīgs ieguldījums, lai mūsu speciālisti varētu pildīt savus pienākumus iespējami labi, lai varētu koncentrēties tikai uz sava darba izpildi.»

«Būvējot Latvijas aizsardzības ēku, šodien tās sienā ir iemūrēts kārtējais ķieģelis, kas to dara stiprāku un efektīvāku. Tas ir kārtējais pierādījums, ka mēs, neskatoties uz problēmām, konsekventi attīstām visas bruņoto spēku sastāvdaļas,» savā uzrunā norādīja Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Leonīds Kalniņš.

Gandarījums par padarīto

«Vēlos izteikt milzīgu pateicību ikvienam Gaisa spēku speciālistam, kurš velta savu laiku valsts drošībai un ir gatavs steigties palīgā nelaimē nokļuvušajiem līdzcilvēkiem. Uz Gaisa spēku cilvēku pleciem gulstas milzīga atbildība, jo liela daļa sabiedrības savu priekšstatu par bruņotajiem spēkiem veido no ziņām par izglābtiem nelaimē nokļuvušiem cilvēkiem — to dara mūsu meklēšanas un glābšanas speciālisti. Tieši tāpat vēlos pateikties arī sabiedrībai par tās izpratni un atbalstu, dodot iespēju uzlabot mūsu karavīru un civilo speciālistu dienesta apstākļus,» norādīja aizsardzības ministrs.

Ministrs bija gandarīts ne tikai par mūsdienīgajām, moderni aprīkotajām telpām, bet arī par drošības līmeņa pieaugumu Lielvārdes aviācijas bāzē. «Tagad šeit tiek ievēroti vēl augstāki drošības standarti, kas aviācijā ir pats galvenais. Tas ir ļoti

svarīgi, jo faktiski ar katru mēnesi šeit pieaug gan mūsu pašu, gan mūsu partneru darba intensitāte.»

Jāturpina Gaisa spēku attīstība

Runājot par darbu kvalitāti, R. Bergmanis atzina, ka ir patīkami pārsteigts par paveiktā apjomu un kvalitāti. «Darbi izdarīti ļoti labi. Turklāt paši Gaisa spēki bija cieši iesaistīti jauno objektu tapšanā, viņi definēja savas aktuālās vajadzības un sekoja to izpildei.»

Protams, Lielvārdes aviācijas bāzes pilnveidošanā un modernizēšanā vēl ir daudz darāmā, atzina ministrs. «Es ļoti ceru, ka mums jau drīzumā izdosies realizēt arī nākamos soļus, lai šis lidlauks būtu pilnībā gatavs operacionāli pildīt tos uzdevumus, uz ko mēs virzāmies. Es ceru, ka šogad tiks pieņemts lēmums arī par mūsu Gaisa spēku rīcībā esošo helikopteru platformas nomaiņu. Šis process ir ļoti sarežģīts — mums ne tikai jāiegādājas helikopteru platforma, bet arī jānodrošina cilvēku apmācība, tehnikas uzturēšana un apkope un daudzi citi ar to saistīti jautājumi. Tas nebūs viegls uzdevums, bet, redzot, kā pēdējos gados te viss ir attīstījies, man nav šaubu, ka mēs to paveiksim un paveiksim labi,» uzsvēra R. Bergmanis.

Aicina jaunos speciālistus

Lielvārdes aviācijas bāze ir ļoti perspektīva darba vieta jauniešiem, kuri vēlas savu karjeru saistīt ar tik interesantu jomu kā aviācija, teica R. Bergmanis. «Lidlauka pilnvērtīgai funkcionēšanai nepieciešamo profesiju skaits ir ļoti plašs, un lielākā to daļa ir ļoti specifiskas un savā jomā pieprasītas. Tādēļ mēs aicinām — lūdzu, nāciet! Šeit ir vajadzīgi gan lidlauka uzturētāji, gan mehāniķi, gan meteorologi, gan dispečeri un daudzu citu profesiju pārstāvji. Un tik labu apstākļu, kur ir padomāts gan par apstākļiem dežūras laikā, gan par personāla atpūtu, nav daudzviet citur.»

No mums negaida jaunākos iznīcinātājus

Jaunatklātā celtne uzcelta pusotra gada laikā, savukārt Gaisa spēku mācību centrs iekārtots renovētā ēkā. «Gaisa spēki secināja, ka mūsu uzdevumu sekmīgai izpildei ir vitāli nepieciešamas jaunas spējas un jauna infrastruktūra. Tas ir svarīgi arī mūsu partneriem — kā zināms, Lielvārdē bāzējas ASV helikopteru vienība, un šiem karavīriem arī ir savas noteiktas prasības, kas mums ir jāatbalsta,» norādīja Gaisa spēku aviācijas bāzes komandieris pulkvedis Armands Saltups. «Mūsu spēju

pieaugums ir objektīvi nepieciešams, jo Gaisa spēkiem jāspēj darboties visu diennakti, bez pārtraukumiem. Savukārt pašlaik ļoti daudz jauno karavīru un virsnieku tiek apmācīti vairākās skolās. Skatoties nākotnē, mums šīs spējas ir jānotur, gan apmācot jaunus speciālistus, gan attīstot jau esošo zināšanas. Un tagad mēs varēsim gatavot savus instruktorus un speciālistus tepat, Lielvārdes lidlaukā.»

Latvijas Gaisa spēki ir *NATO* kopējo spēku sastāvdaļa un pilda savai kapacitātei atbilstošus uzdevumus. «*NATO* no mums neprasa 5. paaudzes iznīcinātājus, bet gan spējas, ko mēs kā valsts varam dot. Mums ir jānodrošina savas gaisa telpas kontrole. Pildot šo uzdevumu, mēs nesen esam saņēmuši pirmo mobilo radaru, bet līdz maijam saņemsim vēl divas šādas iekārtas. Ar tām būsim spējīgi ļoti labā līmenī nodrošināt gaisa telpas kontroli zemajos lidojumos,» uzsvēra Gaisa spēku aviācijas bāzes komandieris.

Tuvākajā nākotnē starp Gaisa spēku svarīgākajiem uzdevumiem ir arī gaisakuģu vadības speciālistu gatavošana. «Līdzko būsim sasnieguši noteiktu spēju līmeni, varēsim nodrošināt gaisakuģu vadību tepat no Latvijas.»

Nopietns darbs notiek, attīstot arī pretgaisa aizsardzības spējas, informēja pulkvedis A. Saltups. Kā zināms, 2017. gadā tika parakstīts līgums par pretgaisa aizsardzības iekārtu «*Stinger*» iegādi. Gaisa spēki nodrošinās šī ieroča apmācību un nodošanu vienībām lietošanā.

MILITĀRĀ MEDICĪNA JĀATTĪSTA VISAI LATVIJAS SABIEDRĪBAI KOPĀ

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš.

Mediķi ir tā profesija, ar kuru savā ikdienā sastopas ikviens cilvēks. Izņēmums nav arī karavīri, kuriem, ņemot vērā profesijas specifiku, šī saskarsme ir arī vitāli svarīga.
Par militārās medicīnas jomas izaicinājumiem, misiju un nākotnes vīziju stāsta Nacionālo bruņoto spēku Apvienotā štāba Nodrošinājuma departamenta Medicīnas pārvaldes priekšnieks pulkvežleitnants Normunds Vaivads.
Viņa hobijs ir muzicēšana, un viņš ir viens no bungu un dūdu mūzikas grupas «Auļi» dibinātājiem.

— Ar militārās medicīnas jomu esat saistīts būtībā kopš tās veidošanās pēc neatkarības atgūšanas. Par ko ir vislielākais gandarījums?

— Ja man kādreiz prasīs, ko bruņotajos spēkos esmu padarījis, varēšu parādīt konkrētu rezultātu — šo Ādažu bāzes medicīnas centru. Tas ir darbs, kas paveikts šajos gados kopā ar kolektīvu, un par to man ir liels prieks. Bet tā, atskatoties pagātnē, var teikt, ka esmu tādā vai citādā veidā bijis klāt gandrīz vai pašos Nacionālo bruņoto spēku militārās medicīnas procesa pirmsākumos. Šajā amatā esmu kopš 2015. gada decembra, bet līdz tam biju 16 gadus Nodrošinājuma pavēlniecības 3. Reģionālā nodrošinājuma centra Medicīnas aprūpes centra galvenais ārsts. Dienestā gan oficiāli esmu no 1997. gada, kad biju Zemessardzes 14. Latgales priekšpilsētas bataljonā jaunsargu priekšnieks. Mans tēvs dienēja tajā pašā bataljonā, un pie viņa kā medicīnas voluntieris es sāku darboties jau no 1991. gada, jo togad iestājos Medicīnas akadēmijā, bet pirms tam biju beidzis Rīgas 4. medicīnas skolu, tātad biju jau ārsta palīgs. 1999. gadā pabeidzu kursus Nacionālajā aizsardzības akadēmijā, un tālāk dienestu turpināju kā virsnieks Ādažu Mobilo strēlnieku mācību centra medpunktā.

— Militārās medicīnas joma reizēm tiek kritizēta par stagnēšanu un nepietiekamo medicīniskā aprīkojuma pieejamību.

— Darāmā viennozīmīgi ir pietiekami, bet es mēdzu skatīties uz lietām sistēmiski. Vispirms ir skaidri jāsaprot, ka medicīna ir viens no nodrošinājuma veidiem — mēs kā «vezumnieki» sekojam līdzi mūsu kaujiniekiem, un mums ir jāiet ar viņiem vienā tempā. Vēl viena būtiska nianse, kas jāzina, lai pilnībā izprastu situāciju — līdz pat 2014. gadam mūsu bruņotie spēki diezgan intensīvi un augstā līmenī galvenokārt piedalījās *NATO* misijās. Līdz ar to uzdevumi un no tiem izrietošais atbalsta ekipējums, tostarp arī medicīnas nodrošinājums, bija tāds, ko es neoficiāli saucu par «ekspedicionālajiem spēkiem» atbilstošu. Mēs trenējāmies, lai vismaz divas reizes gadā varētu nosūtīt savu kontingentu uz starptautisko operāciju rajonu. Līdz ar to arī viss medicīnas ekipējums, personāls un struktūra savā ziņā bija tam pakārtota. Protams, jāņem vērā arī tās budžeta iespējas, kādas tolaik bija mūsu rīcībā. Pēc 2008. gada finanšu krīzes resursi tika tika veltīti galvenokārt personāla noturēšanai dienestā. Loģiski, ka šādos apstākļos mēs neko daudz nevarējām attīstīt, tomēr savus uzdevumus pildījām.

> **Jāsaprot, ka medicīna ir viens no nodrošinājuma veidiem — mēs kā «vezumnieki» sekojam līdzi mūsu kaujiniekiem, un mums ir jāiet ar viņiem vienā tempā.**

— Tagad situācija ir mainījusies?

— Sākot no 2014. gada, pēc Velsas un Varšavas *NATO* samitu lēmumiem, mums ir jauni izaicinājumi — tā ir teritoriālā aizsardzība, ko mēs īstenojam kopā ar sabiedrotajiem. Tagad viena no svarīgākajām prioritātēm ir ne tikai Sauszemes spēku attīstība un to sadarbība ar *NATO* Paplašinātās klātbūtnes kaujas grupu, bet arī, piemēram, četru Zemessardzes brigāžu attīstīšana, lai tām būtu pietiekamas kaujas spējas. Līdz ar to tiek attīstīts arī medicīnas nodrošinājums. Savā ziņā var piekrist, ka tas, kas bija mūsu rīcībā līdz 2015.—2016. gadam, nebija pietiekami, taču ir jāņem vērā tā laika situācija.

— Tagad resursu ir vairāk, līdz ar to — arī darāmā?

— Es teiktu, ka pašlaik tieši medicīniskās apgādes joma ir tā, kur medicīnas dienesta cilvēki strādā vissmagāk. Mums, kā jau «vezumniekiem», ir krietni jāiespringst, lai mēs spētu iegādāties visas nepieciešamās materiālās lietas. Te diemžēl nevar vienkārši aiziet uz veikalu un nopirkt visu vajadzīgo — jāņem vērā

pieejamais budžets, tehniskās specifikācijas un iepirkuma procedūras, kas ir administratīvi un birokrātiski darbietilpīgs process. Papildus jārēķinās ar diezgan augstām prasībām no lietotāju puses kaujas vienībās, kuras viennozīmīgi ir jārespektē. Taču šis darbs tiek veikts, un tā, manuprāt, arī ir taustāmākā mūsu veikuma daļa, kas redzama visiem valsts aizsardzībā iesaistītajiem.

— Kādi ir būtiskākie sasniegumi, kas raksturo progresu šajā jomā?

— Pēdējos divos gados Medicīnas pārvalde kopā ar medicīnas apakšvienībām ir nopietni strādājusi pie Medicīnas nodrošinājuma ilgtermiņa plāna, un, pateicoties tam, esam ieplānojuši iegādes visam, kas ir vajadzīgs mūsu pašreizējo medicīnas nodrošinājuma uzdevumu izpildei. Tālāk sekos jau izpildes stadija — šī ekipējuma precīzāka tehniskā definēšana un iepirkšana. Visādā ziņā pašlaik esam precīzi apzinājuši, ko un kādos daudzumos mums vajag, — un tas bija pamatīgs darbs.

— Vai varam runāt arī par termiņiem, kad viss būs kārtībā?

— Nu, Rīga jau nekad nav gatava! Savus uzdevumus bruņotie spēki ir gatavi veikt arī tagad, medicīnas nodrošinājums tam tiek pielāgots un pilnveidots.

— Ko tieši mēs sagaidām no civilā sektora?

— Piemēram, militāro mediķu atbildības zona nav bezgalīga, jebkurā gadījumā agri vai vēlu cietušais tiek nogādāts kādā civilajā ārstniecības iestādē. Pašlaik kā vienu no mūsu sasniegumiem varu minēt diezgan intensīvo un pozitīvo sadarbību ar Veselības ministriju un Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestu, kā atbildībā ir Katastrofu medicīnas centrs. Jo valsts aizsardzības koncepcija nestrādās, ja nebūs ļoti labas civilās aizsardzības medicīnas un militārās medicīnas komponenšu sasaistes visos līmeņos. Te ir jābūt, kā es saku, trīs K kombinācijai — koordinācijai, komunikācijai un kooperācijai. Jautājums ir, kā mēs sadalām šos darbus un atbildības. Tas ir cieši saistīts gan ar klīnisko izpratni par militāra rakstura cietušajiem, gan arī ar tīri organizatoriskiem jautājumiem, jo ikvienas militāras traumas un ievainojumi būtībā vienlaikus ir arī masu negadījumi. Protams, tas skar arī daudz citu jomu — Iekšlietu ministrijas resursu iesaisti, transporta un satiksmes nodrošināšanu, izglītības iestāžu iespēju izmantošanu, pašvaldību ieguldījumu utt. Taču galvenais jautājums — vai civilais sektors būs gatavs tikt galā ar saviem uzdevumiem sliktākajā scenārija gadījumā, vai viņu resursi būs pietiekami. Arī sadarbības jautājumu mēs šo divu gadu laikā esam intensīvi risinājuši.

Milzīgās intereses dēļ par Zemessardzi ir mainīti normatīvie akti, kas ļauj arī zemessargiem kļūt par pilnībā līdzvērtīgiem karavīriem — glābējiem kā profesionālā dienesta karavīriem.

— Un kādas ir jūsu prognozes par šīs sadarbības perspektīvu?

— Kopumā process izskatās cerīgi. Protams, kā militārpersonai man gribētos, lai viss notiek uzreiz, pēc pavēles, bet visas šīs darbības ir saistītas ar stratēģisko dokumentu un valsts normatīvo aktu pārskatīšanu un aktualizēšanu. Viens no būtiskākajiem uzdevumiem, manuprāt, ir Valsts katastrofu medicīnas plāna saskaņošana ar Valsts aizsardzības operatīvo plānu. Papildu optimismu raisa tas, ka arī Veselības ministrija atzīst — pusotra gada laikā mēs esam izdarījuši vairāk nekā iepriekšējos 20 gados. 2017. gadā Nacionālo bruņoto spēku un *NATO* sabiedroto militārajās mācībās medicīniskās evakuācijas procedūras jau tika izspēlētas kopā ar Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta brigāžu un Latvijas slimnīcu tiešu dalību, iesaistot un integrējot arī sabiedroto helikopterus.

— Domājams, ka tā nav tikai Latvijas problēma.

— Visās Eiropas valstīs, kas ir *NATO* dalībnieces, situācija ir līdzīga. Arī tur bruņotie spēki galvenokārt devās starptautiskajās operācijās, un viss, kas saistīts ar medicīnas aprūpi civilajā sektorā, ir bizness. Medicīna ir pilnībā komercializējusies. Katrā gadījumā attīstības vektora maiņa ir sākusies, jo Krimas notikumi bija kā auksta duša visai Eiropai.

NATO civilā spārna pārstāvji vasarā bija Latvijā un analizēja valsts spēju darboties krīzes un katastrofas situācijā. Tas mums deva iespēju paskatīties, kāda ir situācija citās Eiropas valstīs, un jāteic, ka Latvija ir Eiropas līmenī. Arī problēmas ir līdzīgas. Piemēram, pēc Farmācijas likuma prasībām, ārstniecības iestāde var uzglabāt ārstniecības līdzekļus ne vairāk kā nedēļas patēriņam. Kā tas sasaistās ar katastrofas situāciju, kad komunikācija un loģistika ir ierobežota, piegāžu plūsma ir apturēta? Protams, no biznesa viedokļa šāda prasība ir loģiska, jo statiska noliktava nes zaudējumus. Rezultātā faktiski visā Eiropā nav šādu milzīgu noliktavu ar uzkrājumiem krīzes situācijai. Tagad mūsu uzdevums ir veidot to Latvijā.

— No sabiedrības tas noteikti prasīs diezgan būtisku izpratnes maiņu par notiekošo.

— Bruņoto spēku uzdevumi ir skaidri, un mēs strādājam, lai tos izpildītu. Mums visiem beidzot jāsaprot, ka 2014. gada notikumi bija skaidrs izaicinājums Rietumu sabiedrībai, un sabiedrotie, kas pie mums ierodas, ir konkrēta atbilde šiem notikumiem. Ir jāsaprot, ka nav vairs iespējama situācija — «tur kaut kur kaut kādi viņi karo, bet uz mani jau tas neattiecas». Mums jāgatavojas sliktākajam iespējamajam scenārijam — jo labāk būsim sagatavojušies, jo mazāka iespēja, ka tas notiks.

— Pāreja uz teritorijas aizsardzības koncepciju noteikti prasa arī izmaiņas militārās medicīnas jomā.

— Kā jau teicu, medicīna ir sistēmiska lieta. Es parasti to dalu trīs sastāvdaļās — ārstniecības persona, ārstniecības iestāde un ārstniecības līdzekļi, kur visam jābūt sinhronā sakabē. Stājoties amatā, pārskatījām Medicīniskā nodrošinājuma koncepciju, kas bija pieņemta 2013. gadā — tai ir nepieciešami papildinājumi, bet kopumā paliekam pie tradicionālās doktrīnas, kas medicīnisko nodrošinājumu dala divās daļās. Pirmā ir veselības aprūpe, kas faktiski ne ar ko neatšķiras no civilās aprūpes modeļa — visos garnizonos ir

▸ *Turpinājums 11. lpp.*

Pilsoniskais patriotisms Latvijas attīstībai un drošībai

Ieva Bērziņa,

Dr. sc. pol., LNAA Drošības un stratēģiskās pētniecības centra vadošā pētniece.

Foto — Gatis Dieziņš, Modris Vēbersts, Vilnis Bērziņš.

Patriotisms ir sarežģīts un pretrunīgs jēdziens. No vienas puses, mīlestība pret valsti ir viens no priekšnoteikumiem stiprām valsts un sabiedrības attiecībām, bet, no otras puses, patriotismu var izmantot arī kā sabiedrības manipulācijas instrumentu savtīgās interesēs. Tā kā pastāv dažādi patriotisma veidi, šī raksta mērķis ir attīstīt ideju par pilsonisko patriotismu kā konstruktīvi kritisku un aktīvu sabiedrības līdzdalību politiskajos procesos, kas var mazināt plaisu starp valsti un sabiedrību, kā arī stiprināt iedzīvotāju motivāciju aizstāvēt savu valsti un paaugstināt psiholoģisko aizsardzību pret naidīgām aktivitātēm informatīvajā telpā.

Vai Latvija ir īpašs gadījums?

Runājot par tādām problēmām valsts un sabiedrības attiecībās Latvijā kā zema uzticēšanās valsts institūcijām un zema sabiedrības līdzdalība politiskajos procesos, nereti tiek minēts arguments, ka šajā ziņā Latvija nav unikāla, jo līdzīgas problēmas ir arī citās valstīs, tai skaitā vecajās demokrātijās. Savā ziņā tā tas patiešām ir, jo saskaņā ar «Eirobarometra 88» (2017. gada novembris) standarta apsekojuma datiem Eiropas Savienībā (ES) kopumā uzticēšanās rādītāji institūcijām ir salīdzinoši zemi — ES uzticas 41%, savas valsts valdībai — 36%, bet savas valsts parlamentam — 35% respondentu. Atbilstoši šī pētījuma datiem uzticēšanās līmenis ES Latvijā ir nedaudz augstāks nekā vidēji ES — 45%, bet uzticēšanās valdībai un parlamentam ir zemāka, attiecīgi 27% un 20%. Tajā pašā laikā ir citas valstis, kurās uzticēšanās, piemēram, savas valsts parlamentam 2017. gada rudenī bija vēl zemāka — Bulgārija, Čehija, Grieķija, Horvātija, Lietuva, Rumānija un Slovēnija.

Zinātniskajā literatūrā ir arī plaši aprakstīti procesi demokrātiskajās valstīs, kad pieaugošās mediju un politiskā mārketinga lomas rezultātā pilsoņi savu līdzdalību politikā aizvien vairāk realizē kā mediju auditorija, nevis aktīvā līdzdalībā. Uzskatāms šīs tendences indikators ir vēlētāju aktivitātes samazināšanās ilgtermiņā. Piemēram, pēc Starptautiskā demokrātijas un vēlēšanu institūta (*IDEA*) datiem, ASV prezidenta vēlēšanās 1964. gadā piedalījās 96% vēlētāju, bet 2016. gadā — 65%; parlamenta vēlēšanās Vācijā 1972. gadā piedalījās 91% vēlētāju, bet 2017. gadā — 76%. Latvijā tendence ir līdzīga — 1993. gadā parlamenta vēlēšanās piedalījās 90% vēlētāju, bet 2014. gadā — 59%.

2012. gadā publicētais politologu I. van Bīcenas, P. Maira un T. Poguntkes (*I. van Biezen, P. Mair, T. Poguntke*) pētījums arī uzrāda ilgtermiņa tendenci samazināties politisko partiju biedru

skaitam daudzās Eiropas valstīs, tai skaitā tādās demokrātijās kā Norvēģija, Zviedrija, Šveice, Lielbritānija, Vācija un citās. Pēc šī pētījuma datiem, Latvijā bija vismazākais politisko partiju biedru skaits procentuāli no kopējā elektorāta 27 Eiropas valstīs. Arī Baltijas valstu griezumā Latvijā šis politiskās līdzdalības rādītājs ir četras reizes zemāks. Kā liecina 2018. gada 2. janvāra publikācija portālā LSM.LV, politisko partiju biedru skaits 2017. gadā Igaunijā bija 4,3% no iedzīvotāju skaita, Lietuvā — 4,1%, bet Latvijā — tikai 1,1%. Tas vedina domāt, ka Latvijas gadījumā ir vēl kādi citi īpaši faktori, kurus nedrīkst ignorēt, aizbildinoties ar kopējām negatīvām tendencēm demokrātisku valstu attīstībā.

Patriotisms ietver tādas emocijas kā mīlestība un lepnums par valsti, uzticība un uzticēšanās valstij, piederība dzimtajai vietai, pilsētai, valstij, pat kauns par savas valsts neveiksmēm.

Gan tā saukto oligarhu sarunu, gan banku krīzes kontekstā ir vērts pievērst uzmanību politoloģes A. Gžimalas-Buses (*A. Grzymala-Busse*) 2007. gadā publicētam darbam par valsts ekspluatāciju postkomunisma demokrātijās. Valsts ekspluatāciju viņa definē kā tiešu valsts resursu ieguvi, ko politiskās partijas izmanto savam labumam. Viņa izveidoja salīdzinošu valsts ekspluatācijas indeksu, vadoties pēc trīs kritērijiem, tie ir formāls valsts līdzekļu pārraudzības un regulējuma ieviešanas laiks (pirms līdzdalības ES vai kā priekšnoteikums līdzdalībai), valsts administratīvā aparāta pieaugums un politisko partiju finansēšanas noteikumi. Saskaņā ar šīs autores veikto analīzi Bulgārija, bijusī Čehoslovākija un Latvija veido valstu grupu, kur «valdošās partijas guva materiālu labumu no valsts resursiem un apzināti kavēja valsts līdzekļu regulējuma ieviešanu līdztekus ar minimāliem centieniem pārveidot valsti par racionāli birokrātisku organizāciju». Turpretī otrajā valstu grupā, ko veido Igaunija, Ungārija, Slovēnija, Lietuva un Polija, politiskās partijas laikus izveidoja institūcijas, kas ierobežoja savtīgu valsts resursu lietojumu. Politoloģes skatījumā spēcīga politiskā konkurence bija svarīgākais faktors, kas spēja ierobežot valsts ekspluatāciju.

Šis nelielais ieskats dažās politiskās attīstības tendencēs rāda, ka uz kopējā negatīvā fona Latvija vairākos aspektos izceļas īpaši. Neapšaubāmi, arī ārējiem naidīgi noskaņotajiem spēkiem tas dod faktu bāzi, uz kuras pamata būvēt stāstus par Latviju kā neizdevušos valsti. Šādu stāstu efektivitāti nosaka ne tikai meistarīgs propagandas instrumentu lietojums, bet arī tas, ka vismaz kaut kādā mērā tie ir balstīti arī uz objektīvu informāciju. Tas nozīmē, ka neatkarīgi no globālajām tendencēm mums ir svarīgi pievērsties iekšējām problēmām un meklēt tām risinājumus. Pilsoniskais patriotisms varētu būt viens no ilgtermiņa instrumentiem, jo pilsoniskās sabiedrības spiediens ierobežo ļaunprātīgu politiskās varas izmantošanu un stimulē valsts pārvaldes darbošanos kopējam labumam. Tāpat var pieņemt, ka aktīvai pilsoniskai līdzdalībai ir potenciāls paaugstināt imunitāti pret valsts nomelnošanu, jo tad, ja cilvēks pats piedalās valsts attīstībā, tā vairs nav kaut kas abstrakts un atrauts no cilvēka, bet kļūst par daļu no viņa paša personiskās identitātes. Runājot filozofes S. Benporatas (*S. Ben-Porath*) vārdiem, valsts kļūst par «kopīgu projektu».

Kāpēc pilsoniskais patriotisms?

Pilsoniskais patriotisms ir plašāks un tāpēc potenciāli spēcīgāks risinājums nekā pilsoniskā līdzdalība, jo līdztekus vērtībām, uzskatiem un rīcībai, patriotismam ir arī emocionālā dimensija. Patriotisms ietver tādas emocijas kā mīlestība un lepnums par valsti, uzticība un uzticēšanās valstij, piederība dzimtajai vietai, pilsētai, valstij, pat kauns par savas valsts neveiksmēm. Emociju nozīmi komerciālajā jomā skaidro 20. gs. 80. gados izstrādātais patērētāju uzvedības emocionālais modelis, kas pretstatā citiem modeļiem, kuri galveno akcentu lika uz kognitīvajiem procesiem, parādīja, ka tieši emocijas nosaka cilvēka domāšanu un rīcību. Var pieņemt, ka emocijas ir svarīgs elements arī sabiedrības un valsts attiecībās, jo tieši mīlestība pret valsti, nevis racionāls aprēķins cilvēku var mudināt rīkoties nesavtīgā, pat pašaizliedzīgā veidā attiecībā pret valsti.

Pilsoniskais patriotisms ir būtisks arī tādēļ, lai Latvijas sabiedrība būtu psiholoģiski noturīga šodienas informācijas karā starp Krieviju un Rietumiem, kurā viens no principiāli svarīgiem jautājumiem ir saistīts ar demokrātijas lomu globālajos procesos. Krievija ne tikai mēģina iejaukties rietumvalstu vēlēšanu procesos, bet kā autoritāra valsts tā cenšas apstrīdēt Rietumu liberālo demokrātiju kā universālu politikas etalonu. Tas tiek darīts, attīstot ideju par Krieviju kā īpašu demokrātijas modeli, kas nav mērāms attiecībā pret Rietumu standartiem; izgaismojot un akcentējot trūkumus rietumvalstu, it īpaši ASV, demokrātijās; traktējot demokrātijas veicināšanu kā rietumvalstu, pamatā ASV, ietekmes instrumentu; un argumentējot, ka pasaules kārtībai ir jābūt demokrātiskai vai, citiem vārdiem sakot, daudzpolārai ar autoritārām valstīm kā ietekmīgiem spēka centriem. No šāda viedokļa raugoties, Latvijas valstiskuma saglabāšanas nolūkā principiāli svarīgi ir tas, lai mēs spētu iekļauties un būt piederīgi demokrātiskajam pasaules spēka centram un vienlaikus attālinātos no Krievijas politiskās kultūras ziņā. Pilsoniskajam patriotismam šajā ziņā ir ļoti svarīga loma, jo tā ir demokrātijas attīstība tautas līmenī, kas Latvijā ir nepietiekama.

Pilsoniskā patriotisma būtība

Filozofe P. Kleingelda (*P. Kleingeld*) raksta, ka pilsoniskais patriotisms izriet no republikānisma tradīcijām, kas paredz valsts darbošanos kopējām labumam, līdz ar to pilsoniskā patriotisma pamats ir mīlestība pret politiskajām brīvībām un institūcijām, kas tās nodrošina. Līdzīgu domu pauž arī politoloģe S. Laborde

(*C. Laborde*), uzsverot, ka pilsoniskajā patriotismā primāra ir brīvības mīlestība, nevis lojalitāte valstij, jo pilsoniskais patriots stāv par savu valsti tāpēc, ka tā reprezentē noteiktas vērtības. Latvijas gadījumā pilsoniskais patriotisms ir nozīmīgs arī tādēļ, ka tas atstāj otrajā plānā nacionālismu, un tādējādi potenciāli varētu vienot kopīgam mērķim arī etniski sašķeltu sabiedrību, kāda pastāv Latvijā. Pilsoniskais patriotisms Latvijā ir jāveido, aptverot četras jomas — vērtības, izglītību, rīcību un emocijas.

Demokrātiskām vērtībām vajadzētu kļūt par galveno motīvu sargāt un aizstāvēt Latvijas valstisko neatkarību, jo vārda un uzskatu brīvība, politiskā tolerance, tiesiskums, atbalsts citādi domājošajiem, politiskā konkurence, neatkarīgi mediji un citas demokrātiskai sabiedrībai raksturīgas iezīmes nodrošina vislabākos apstākļus cilvēka dzīvei. Nostiprinot demokrātiskas vērtības, Latvijas sabiedrības politiskā kultūra norobežotos no Krievijas, kurā pastāv konsolidēts autoritārs režīms. Vienam no galvenajiem motīviem samazināt Krievijas ietekmi Latvijā vajadzētu būt vēlmei nepieļaut Latvijā attīstīties tādām Krievijas politiskajai kultūrai raksturīgām iezīmēm kā tiesiskais nihilisms, kleptokrātija un korupcija, varas un kriminālo struktūru saaugšana, ietekmīgāko mediju satura tieša kontrole, kolektīvā bezatbildība (*krugovaya poruka*), demokrātijas imitācija, politisko aktīvistu apspiešana un citas. Protams, arī demokrātijas ir nepilnīgas, tajās arī ir korupcija, manipulācija ar sabiedrību, ļaunprātīga varas izmantošana, tomēr demokrātiski valsts pārvaldes principi veido pašregulējošu mehānismu, kas dod iespēju šīs negatīvās tendences ierobežot. Tiesa gan, šīs iespējas ir jāprot izmantot.

Pilsoniskā patriotisma kontekstā ļoti svarīgs ir kopējais sabiedrības izglītības līmenis, jo plašs redzesloks, zināšanas un kritiskā domāšana ir priekšnoteikums, lai pilsoniskā aktivitāte būtu efektīva. Tomēr, lai Latvijā varētu attīstīties pilsoniskais patriotisms, īpaši svarīga ir tieši pilsoniskā izglītība, jo politiskā līdzdalība nav iespējama bez zināšanām par to, kā darbojas demokrātiska politiskā sistēma un kādas ir iedzīvotāju iespējas to ietekmēt un līdzdarboties. Starptautiskais pilsoniskās izglītības pētījums «*ICCS 2016*» atklāja, ka Latvijas skolēniem ir viszemākais pilsoniskās izglītības līmenis Baltijas jūras reģiona valstu vidū. No pētījumā iegūtajiem datiem var secināt, ka pilsoniskās izglītības jomā skolēni vislabāk ir apguvuši dabas aizsardzību — to atzina 84% aptaujāto skolēnu. Savukārt tādas jomas kā «piedalīšanās vietējās sabiedrības problēmu risināšanā», «pilsoņu tiesību aizsardzība» un «politiskie temati un notikumi citās valstīs» bija apguvuši tikai 43% no aptaujas dalībniekiem.

Pilsoniskās izglītības deficīts ir konstatējams ne tikai jauniešu vidū, bet arī sabiedrībā kopumā. Piemēram, pēc 2010. gadā veiktās SKDS aptaujas datiem, Latvijas iedzīvotāji uzskata, ka 20. gs. Latvijas vēsturē vispozitīvāk vērtējamā personība ir autoritārais līderis Kārlis Ulmanis. Cita SKDS pētījuma rezultāti rāda, ka 2017. gadā 62% Latvijas iedzīvotāju piekrita apgalvojumam: «Lai uzlabotu situāciju valstī, Latvijai ir nepieciešams viens stingrs līderis ar plašām pilnvarām», kas liecina par Latvijas sabiedrībai raksturīgu vēlmi pēc «stingrās rokas». Tāpat SKDS pētījumu dati rāda, ka 2016. gadā vairāk nekā 70% Latvijas iedzīvotāju piekrita apgalvojumam: «Tādiem cilvēkiem kā Jūs nav nekādas ietekmes uz to, ko un kā dara Latvijas Saeima un valdība». Savukārt to cilvēku skaits, kuri uzskata, ka ar protesta akcijām ir iespējams ietekmēt valdības lēmumu pieņemšanu, ir samazinājies no 55% 2007. gadā līdz 31% 2014. gadā.

Šīs tendences Latvijas sabiedrībā ir jāmaina, jo aktīva pilsoniskā sabiedrība ir gan priekšnoteikums tam, lai tiktu samazināta plaisa starp valsti un sabiedrību, gan arī sabiedrības iesaistei visaptverošas valsts aizsardzībā. Latvijas sabiedrībai raksturīgā politiskā pasivitāte, no vienas puses, samazina iespējas ārējiem naidīgiem spēkiem destabilizēt sabiedrību, izmantojot protesta akcijas, bet, no otras puses, ir jāuzdod jautājums — vai politiski pasīvu sabiedrību būs iespējams mobilizēt valsts aizsardzībai krīzes situācijā? Var izvirzīt pieņēmumu, ka solidāra un pašorganizēties spējīga sabiedrība padarīs daudz efektīvāku arī visaptverošo valsts aizsardzību, kas paredz visas sabiedrības gatavību un līdzdalību valsts aizsardzībā. Visaptverošas valsts aizsardzības kontekstā kā piemērs nereti tiek minēts tā sauktais Šveices modelis, taču ir vērts atcerēties, ka tas ietver ne tikai to, ka karavīri glabā ieročus mājās un ir gatavi aizstāvēt valsti jebkurā brīdī, bet arī to, ka tā ir īpaša un unikāla pilsoņa karavīra koncepcija, kas integrē demokrātiskas līdzdalības tiesības ar pienākumu sargāt valsti. Veicinot politiski aktīvu rīcību sabiedrības līmenī, Latvijā ilgtermiņā tiks risinātas vismaz divas problēmas — valsts lielākā mērā darbosies kopējam labumam, tādējādi mazinot plaisu starp valsti un sabiedrību, kā arī paaugstināsies sabiedrības izturētspēja dažādās krīzes situācijās, ieskaitot potenciālu militāru agresiju.

Attiecoties pret valsti kā «kopīgu projektu», paredzams, ka ilgtermiņā pieaugs arī pozitīvo emociju spektrs, kas saista valsti ar sabiedrību. Saskaņā ar Starptautiskās sociālo aptauju programmas (*ISSP*) 2013. gadā veikto nacionālās identitātes pētījumu, 70% Latvijas respondentu ir lepni būt Latvijas pilsoņi, taču 53% nelepojas ar Latvijas sociālās drošības sistēmu, 45% nelepojas ar taisnīgu attieksmi pret visām sabiedrības grupām, 39% nelepojas ar Latvijas ekonomiskajiem sasniegumiem. Tiesa gan, šeit vietā ir vaicāt, cik lielā mērā tas ir objektīvs vērtējums un cik lielā mērā tas atspoguļo mūsu sabiedrībai raksturīgo negatīvismu un uzskatus, kas ir subjektīvi, relatīvi un nereti balstīti maldīgos priekšstatos.

Protams, pilsoniskais patriotisms arī paredz to, ka sabiedrība atklāti runā par negatīvo valstī, tomēr šajā gadījumā akcents tiek likts uz vārdu «konstruktīva» kritika. Proti, pilsoniskais patriots analizē un diskutē par problēmām tādēļ, lai pats piedalītos to risināšanā, nevis noniecinātu savu valsti. Līdz ar to pilsoniskais patriots ir patriots ne tikai vārdos, bet arī darbos. Pilsoniskais patriots pats darbojas valsts labā, negaidot no tās «stingro roku», kas visus jautājumus sakārtos viņa vietā. Tāpēc var pieņemt, ka pilsoniskā patriotisma rezultāts būs Latvijas iedzīvotāju lepnums ne tikai par savas valsts dabu, sportu un kultūru, bet arī par valsts pārvaldi un ekonomiku. Protams, šādas milzīgas pārmaiņas sabiedrības attieksmē un domāšanā nevar notikt vienā dienā, bet tas varētu būt viens no valsts tālākās attīstības ilgtermiņa mērķiem.

◂*Sākums 6. un 7. lpp.*

ārstniecības iestādes, kurās strādā arī civilie darbinieki. Otrā daļa ir medicīnas atbalsts — un tās jau ir kaujas vienību medicīnas apakšvienības. Šajā gadījumā viens no lielākajiem izaicinājumiem ir medicīnas apakšvienību reģistrācija Veselības inspekcijā, lai tās varētu darboties kā pilnvērtīgas ārstniecības iestādes, ar visu nepieciešamo dokumentāciju, procedūrām, tiesībām utt. Arī šajā jautājumā sarunās ar Veselības ministriju ir sasniegts progress.

— Laba medicīniskā aprūpe nav iedomājama bez kvalificētiem speciālistiem.

— Labi rezultāti ir jau ārstniecības personu apmācības jomā — mēs sadarbojamies arī ar Rīgas Stradiņa universitāti, Sarkanā Krusta medicīnas koledžu. Latvijā esam izveidojuši specializētu militāro mediķu neatliekamās medicīniskās palīdzības prasmju un zināšanu mācību programmu, ko realizē RSU Medicīnas izglītības tehnoloģiju centrs kursu veidā trīs blokos — vispārējā neatliekamā medicīniskā palīdzība, pulmonoloģijas un kardioloģijas neatliekamās medicīnas stāvokļi. Visas praktiskās nodarbības notiek ar augstas klases manekeniem, kas tieši atbilst militāro mediķu vajadzībām.

Pozitīvas izmaiņas ir arī paplašinātās pirmās medicīniskās palīdzības apmācības jomā. Milzīgās intereses dēļ par Zemessardzi ir mainīti normatīvie akti, kas ļauj arī zemessargiem kļūt par pilnībā līdzvērtīgiem karavīriem — glābējiem kā profesionālā dienesta karavīriem. Zemessargi varēs arī apmācīt un paši gatavot paplašinātās pirmās palīdzības instruktorus. Visiem apmācītajiem speciālistiem tiks izsniegts atbilstošs ekipējums — šajā gadījumā tie ir glābēja paplašinātās pirmās palīdzības komplekti. Arī par šo ekipējumu ir iepirkums.

Īpaši jāpiemin situācija ar individuālajām medicīnas paketēm. Tās ir trīs veidu. Pasaules līmeņa kvalitātes *OLAES* paketes ir iepirktas visiem un izsniegtas vienībām, bet to lietojums ir saistīts ar šautu brūču un citu būtisku traumu gadījumiem — tās nav domātas sadzīves situācijām. Tāpēc šīs saites izsniedz tad, kad ir jāpilda atbilstoša riska līmeņa uzdevumi. Tad ir pārsēji ikdienai tiem, kuri māk sniegt pirmo palīdzību. Un tad ir iepriekšējos gados ar humāno palīdzību saņemtie pārsēji, kuri tiek lietoti mācību nolūkos. Žēl, ka daži cilvēki rāda tikai šīs trešā veida saites. Par nepieciešamo individuālo medicīnas pakešu daudzumu vienības regulāri informē Nacionālo bruņoto spēku Apvienoto štābu, jo paketes tiek nolietotas, izlietotas un to daudzums jāatjauno. Par to notiek iepirkumi. Daļa pakešu jau ir iepirktas, daļa vēl ir procesā, taču to izsniegšana paaugstināta riska nodarbībām jau notiek. Vēl ir arī paplašinātās pirmās palīdzības individuālie komplekti, kurus agrāk karavīriem izsniedza tikai dalībai starptautiskajās militārajās operācijās — tagad tie būs pieejami gan Sauszemes spēkiem, gan Zemessardzei pēc attiecīgā paplašinātās pirmās palīdzības līmeņa kursa. Faktiski tas ir redzamākais medicīniskā atbalsta līmenis — tiklīdz vienībā ir sagatavots glābējs vai kaujinieks ir apguvis paplašināto pirmo palīdzību, viņš saņem arī atbilstošu medicīniskās palīdzības komplektu.

— Kādus izaicinājumus vēl var minēt kā prioritārus?

— Viens no būtiskākajiem uzdevumiem nākotnei noteikti ir tālāka sadarbības pilnveidošana ar vienību komandieriem. Te ir jābūt mijiedarbībai — apakšvienību komandieriem jāsadarbojas ar medicīnas personālu, jo liela daļa plānošanas ir saistīta tieši ar viņu darbību. Militārie mediķi dara savu darbu un daudzos gadījumos ir padomdevēji, bet lēmumu pieņem komandieris — armijā nav demokrātijas. Nav iespējams visus tā vienkārši aizvest uz tuvīno slimnīcu un tur izārstēt. Civilajam sektoram ir savi resursi, to pieejamība un laiks, kādā līdz tiem var tikt, tādēļ milzīga atbildība par savu cilvēku dzīvību un veselību ir jāuzņemas arī bruņoto spēku struktūrām. Vienību līmenī ir jāveido medicīnas dienests — tas arī ir milzīgs izaicinājums.

— Civilajā medicīnā arvien biežāk runā par speciālistu trūkumu. Kā šo jautājumu risina militārajā medicīnā?

— Personāla jautājums viennozīmīgi ir ļoti nopietns izaicinājums. Sauszemes spēkos ir medicīnas rota, kas strādā brigādes līmenī un nodrošina bataljonus, piekomandējot tiem mediķus no šīs rotas. Pēc analoģijas šis princips gada laikā ir jāiestrādā arī Zemessardzes struktūrā. Zemessardzei šajā aspektā kopumā ir pozitīva specifika — tajā, piemēram, kā kājnieki dien salīdzinoši daudz cilvēku, kuri ir augsti kvalificētas ārstniecības personas, bet nav mediķu statusā. Tagad viņi visi ir apzināti un var tikt iesaistīti medicīnas struktūru darbā. Profesionālu mediķu jomā Zemessardzē gan ir milzīgs iztrūkums, iemesli tam meklējami pēckrīzes laikā, kad daļu amatu likvidēja. Daudzi aizgāja paši labākas dzīves meklējumos. Tagad atgriežamies pie tā, lai katra Zemessardzes brigāde būtu ar savu medicīnas struktūrvienību, saviem mediķiem. Dodamies uz universitātēm, popularizējam Nacionālos bruņotos spēkus, un jāteic, ka interese un atsaucība ir liela — Rekrutēšanas un atlases centrā ierodas līdz pat 10 ārstiem gadā. Jautājums ir par šo amatu finansēšanu vienībās — tie ir ļoti vajadzīgi visos bruņotajos spēkos, bet daudz kas atkarīgs arī no vienību komandieru lēmumiem par to, kāds personāls viņiem ir vajadzīgs. Es būtu krietni priecīgāks, ja medicīnas struktūras vienībās ar speciālistiem pildītos straujāk.

Darbam un attīstībai par labu noteikti nāks arī pagājušā gada 13. novembrī apstiprinātais jaunais militāro amatu klasifikators, kurā ir arī visu medicīnas personāla amatu saraksts un kvalifikācijas prasības. Ir izveidota pilnīgi jauna mediķu amatu struktūra, kas dod iespējas gan karjeras izaugsmei klīniskajā spektrā, gan arī vadības aspektā. Tā kā šis klasifikators ir sinhronizēts ar civilo amatu līmeņiem, beidzot būs valstiski vienāda izpratne par amatu kompetencēm. Arī šis darbs prasīja ievērojamu piepūli, bet nu tas ir paveikts.

— Militārā joma kļūst arvien daudznacionālāka, tas noteikti ietekmē arī militāro medicīnu.

— Skatoties globālāk, liels izaicinājums ir sadarbība Baltijas valstu līmenī, lai mēs spētu izveidot kopējas vienības. Lai arī esam kaimiņi un bieži vien tiekam skatīti kā viens reģions, ekipējums un darbības struktūra valstīm tomēr būtiski atšķiras. Tas saistīts arī ar to, ka civilajā dzīvē mēs katrs strādājam atšķirīgi, katrai valstij ir savi standarti, medicīnas vadlīnijas, arī tradīcijas. Tas viss ietekmē darbu, taču mēs varam pakāpeniski tuvināties vismaz būtiskākajās procedūrās. Katrā gadījumā varu tikai atkārtot — darāmā vēl ir ļoti daudz, taču mēs skaidri redzam darbības lauku, un mums ir iestrādes un redzējums, kā to visu iespējami labi paveikt. TS

BEZPILOTA LIDAPARĀTU APKAROŠANAS SPĒJU ATTĪSTĪBA

Antidronu komplekts «DroneGun MKII» (ieroča izmantošanas videoprezentācija — https://www.droneshield.com/dronegun/).

Līdz ar komerciālo bezpilota lidaparātu (BPL) un dronu (*drones*) straujo attīstību, izplatību un pieejamību sabiedrība ir saskārusies ar jauna tipa draudiem. Mazgabarīta bezpilota lidaparātu (M-BPL) izmantošanas skaita pieaugums civilajā vidē ir radījis akūtu nepieciešamību risināt drošības problēmas, ko var izraisīt BPL, kad tie nonāk noziedznieku rokās. Bezpilota lidaparātu izmantošana un to radīto draudu novēršanas iespējas mūsdienās ir aktuālas ne tikai civilajai pasaulei (policija, ugunsdzēsēji, glābēji, zinātniskā izpēte utt.), bet arī militārajās operācijās un terorisma apkarošanā.

Lielākais izaicinājums ir tas, ka bezpilota lidaparāti un to spējas izpildīt visdažādākos uzdevumus attīstās daudz ātrākā tempā, nekā tiek izstrādātas un kļūst plašai sabiedrībai pieejamas preventīvās tehnoloģijas, kas novērš, samazina vai bloķē draudus, ko potenciāli spēj radīt droni. Līdz šim zinātnieki ir galvenokārt sacentušies, lai radītu vismazākos vai vislielākos bezpilota lidaparātus, intensīvi meklējuši risinājumus, lai šie lidaparāti būtu autonomāki, gudrāki, spētu nest arvien lielāku lietderīgo kravu un veiktu arvien plašāku uzdevumu spektru. Taču neviena jauna bezpilota lidaparāta projekts sabiedrībai netiek prezentēts vienlaikus ar unikālu tehnoloģisku izstrādni, kas garantētu noziedznieka rokās nonākuša drona neitralizēšanu vai bloķēšanu.

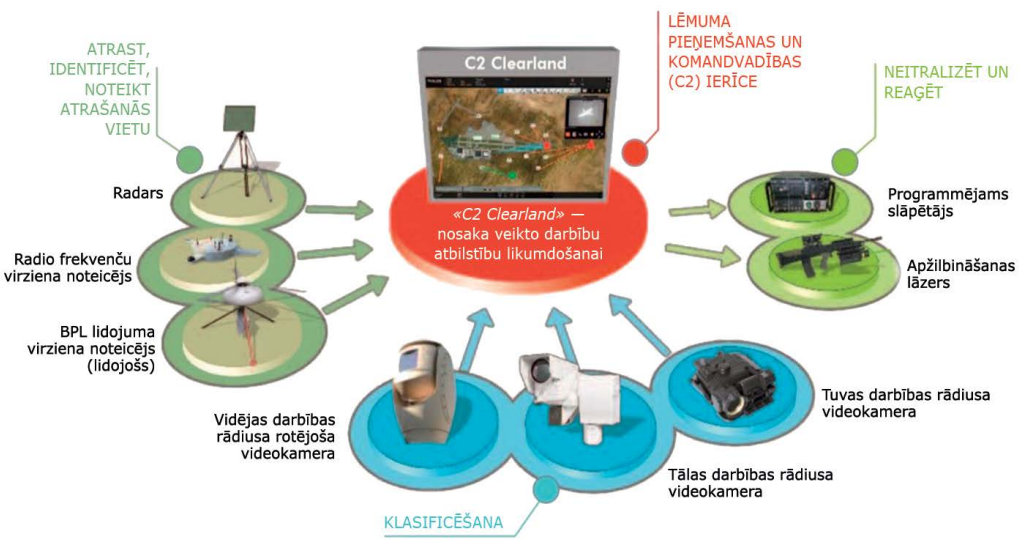

Kompānijas THALES antidronu risinājuma principiālā shēma (centrā — komandvadības sistēma, tai apkārt — dronu atrašanas, identificēšanas un neitralizēšanas ierīces).

Bezpilota lidaparātu un antidronu tehnoloģiju attīstības savstarpējai līdzsvarošanai sevišķi aktuāla ir šī gada 7.—8. martā Vācijas pilsētā Nirnbergā notikusī starptautiskā izstāde *U.T.&SEC* (*Unmanned Technologies & Security*), kas bija veltīta robotizēto sistēmu būtiskiem aspektiem pasaulē — bezpilota lidaparātu izmantošanai drošības uzlabošanai un visdažādāko sabiedrībai svarīgu funkciju atvieglošanai, kā arī iespējamiem risinājumiem «naidīgu» bezpilota lidaparātu radīto draudu novēršanai. Izstādē tika prezentēti dažādu kompāniju tehniskie sasniegumi, kā arī speciālā konferencē analizēti juridiskie aspekti BPL izmantošanai vai to radīto draudu menedžmentam.

Apzinoties strauji augošo pieprasījumu pēc antidronu tehnoloģijām, pasaules vadošo kompāniju inženieri arvien aktīvāk strādā pie tehnoloģiskiem risinājumiem, lai nodrošinātu BPL uzraudzību, kontroli un nepieciešamības gadījumā — «naidīgo» dronu neitralizēšanu un bloķēšanu. Tirgū jau ir pieejami vairāku firmu antidronu risinājumi. Piemēram, firmas «*DroneShield*» izstrādātā ierīce «*DroneGun MKII*» nodrošina neitralizēšanas pasākumus pret lielu daļu no pasaulē zināmajiem bezpilota lidaparātu modeļiem. Ja pie BPL ir piestiprināta bīstama krava (sprāgstvielas, granātas utt.), «*DroneGun MKII*» iedarbības rezultātā bīstamā krava netiek detonēta, jo notiek drona droša piezemēšana izraudzītā vietā vai arī drons tiek «piespiests» doties atpakaļ uz izlidošanas punktu, un tādējādi tiek atklāta arī operatora atrašanās vieta. Pēc «*DroneGun MKII*» iedarbības drons netiek sabojāts, un tas ir pieejams izmeklēšanas darbībām.

Kompānija *THALES* ir izstrādājusi inovatīvu un universālu antidronu risinājumu (*counter-unmanned aerial systems solution*; *Counter-UAS*), garantējot aizsardzību no maziem vai vidējiem BPL, kas apdraud cilvēkus, publiskus pasākumus vai stratēģiskas nozīmes infrastruktūras objektus (lidostas, jūras ostas, valdības ēkas, stratēģiskās ražotnes utt). *THALES* piedāvātajā risinājumā ir apvienoti visdažādākie specializētie sensori (radari,

«Drone Dome» komplekss.

«Drone Dome» lāzierierīce.

tāldarbības videokameras, radioviļņu virziena noteicēji utt.), pretdarbības ierīces, kā arī sensoru sinhronizācijas un komandvadības sistēmas (*«ClearLand C2»*). *THALES* izstrādātie *«Counter-UAS»* risinājumi civilajā pasaulē nodrošina atbalstu tiesībsargājošo institūciju darbam — integrējoties jau esošo drošības sistēmu kompleksā vai arī patstāvīgi (*stand alone*) nodrošinot gaisa telpas uzraudzības un aizsardzības funkciju no «naidīgo» dronu aktivitātēm. Kompānijas *THALES* inženieri vispirms nodrošina katra klienta vajadzību detalizētu analīzi, kombinējot visatbilstošākos *«Counter-UAS»* sensoru un pretdarbības līdzekļu komplektus. Dažādi sensori nodrošina «naidīgo» dronu slāpēšanu, operatora atrašanās vietas noteikšanu utt. *THALES* civilajām vajadzībām piedāvā neletālos kontrolēta efekta pretdarbības līdzekļus (*non-destructive «soft kill» effectors*), kas nodrošina «naidīgā» drona fizisku neitralizēšanu, neradot apdraudējumu apkārtējai videi vai cilvēkiem.

Savukārt militārajā domēnā *THALES* radītie *«Counter-UAS»* risinājumi ir balstīti uz gaisa telpas robežu aizsardzības pamatprincipiem. *THALES* aparatūra nodrošina pretinieka mikro, mini un vidējā izmēra dronu atklāšanu noteiktā sektorā (pilsētvidē vai lauku apvidū), ātru to piederības noteikšanu un efektīvāko pretdarbības metožu izvēli ar komandvadības moduli (*Command Post C-UAV*). *THALES* tehnika nodrošina dažādas intensitātes iedarbību uz droniem atkarībā no draudzīgo spēku taktiskajiem uzdevumiem un operāciju specifikas. Gaisa telpas aizsardzības *THALES* ierīču darbību var saskaņot ar konvencionālās pretgaisa aizsardzības ieročiem, pieslēdzoties militārās komandvadības ķēdēm vai darbojoties neatkarīgi.

Izraēlas kompānijas *«Rafael»* izstrādātajā antidronu kompleksā *«Drone Dome»* ir radaru sistēma *(RPS-42)*, pārtveršanas lāzersistēma un vadības — sensoru iekārta *(«C-Guard RD & NetSense System»)*. Komplekss darbojas visos meteoroloģiskajos apstākļos jebkurā diennakts stundā.

Turpinājums 14. lpp. ▸

«DRONEGUN MKII»
TEHNISKIE DATI

Iedarbība	**Drons tiek slāpēts (*jamming*), un operators nesaņem video attēlu no drona**
Darbības rādiuss	**Līdz 2 km**
Darbība bez uzlādes	**Līdz 2 h**
Slāpē (*jamming*) šādās frekvencēs	**2.38Ghz–2.483Ghz 5.725Ghz–5.825Ghz *GPS* un *GLONASS* izmantotās frekvences**
Darbojas	**Jebkuros meteoroloģiskajos apstākļos (no -10 ^{0}C līdz +55 ^{0}C) un jebkurā diennakts laikā**
Operators	**1 cilvēks (operē ar ieroci un nes mugursomu ar tehnisko ekipējumu)**
Apmācība, kalibrēšana, apkope	**Nav nepieciešama (*«plug and play»*)**

«DRONE DOME»
KOMPLEKSA TEHNISKIE DATI

RPS-42

Multifunkcionāls puslodes tipa (*hemispheric*) radars (iespējams vienlaikus integrēt četru radaru darbību no viena punkta). Radara precizitāte: var atklāt 0,002 m^2 izmēra dronus līdz 3,2 km attālumā. Pieslēdzams interneta videi.	
Darbības rādiuss	**līdz 10 km**
Darbība bez restartēšanas	**līdz 15 000 h**
Slāpē (*jamming*) *S band* frekvencēs	**2–4 Ghz**

«Lite Beam»

Uz platformas uzstādīta lāzierierīce drona neitralizēšanai (*«hard kill»*).

***«Soft kill»* funkciju nodrošina slāpētājs (*Comm&RF*)**

Darbojas 360 grādu leņķī.

Notēmējot uz dronu, tas tiek iznīcināts dažu sekunžu laikā – līdz pat 10 km attālumā.

«C-Guard RD & NetSense»

Slāpē (*jamming*) VHF un UHV dronus.

Darbojas 20–6000 MHz frekvencēs.

Pieslēdzams dažāda tipa radariem.

Nelielo gabarītu dēļ (49x70x73 cm) viegli transportējams un uzstādāms.

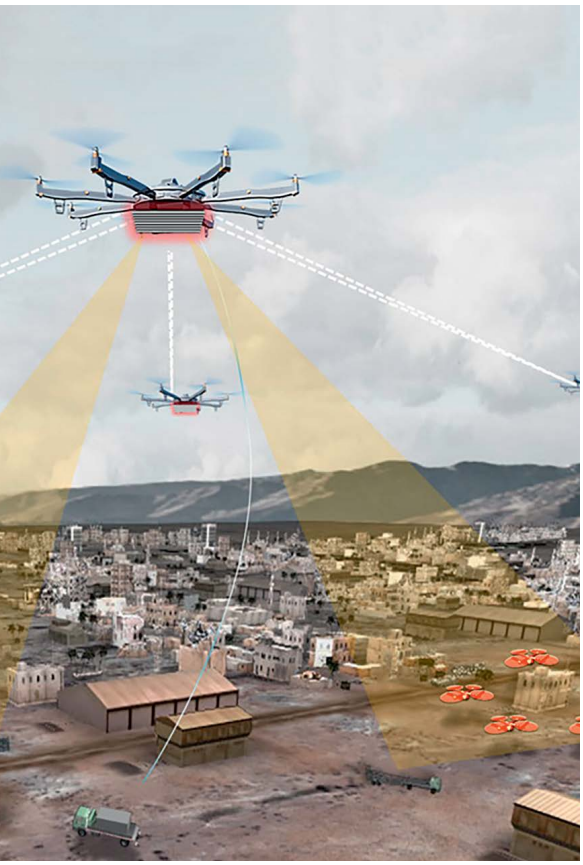

Kompānijas DARPA antidronu ierīces projekts darbībai pilsētvidē — datorgrafika.

Bezpilota lidaparāts «MQ-9 Reaper» raķetes palaišanas brīdī.

Dronu spiets (datorgrafika). Pentagons paziņojis, ka 2019. gadā notiks pirmie eksperimentālie testi dronu spietu integrēšanā mūsdienu karadarbības vidē.

◂*Sākums 12. un 13. lpp.*

Darbības algoritms paredz draudu avota identificēšanu un datu apstrādi, kurai seko drona neitralizēšana ar augstfrekvenču inhibitoru vai lāzerstaru.

«Drone Dome» ir tehniski pašpietiekama sistēma (*end-to-end system*), kas nodrošina efektīvu gaisa telpas aizsardzību no «naidīgajiem» droniem, kurus var izmantot teroristi, lai īstenotu uzbrukumus objektiem vai iegūtu izlūkošanas informāciju turpmāku noziedzīgu plānu realizēšanai. *«Drone Dome»* ražotāji uzsver, ka šis komplekss darbojas ļoti operatīvi, rada minimālus draudus apkārtējai videi un neietekmē draudzīgo spēku lidaparātu funkcionēšanu.

Arī kompānijas *DARPA* inženieri strādā pie risinājumiem cīņai pret mazgabarīta (līdz 25 kg) droniem, jo mūsdienās arvien pieaug noziedzīgas izlūkošanas un kinētisku uzbrukumu draudi — arī ieroču un sprāgstvielu piegādes riski ar bezpilota lidaparātiem. Dronu neitralizēšanu apgrūtina to zemais (līdz 120 m augstumā) un lēnais (līdz 166 km/h) lidojums, kas nodrošina vieglu maskēšanos dažādos vides apstākļos. *DARPA* inženieru projekts *«Aerial Dragnet»* nodrošinās lidojošu mazgabarīta objektu atklāšanu ar triangulācijas metodi no gaisa, un šī procesa precizitāte sasniegs 95%, pieļaujot tikai vienu kļūdainu mērķa identifikāciju (piemēram, putns tiek noturēts par dronu) 24 stundu intervālā. Viena no *DARPA* inženieru prioritātēm ir izstrādāt antidronu risinājumu, kas būs salīdzinoši lēts un tāpēc plašāk pieejams. Inženieri plāno izmaksu ziņā iekļauties 10 000 dolāru tāmē, nodrošinot aptuveni 20 km^2 platības aizsardzību pret «naidīgiem» droniem.

Vienlaikus ar antidronu tehnisko risinājumu izstrādi notiek arī atbilstošas taktikas un apkarošanas metožu izstrāde. Piemēram, ASV bruņoto spēku vajadzībām ir izstrādāta detalizēta publikācija par dronu apkarošanu *(«Army Techniques Publication (ATP) 3-01.81 Counter-Unmanned Aircraft System Techniques»)*, kas pieejama publiski: https://fas.org/irp/doddir/army/atp3-01-81.pdf. Dokumentā ir iekļauti dronu apkarošanas plānošanas un apkarošanas apsvērumi, sākot no brigādes līmeņa līdz pat rotai un vadam. Publikācijā ietverti arī vienību komandsastāva un ierindas personāla apmācības pamati, kā un ar kādiem līdzekļiem efektīvāk cīnīties pret ienadnieka droniem, atbalstot savas manevra vienības. Lielākos draudus kaujas laukā rada nevis lielie pretinieka bezpilota lidaparāti (tādi kā *«MQ-9 Reaper»* vai *«RQ-4 Global Hawk»*), kas viegli atklājami, bet gan mazgabarīta droni, kurus nav iespējams laikus pamanīt un neitralizēt, pirms tie nodarījuši būtisku kaitējumu draudzīgo spēku operācijas veiksmīgam iznākumam. Ja neliels drons fiksē un pārraida pretiniekam karaspēka vai bruņojuma atrašanās koordinātas, tas momentāni rada milzu apdraudējumu no pretinieka netiešās uguns ieročiem. Tādēļ brigādes līmeņa operacionālajā vidē plānotājiem ir jāizstrādā sensoru plāns, integrējot visus iespējamos antidronu aktīvos (tehnoloģiskie risinājumi) un pasīvos pasākumus (maldināšana, maskēšanās, pārvietošanās naktī, gaismas un skaņas disciplīna utt.). Vislielākā uzmanība jāpievērš tādu antidronu metožu lietošanai, kas nodrošina agrīno brīdināšanu par pretinieka mazgabarīta lidaparātu tuvošanos. Ja kādas vienības karavīrs ar binokli ir pamanījis reālā laika režīmā strādājošu ienaidnieka izlūkošanas dronu, tas nozīmē, ka savu spēku pozīcijas jau ir kompromitētas un apdraudētas.

Kā norāda eksperti, viena neatkarīga drona darbība nerada tik lielus ieguvumus un vienlaikus tik lielus draudus kā vairāku mazgabarīta dronu sinhrona un saliedēta darbība mērķa sasniegšanā. Tehnoloģiju straujā attīstība komerciālo dronu ražošanā jau tuvākajā nākotnē piedāvās risinājumus veselu dronu vienību (jeb spietu) izmantošanai dažādu uzdevumu veikšanai. Un tikko šādi risinājumi nonāks tirgū — sākotnēji tikai un vienīgi drošības pasākumiem un legālām darbībām, uzreiz pieaugs arī riski, ko var radīt daudzu «naidīgu» dronu izmantošana noziedzīgos nolūkos. Respektīvi, visu, ko var izmantot drošībai, var pārvērst arī par uzbrukuma ieroci, piemēram, ja terorists hakeris pārņem dronu spieta vadību no likumīga tā operatora. Tādēļ tuvākajā nākotnē inženieru centieni koncentrēsies uz tādu tehnoloģiju izstrādi, kas nepieļaus vai mazinās riskus, ka teroristi salīdzinoši vienkārši spēj transformēt «labdabīgo» mazgabarīta dronu spietus par «naidīgu» dronu armijām.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavojusi ***majore Vizma Kaļčeva.***

Foto — www.thalesgroup.com;
http://www.miltechmag.com;
http://www.miltechmag.com;
https://thestack.com;
https://www.theregister.co.uk.

ES DROŠĪBAS FONDA LĪDZEKĻI LATVIJAS MILITĀRAJAI INDUSTRIJAI

7.03.

Rīgas domē notika dialogs «Eiropas Savienība investē mūsu drošībā», kuru organizēja Rīgas dome sadarbībā ar Eiropas Savienības Reģionu komiteju un Latvijas Drošības un aizsardzības industriju federāciju. Dialogā tika pārrunātas divas galvenās tēmas — kā Eiropas Savienība aizsargā tās iedzīvotājus un pastiprina drošību pie mūsu robežām un Eiropas Savienības piedāvātās finanšu iespējas, lai atbalstītu katras dalībvalsts militāro industriju.

Latvijas Republikas aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis sacīja: «Liels paldies Latvijas Drošības un aizsardzības industriju federācijai un Eiropas Reģionu komitejai par šo iniciatīvu, kas šodien rezultējas diskusijā par Eiropas Savienības atbalsta iespējām aizsardzības industrijai un pētniecībai. Pēdējos gados šajā jomā ir noticis ļoti daudz — it īpaši pagājušajā gadā. Eiropas Savienība strādā pie jautājumiem, kas agrāk nebija tās dienaskārtībā — aizsardzības un pētniecības industrijas atbalsts. Ir mainījusies ģeopolitiskā dienaskārtība, ir mainījies spēku samērs reģionālā un globālā izpratnē. Tādēļ iniciatīva par to stāstīt uzņēmējiem un pētniekiem ir laikā un vietā. Šis ir īstais brīdis. Vienlaikus ir pašsaprotami, ka Eiropas Savienība nevar un arī nevēlas dublēt *NATO*. Mēs gribam sadarboties un papildināt viens otru. Tāds ir mūsu mērķis un arī uzdevums.»

Eiropas Komisijas Iekšējā tirgus, industrijas, uzņēmējdarbības un mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) ģenerāldirektorāta pārstāvis Mačejs Šimanskis prezentēja aktuālāko informāciju par Eiropas aizsardzības fondu. Dalībnieki precizēja, ka vismaz pirmajos divos gados pieejamais finansējums 500 milj. eiro apmērā, visticamāk, būs projektiem, kas ir jau izstrādes fāzē. Tādēļ uzņēmumiem un pētniekiem būtu jāsāk aktīvi izvērtēt un meklēt iespējas iesaistīties konsorcijos, izmantojot uzņēmēju starptautiskos kontaktus un esošos sadarbības partnerus, lai varētu izmantot šo finansējumu.

Tā kā pieteikumiem jābūt pārrobežu, Arnolds Abramavičs, Eiropas Reģionu komitejas pārstāvis, savā runā iedrošināja Latvijas, Lietuvas un Igaunijas mazos un vidējos uzņēmumus sadarboties un iesniegt priekšlikumus pētniecības vai izstrādes atzarā vai nu kā militārā sektora pārstāvjiem, vai arī civilā sektora tehnoloģijas piemērojot militārajai jomai.

Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdētājs Gints Kaminskis uzsvēra: «Pašvaldību loma uzņēmējdarbības attīstībā neaprobežojas ar investīcijām

skolās, sporta hallēs, kultūras namos un līdzīgā infrastruktūrā. Nozīmīgas investīcijas ir arī industriālo teritoriju attīstībā. Pašvaldības nopietni strādā pie investīciju piesaistes, jo tā ir iespēja Latvijas reģionu attīstībai. Pētījumi liecina, ka lielu rūpnīcu piesaistīšana konkrētām teritorijām var mainīt teritoriju attīstības tendences. Piemēram, salīdzinot teritorijas, kurām izdevies panākt, ka uzņēmums tās izvēlas ražošanas uzsākšanai, ar teritorijām, kuras arī iesaistījušās šajā konkurencē, bet zaudējušas, redzams, ka teritorijās, kas nosacītajā vairāksolīšanā uzvarējušas, būtiski palielinās nekustamo īpašumu vērtība. To var uzskatīt par netiešu labklājības līmeņa izmaiņas raksturojošu lielumu. Tādēļ Latvijas Pašvaldību savienība atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas centienus sniegt resursus kopējas drošības un aizsardzības politikas veidošanai, atbalstot aizsardzības industriju un pētniecību.»

Latvijai svarīgi ir pārdomāti ieguldījumi ES drošībā un aizsardzībā tieši no reģionālās attīstības skatpunkta. Latvijas iedzīvotājiem ir svarīgi dzirdēt, ka mūsu drošības jautājums ir arī EK svarīgs un ka, veidojot aizsardzības fondu, tiek paredzēta iespēja iesaistīties mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Liela nozīme ir arī zinātnieku piesaistīšanai. Latvijā finansējums pētniecībai ir ļoti nepietiekams, tāpēc Eiropas institūcijām ir jāapzinās, ka zinātne visā pasaulē darbojas kā virzītājspēks. Māris Andžāns, Latvijas ārpolitikas institūta pētnieks un Rīgas Stradiņa universitātes docents bija gandarīts, ka šobrīd Latvijā ir uzsākta un attīstās sadarbība starp uzņēmējdarbību un pētniecību medicīnas jomā un militārās industrijas jomā. Ir uzsākts projekts «Cik cilvēks ir piemērots dienestam armijā» — tieši par medicīnas aspektu militārajā jomā.

Informācija sagatavota pēc Rīgas domes preses relīzes.

INTERNACIONĀLĀ NAKTS BALTIJAS AIZSARDZĪBAS KOLEDŽĀ

9.02.

Baltijas aizsardzības koledžas (*BALTDEFCOL*) darbinieki un studenti kopā ar ģimenes locekļiem un viesiem, vēstniekiem, militārajiem atašejiem un Baltijas valstu *NATO* Spēku integrācijas vienību (NSIV) komandieriem, jau 13. reizi svinēja *BALTDEFCOL* internacionālo nakti (*International night at BALTDEFCOL*).

Pasākumu atklāja *BALTDEFCOL* komandants ģenerālmajors Andis Dilāns, uzsverot pasākuma mērķi, proti, iespēju sapulcēties, lai iepazītu dažādu koledžā pārstāvēto tautu kultūru un tradīcijas, kā arī baudītu šo tautu tradicionālos ēdienus un dzērienus. Pasākumā bija pārstāvētas 18 valstis: Albānija, Kanāda, Slovākija, Slovēnija, Francija, Gruzija, Moldova, Polija, Vācija, Ukraina, ASV, Zviedrija, Norvēģija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Somija un Ungārija. Vakara gaitā līdzās citu valstu māksliniekiem ar savu priekšnesumu klātesošos izklaidēja latviešu deju kopa «Bramaņi».

Latvijas valsts simtgades svinību ietvaros klātesošajiem bija iespējams saņemt grāmatu nama «Valters un Rapa» izdoto Aleksandra Čaka grāmatu «Mūžības skartie» angļu valodā («*Touched by Ethernity*»), kas veltīta latviešu strēlnieku varonīgajām cīņām Pirmā pasaules kara un Pilsoņu kara frontēs.

Sagatavojuši ***maj. Anita Pizele*** *un* ***maj. Raimonds Kublickis****.*
Foto — http://www.baltdefcol.org/?id=1307.

ATVĒRTI SABIEDRĪBAI UN SADARBĪBAI

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš un Normunds Mežiņš.

Zemessardzes 55. kājnieku bataljons atrodas Aizkrauklē un savu vēsturi raksta kopš 1991. gada septembra. Bataljona atbildības jomā ir plūdu skartās teritorijas gar Daugavu, Aizkraukles HES apsardze, kā arī dalība Lielvārdes Gaisa spēku bāzes drošības pasākumos.

Arvien tuvāki sabiedrībai

Bataljona zemessargus novada iedzīvotāji pazīst ļoti labi. Ne tikai tāpēc, ka tie ir viņu kaimiņi vai tuvinieki. Svarīgi ir tas, ka 55. bataljons ļoti lielu vērību pievērš pilsoniskas sabiedrības veidošanai un informēšanai par Zemessardzi un bruņotajiem spēkiem kopumā.

«Es domāju, ka šajā jautājumā tieši Zemessardzei ir lielākā loma. Profesionālā dienesta karavīri tomēr vairāk darbojas un ir redzami savā vidē. Mums turpretī ir daudz lielākas iespējas tikties un runāt ar sabiedrību,» uzsver Zemessardzes 55. bataljona komandieris pulkvežleitnants Ingus Manfelds.

Bataljona zemessargi lielu daļu sava laika veltī darbam ar jaunatni, bieži viesojoties skolās un piedaloties izglītības iestāžu rīkotajos pasākumos. Cieša sadarbība laika gaitā ir izveidojusies arī ar citiem dienestiem — Valsts policiju, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestu u.c. Viens no labākajiem rezultātiem šai sadarbībai ir nu jau divus gadus rīkotā «Citādā ēnu diena» — pasākums, kurā skolēni var iepazīt dienestu darbu, noskatīties paraugdemonstrējumus, uzdot visus interesējošos jautājumus un pat nedaudz iejusties zemessarga vai ugunsdzēsēja profesijā. «Jauniešu interese un atsaucība ir ļoti laba. Esam izveidojuši ļoti labu praksi, ko domājam turpināt arī nākamajos gados. Jāmeklē gan arī jaunas iespējas, jādod plašāks skatījums un piedāvājums, lai neveidojas rutīna.»

Mācību laikā evakuē skolu

Pērn bataljons rīkojis civilās aizsardzības mācības, imitējot spridzekļa atrašanu skolā un veicot tās evakuāciju. Mācībās piedalījās arī slovēņu un maķedoniešu atmīnēšanas speciālisti no starptautiskās *NATO* paplašinātās klātbūtnes kaujas grupas, kā arī Valsts policijas, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta speciālisti. Izmantots arī robots, kas neitralizē atrastu nesprāgušo munīciju.

«Tā bija laba iespēja pārbaudīt mūsu reālo gatavību krīzes situācijai. Šādas mācības ļauj dienestiem labāk izprast savus uzdevumus un rīcības shēmas,» teic pulkvežleitnants Ingus Manfelds. Viņš gan atzīst, ka valsts līmenī veiktā resursu centralizācija padarījusi dienestu reaģēšanas spējas diezgan smagnējas. «Piemēram, ja šādā krīzes situācijā atbildīgais koordinators atrodas Rīgā, nevis uz vietas lielākajos administratīvajos centros, tad operatīvā reaģēšana ir operatīva tikai uz papīra.»

Šo mācību laikā zemessargi arī pārliecinājušies, ka nepieciešams īpašs sakaru tīkls krīzes situācijām, būtībā pat vairāki tīkli gan mācībām, gan ikdienai. Un vēl viena atziņa — dienestiem krīzes situāciju risināšanai paredzētie resursi jāplāno kopā. «Nevar katrs savā pusē kaut ko saplānot un pēc tam cerēt, ka pārējie būs domājuši līdzīgi un sadarbība būs vienkārši lieliska,» atzīst bataljona komandieris.

Augstākais zemessargu procents Latvijā

Laika gaitā ir mainījusies gan sabiedrības attieksme pret Zemessardzi, gan arī pašas Zemessardzes loma valsts aizsardzības koncepcijā. «Savulaik Zemessardzi uztvēra kā tādu otršķirīgu aizmugures vienību, bet tagad šis viedoklis ir kardināli mainījies, jo Zemessardze ir kļuvusi par bruņoto spēku mugurkaulu. Tās ir vienības, kas krīzes gadījumā būs pirmajās rindās un darbosies tikpat profesionāli kā visi citi.»

Šīs izmaiņas izjūt gan paši zemessargi, gan arī plašāka sabiedrība. «Piemēram, pēdējo gadu laikā ir ievērojami pieaudzis zemessargu apmeklējums Zemessardzē. Agrāk tas bija vidēji piecas dienas gadā, bet tagad šis skaitlis ir izaudzis jau līdz vidēji 20 dienām,» stāsta I. Manfelds.

Pašlaik bataljonā dien vairāk nekā 400 zemessargu. No vienas puses, tas it kā nav ļoti daudz, no otras — Aizkraukles novadā Zemessardzē ir iesaistījušies 1,25% sabiedrības, turpretī valstī vidēji — tikai 0,46%. Tas gan skaidrojams ne tikai ar vietējo lielo patriotismu un vēlmi kalpot Latvijai, bet arī ar to, ka Aizkrauklē kopumā nav īpaši daudz iedzīvotāju.

«Es pat teiktu, ka mums te ir pats mazākais pieejamais cilvēku resurss Latvijā. Liela loma ir arī Rīgas tuvumam un tam, ka Aizkrauklē nav nevienas augstākās mācību iestādes, kas citviet nodrošina diezgan lielu zemessargu skaitu no studentu vidus. Liela daļa mūsu jauniešu aizplūst uz Rīgu un arī uz ārzemēm,» atzīst bataljona komandieris.

Vēl potenciālo zemessargu pieejamību jūtami ietekmē tāds visnotaļ pozitīvs apstāklis kā ražošanas un pārstrādes uzņēmumu attīstība novadā. «Pēdējā laikā šī joma pamatīgi attīstās, kas, protams, ir labi, taču tur strādājošajiem cilvēkiem bieži vien ir visai saspringts darba režīms, ir jāpilda savi darba pienākumi un prasības, ko reizēm ir grūti savienot ar dienestu Zemessardzē.»

Daugava un Aizkraukles HES

Viena no lielākajām bataljona atbildības jomām noteikti ir Aizkraukles HES, kam zemessargi nodrošina apsardzi. Lai gan par HES jādomā visu laiku, no profesionālā viedokļa tas ir diezgan elementārs objekts, atzīst bataljona komandieris. Protams, tā ir gan paaugstinātas bīstamības būve, gan arī vieta, kas ļoti interesē sabiedrību un ir vitāli svarīga iedzīvotājiem. Ne mazāk būtiska ir šīs vietas kā Daugavas šķērsojuma stratēģiskā nozīme, teic I. Manfelds.

Pēdējo gadu laikā bataljons sācis īpaši attīstīt pirmās palīdzības sniegšanas iemaņas, kā arī jau augstāka līmeņa medicīniskās palīdzības prasmes, apmācot un trenējot speciālistus.

«Mēs daudz strādājam, piesaistot ārstu palīgus dienestam bataljonā, aktīvi mācāmies un nākotnē domājam apgūt arvien augstāka līmeņa medicīnas prasmes,» stāsta bataljona komandieris.

Kā jau bataljonam, kas atrodas tiešā Daugavas tuvumā, aizkraukliešiem ikgadējā atbildības joma ir palīdzība iespējamo plūdu un to seku novēršanā. «Mēs cenšamies jau laikus vairāk izdarīt, lai nepieļautu plūdus vai mazinātu to sekas. Pašiem mums nav lielu resursu glābšanas darbiem, tādēļ lielākoties atbalstām Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu. Mums nav nekādas specifiskas tehnikas, toties ir cilvēki, kuri ir gatavi sniegt palīdzību ūdenī tur, kur tas ir nepieciešams.» Runājot par plūdu prognozi šim gadam, Ingus Manfelds teic, ka ūdens daudzviet ir sasalis līdz pašam upes dibenam, kas diezgan būtiski palielina plūdu iespējamību. Daudz būšot atkarīgs arī no ūdens daudzuma, kas atkusnī ieplūdīs no Baltkrievijas.

Konkurē par cilvēkiem

Domājot par nākotnes perspektīvām, pulkvežleitnants Ingus Manfelds atzīst, ka būtiskākie bataljona darbības mērķi nemainīsies. «Mums ir jāstrādā, lai sasniegtu izvirzītos mērķus, jāpaaugstina savas spējas. Uzdevumi jau nekur nepaliks — jādarbojas, lai tos izpildītu pēc iespējas labāk.» Perspektīvā vajadzētu pilnveidot sadarbību arī ar Valsts robežsardzi, tāpat jāturpina attīstīt bataljona spējas kaujas medicīnā un pirmās palīdzības sniegšanā. Plānots stiprināt arī bataljona izlūkvadu, attīstot jaunas iemaņas, kā arī pastiprināti gatavot zemessargus darbībai Speciālo uzdevumu grupā.

Līdzīgi kā citur Nacionālajos bruņotajos spēkos, arī Zemessardzes 55. bataljonā ir jūtams virsnieku trūkums. Vērojama augošās tautsaimniecības ietekme — darboties spējīgi un zinoši cilvēki nepieciešami visur, un konkurence, cīnoties par personāla piesaisti, vērojama teju visās jomās. «Mēs strādājam arī pie šīs problēmas risinājuma, un mums ir diezgan labas iestrādes. Pēc maniem novērojumiem, uzņēmēji mūs reizēm uztver kā konkurentus, taču esmu pārliecināts, ka vienmēr var atrast sadarbības iespējas un abām pusēm derīgus sadarbības modeļus,» uzsver bataljona komandieris. Piemēram, tās var būt kaut vai tās pašas piecas dienas, kas gada laikā kopsummā tiek pavadītas Zemessardzē. «Šāds cilvēks vismaz būs iepazinies ar Zemessardzi un valsts aizsardzības modeļa pamatprincipiem. Viņš jebkurā gadījumā būs labāk sagatavots krīzes situācijai par civiliedzīvotājiem.»

Uz jauniešiem saukļi vairs neiedarbojas

Viens no lielākajiem izaicinājumiem bataljonam noteikti ir iespējas piesaistīt gados jaunus zemessargus.

«Diemžēl demogrāfiskā situācija nenāk par labu. Pašlaik kļūst pilngadīgi tā sauktās demogrāfiskās bedres bērni, kas dzimuši ap 2000. gadu — mēs jūtam, ka jauno cilvēku patiešām ir kļuvis mazāk. Vēl jāņem vērā arī veselības problēmas un vājā fiziskā sagatavotība, kas raksturīga būtiskai daļai jaunās paaudzes. Es piekrītu, ka visu var labot, protams, ja nav runa par smagām un neatgriezeniskām veselības problēmām, taču tas prasa papildu resursus.»

Zemessardze ir loģisks jaunsarga gaitu turpinājums. Lielākā interese par militāro jomu jauniešiem ir līdz 14 gadu vecumam, tad sākas atslābums, novērojis pulkvežleitnants Ingus Manfelds. Vidusskolas laikā būtiski pieaug citu aktivitāšu un pasākumu skaits, rodas konkurence par jauniešu brīvo laiku.

Regulāri tiekoties un runājot ar jauniešiem, viņš konstatējis, ka vecās metodes vairs nedarbojas. «Mūsdienu jauniešu interesi ir ļoti grūti noturēt. Viņiem vairs nav jādomā, ar ko sevi nodarbināt, kā izklaidēt — to viņu vietā dara tehnoloģijas. Viņi ir arī daudz izteiktāki individuālisti, salīdzinot ar iepriekšējo paaudzi. Tādēļ gandrīz vai katram ir jāmeklē īpaša pieeja, jāizdomā savi argumenti. Piemēram, vienam var apelēt pie atbildības izjūtas, sakot, ka bez viņa aizsardzības nozare sabruks, citam norādīt uz ģimenes drošību, vēl citam — piedāvāt iespēju izdarīt kaut ko labu un tādējādi arī pašam kļūt labākam. Katrā gadījumā — šie cilvēki ir ļoti labi jāiepazīst, lai saprastu, ar ko katru var piesaistīt. Saukļi vairs nestrādā, tie šiem jauniešiem ir pārāk vispārīgi un virspusēji.»

Sirdī nedaudz avantūristi

«Mūsu bataljona zemessargs vispirms noteikti ir augsti motivēts, citādi nemaz nevar būt,» uzsver komandieris. Vēl šis zemessargs ir pašaizliedzīgs, tajā pašā laikā arī diezgan liels individuālists, kam piemīt vēlme mācīties un būt gatavam aizstāvēt savu ģimeni un valsti. Vienlaikus sirdī šis cilvēks ir nedaudz avantūrists. «Jau nākot uz Zemessardzi, mūsu cilvēki saprot, ka te nekādas izklaides nebūs. Būs grūtības, reizēm būs jāpārvar sevi — bet tas viss tevi padarīs par labāku un stiprāku cilvēku.»

Atbildot uz vaicājumu, kas ideālā variantā bataljonam būtu nepieciešams pilnai laimei, pulkvežleitnants Ingus Manfelds citē ģenerāļa Patona savulaik teikto: «Iedodiet karavīram to, kas viņam pienākas, — tad viss būs kārtībā.» Situācija ar apgādi pakāpeniski uzlabojas, bataljons tiek apgādāts ar zābakiem, uzkabēm un visu pārējo. Zemessargu rīcībā ir arī ziemas laika apstākļiem nepieciešamais ekipējums, kāda vēl pirms pāris gadiem nebija.

«Palēnām viss uzlabojas — galvenais, lai būtu cilvēki, kas gatavi nākt un piedalīties.»

Neretā Zemessardzes 3. Latgales brigādes ZS 55. kājnieku bataljona organizētajā lauka taktiskajā vingrinājumā, kurā piedalījās karavīri un zemessargi arī no ZS 44. kājnieku bataljona.

ZEMESSARDZĒ TRADĪCIJĀM IR AUGSTA VĒRTĪBA

Guna Freimane,
seržante, Zemessardzes štāba Vadības grupa.
Foto — no Zemessardzes arhīva.

Jau 25. reizi pēc kārtas marta pirmajā nedēļas nogalē Zemessardze organizēja starptautisko pulkveža Oskara Kalpaka piemiņai veltīto vingrinājumu militāri lietišķajā šaušanā. Katrs nākamais gads pulcē arvien lielāku dalībnieku skaitu, un lielāku interesi izrāda arī ārzemju bruņoto spēku vienības. Tas, protams, ir pozitīvi, jo parāda, ka Latvijas bruņotie spēki augstu kotējas militāri lietišķajā šaušanā. Atsauksmes pie potenciālajiem dalībniekiem plūst pozitīvas, un ir loģiski, ka dalībnieku skaits pieaug.

No 1. līdz 3. martam sporta kompleksā «Aurora» Rīgā, Cieceres ielā 9, pulcējās rekordliels dalībnieku skaits, lai piedalītos šaušanas sacensībās. Kopumā startēja 44 komandas no 11 valstīm — no Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Nīderlandes, Francijas, Šveices, Polijas, Zviedrijas, Vācijas, Itālijas un Lielbritānijas, pavisam ap 300 dalībnieki. Individuāli dalībnieki tika vērtēti trīs disciplīnās: šaušanā ar dienesta pistoli, ātršaušanā ar dienesta pistoli un šaušanā ar mašīnpistoli «*Carl Gustaf M 4*». Komandu vērtējumos summēja individuālos rezultātus.

1. martā agri no rīta ārzemju viesi pulcējās sporta kompleksā «Aurora» uz šaušanas treniņiem, lai apgūtu ieroču specifiku, piešautu ieročus un izmēģinātu savas spējas gaidāmajām sacensībām. Treniņi parasti ir grūtāki nekā sacensības, tas arī bija redzams ārzemju viesu sejās, kad rezultāti nebija tik labi un iepriecinoši, kā bija gaidīts. Tomēr ir jābūt optimistam, lai nepadotos pie pirmajām grūtībām un turpinātu cīņu par uzvaru. Pēc treniņiem Itālijas komandas pārstāvis majors Korrādo Vendramīni atzina:

«Šis ir otrais gads, kad braucam piedalīties, attālums, protams, ir liels, bet jūs protat organizēt ļoti labas sacensības, ir vērts piedalīties. Šaušanā parasti ir tā, vai nu seko norādījumiem un ievēro labu šaušanas tehniku — tad ir arī rezultāts —, vai arī tu neievēro iekšējās kārtības noteikumus un nepieliec nekādas pūles, un tiec noņemts no starta līnijas. Treniņi pirms katrām sacensībām, it īpaši šaušanā, ir ļoti nepieciešami. Ļoti labi, ka mums tika dota tāda iespēja. Mums arī skaidri tika izstāstīti noteikumi, kuri ir jāievēro, un minēti pārkāpumi, kuri netiks pieļauti. Viss kā jau armijā, piekrītu, kārtībai ir jābūt. Pēc treniņa, kas beidzās vēlu vakarā, bijām pārguruši, šķita, ka nebūs rezultātu nākamajā dienā, bet, nē, pamodāmies, iekšējais entuziasms un vēlme uzvarēt bija lielāka par nogurumu. Uzvara mums, protams, netika, jo latviešu šāvējus pārspēt meistarībā ir ļoti, ļoti grūti. Mums svarīgs bija pats process — ja pasākuma gaita un atmosfēra ir ļoti laba, vieglāk ir arī pārdzīvot to, ka nesaņemam medaļas.»

Šaušanas vingrinājuma atklāšanas rītā (2. martā) tika spēlētas dalībvalstu himnas dzīvajā izpildījumā — varam lepoties ar šo tradīciju lielos un starptautiskos pasākumos, ko jau vairākus gadus nodrošina Zemessardzes orķestris un koris. Šajā pasākumā Latvijas Republikas himnu izpildīja Zemessardzes saksofona kvartets kapteiņa Anda Kareļa vadībā.

Zemessardzes komandieris brigādes ģenerālis Ainārs Ozoliņš svinīgi atklāja ceturtdaļgadsimta tradīciju, proti, pulcēties pulkveža Oskara Kalpaka piemiņai veltītajās šaušanas sacensībās. Turklāt viņš piedalījās sacensībās ne tikai kā goda viesis un Zemessardzes komandieris, bet arī kā dalībnieks.

«Mēs visi esam karavīri, mēs visi zinām, kas ir pulkvedis Oskars Kalpaks. Tas ir mūsu pienākums un latvieša lepnums — godināt savas tautas varoņus, kas mūsu neatkarībai ir ziedojuši savu dzīvību, ieviesuši kardinālas pārmaiņas un rādījuši savu drošsirdību, kļūstot par latviešu etalonu, kādam jābūt īstenam patriotam. Tas ir mans, Zemessardzes komandiera, pienākums — rādīt priekšzīmi saviem padotajiem un uzturēt arī sacensību garu. Piedaloties es parādu saviem zemessargiem, ka esmu ne tikai komandieris, bet arī karavīrs, un noteikumi uz ugunslīnijas mums visiem ir vienādi,» teica Zemessardzes komandieris brigādes ģenerālis Ainārs Ozoliņš.

Starptautiskā militārā vingrinājuma organizatoriem šogad radās doma ieviest kādu jauninājumu, kas liktu dalībniekiem aizmirst ierasto sacensību ritmu. Tie bija mūsu profesionālie un pieredzējušie šāvēji, kas šogad nestartēja kā dalībnieki, bet gan kā organizatori, — vecākais zemessargs Rojs Razums un virsleitnants Mareks Jansons.

«Ideja radās kolektīvi. Rojs bija tas, kurš līdz galam izdomāja, kāds tieši būs šis vingrinājums un kā tiks vērtēti dalībnieki. Šis vingrinājums ir praktiskās šaušanas vingrinājums, pietuvināts reāliem ieroču lietošanas apstākļiem. Tā ir šaušana ierobežojošo faktoru ietekmē — no aizsega dažādos stāvokļos un stresa apstākļos, ko izraisa laika kontrole. Līdz ar to arī rezultātu vērtē pēc šaušanas precizitātes un izpildes laika. Pēc sacensībām dalībnieki nāca klāt un slavēja, ka ir izveidots ļoti interesants vingrinājums, tātad savu mērķi esam sasnieguši, jo mūsu mērķauditorija ir labākais vērtētājs,» stāsta virsleitnants Mareks Jansons.

Vecākais zemessargs Uģis Griņēvičs atzīst: «Esmu tik priecīgs par savu izcīnīto pirmo vietu, šis ir jauns vingrinājums mūsu sacensībās. Lai gan iepriekš kaut ko līdzīgu biju šāvis, tomēr mazliet rokas trīcēja. Gāju uz ugunslīniju, tik daudzas domas šaudījās pa galvu, kā būs, kāds būs rezultāts, kur es varētu kļūdīties, vai nepievilšu savus bataljona biedrus, bet pēc pirmajiem šāvieniem sapratu, ka man šodien ir labvēlīga diena. Viss sanāca labi, un priecēja arī tas, ka mani bataljona biedri mani uzslavēja. Tas ceļ pašapziņu, liek apzināties, ka tu esi vajadzīgs savai vienībai, ka tev tiek uzticēta atbildība. Jāstrādā ir komandā, rezultātu mēs sasniedzam individuāli, bet pirmo vietu tomēr izcīnījām, strādājot komandā.»

Noslēguma ceremonijas ierindā dalībniekiem jau bija priecīgākas sejas nekā treniņu dienā, jo bija gūts apliecinājums par sasniegumiem sacensību laikā — medaļas. Katru šajās sacensībās vadīja kāds īpašs motīvs — pienākums, pašapliecināšanās, tradīcija, prieks par iespēju piedalīties, sacensību gars, jauna pieredze. Katrs arī kaut ko paņēma sev līdzi — pozitīvas emocijas un pieredzi no kļūdām, uzlabotas iemaņas un izvirzītā mērķa piepildījumu.

Ārzemju komandas pateicās par lieliski organizētajām sacensībām un ar gandarījumu uzsvēra, ka arī nākamgad vēlas piedalīties, jau vaicājot par sacensību norises laiku.

Mēs savas iedibinātās tradīcijas uzskatām par lielu vērtību, tāpēc atbildot jau tagad varējām teikt — uz tikšanos nākamā gada marta pirmajā nedēļas nogalē!

«Tradīcijas ir mūsu pamats, reizēm mēs tās kultivējam, reizēm uztveram kā pašu par sevi saprotamu, bet tradīcijas ir arī darbs, kas mums ir jāiegulda, lai sasniegtu rezultātus. Nekas nenāk viegli, bet, ja mums ir vēlme iet uz priekšu un ir iestrādes, mēs atvieglojam sev šo uzdevumu izpildi, atliek tikai mazliet pielabot procesus un ļauties virzībai. Novērtēsim savas tradīcijas un vērtības, jo stiprākas tradīcijas, jo augstākas vērtības,» uzsver brigādes ģenerālis Ainārs Ozoliņš.

Šo sacensību aizsācējs ir atvaļinātais pulkvežleitnants Valerians Supe. Sākotnēji tās tika organizētas tikai Zemessardzes 15. bataljonā, drīz to mērogs izauga līdz Zemessardzes 1. brigādes līmenim, līdz tās kļuva par visas Zemessardzes sacensībām.

1999. gadā sacensības kļuva par starptautisko vingrinājumu. Pirmie, kas atbrauca uz militāri lietišķās šaušanas sacensībām no ārvalstīm, bija Lietuvas zemessargu komanda.

OSKARA KALPAKA PIEMIŅAI VELTĪTO SACENSĪBU MILITĀRI LIETIŠĶAJĀ ŠAUŠANĀ ŠĀGADA REZULTĀTI

Sacensībās individuālajā vērtējumā vingrinājumā «ātršaušana ar dienesta pistoli» pirmo vietu ieguva vecākais zemessargs Uģis Griņēvičs (ZS Studentu kājnieku bataljons), otrajā vietā vecākais zemessargs Lauris Gelba (ZS 51. kājnieku bataljons) un trešajā vietā — vecākais zemessargs Edgars Vilītis (ZS Studentu kājnieku bataljons).

Šaušanā ar dienesta pistoli uzvaru guva vecākais zemessargs Igors Jotčiks (ZS 51. kājnieku bataljons), otrajā vietā — zemessargs Rando Vahers (Igaunijas zemessargu Pērnavas vienība), bet trešajā — seržants Oke Nordins (Zviedrijas izlases vienība).

Šaušanā ar mašīnpistoli «***Carl Gustaf M 45***» labākos rezultātus sasniedza zemessargs Kristaps Didže (ZS 51. kājnieku bataljons), majors Māris Kārkliņš (ZS 19. kaujas nodrošinājuma bataljons) un virsleitnants Sandris Līdaka (ZS 45. kaujas nodrošinājuma bataljons).

Kopvērtējumā pirmās vietas ieguvēji jau tradicionāli bija ZS Studentu kājnieku bataljona komanda, otrajā vietā atstājot ZS 51. kājnieku bataljona komandu un trešajā — Igaunijas zemessargu Pērnavas vienības komandu.

Zemessardzes komandu vērtējumā labākais trijnieks bija ZS Studentu kājnieku bataljona komanda, ZS 51. kājnieku bataljona komanda un ZS 46. kājnieku bataljona komanda.

Ārzemju komandu vērtējumā trīs labākās bija Igaunijas zemessargu Pērnavas vienības komanda, Zviedrijas izlases komanda un Lietuvas zemessargu 6. novada «*Prisikelimo*» komanda.

BALTKRIEVIJAS TAUTAS REPUBLIKAS GADSIMTS

Pirms simt gadiem, 1918. gada 25. martā, Minskā tika proklamēta Baltkrievijas Tautas Republika. Proklamēšanas brīdis norisinājās agrā rīta stundā, un agrārās bankas ēkas logos (ēkā telpas nomāja valsts proklamētāji) iespīdēja uzlecošā saule. «Aust neatkarīgās Baltkrievijas saule!» iesaucās kāds no sapulces dalībniekiem. Lai arī šai valstij bija savs karogs, ģerbonis, himna un pases, par pilnvērtīgu valsti proklamētā demokrātiskā Baltkrievija tā arī nekad nekļuva, taču vietu šīs mūsu kaimiņzemes vēsturē tā ir ieguvusi. Pēdējos gados mūsdienu Baltkrievijas Republikas vadība pieļauj 25. marta atzīmēšanu, nodēvējot šo datumu par Tautas gribas dienu un atļaujot pieminēt arī pirms gadsimta pasludināto baltkrievu valstiskumu, kaut gan nesaista šodien pastāvošo valstiskumu ar pirms simt gadiem proklamēto valsti.

Baltkrievu nacionālo ideju paudēji bija aktivizējušies jau 1917. gadā pēc februāra revolūcijas Krievijā. Šī paša gada jūlijā notika baltkrievu nacionālo organizāciju II kongress, kura dalībnieki pieņēma rezolūciju, apliecinot nepieciešamību cīnīties par Baltkrievijas autonomiju republikāniskās Krievijas sastāvā. Kongresā tika ievēlēta Baltkrievijas Centrālā rada, kas bija iecerēta kā visus baltkrievus pārstāvoša organizācija jeb priekšparlaments. Oktobrī to pārveidoja par Baltkrievijas Lielo radu, un šī organizācija nostājās opozīcijā pret tobrīd lielāko Baltkrievijas teritorijas daļu kontrolējošo lielinieku Rietumu apgabalu izpildkomiteju. 1917. gada 20. decembrī sākās Visbaltkrievijas I kongress, taču pēc vienas dienas lielinieki to padzina. Šis kongress gan paguva ievēlēt Izpildkomiteju, kura, savukārt, bija iecerēta kā baltkrievu zemju pagaidu valdība. 1918. gada 18. februārī sākās Vācijas karaspēka uzbrukums, un pēc dažām dienām vācu armija ieņēma Minsku un lielāko daļu no mūsdienu Baltkrievijas teritorijas. 21. februārī Izpildkomiteja izdeva savu pirmo rezolūciju, paužot, ka tā pārņem varu visā baltkrievu apdzīvotajā teritorijā. Rezolūcijai, protams, bija tikai deklaratīva forma, jo reālas iespējas pārņemt varu Izpildkomitejai nebija. 3. martā Brestļitovskā krievu un vācu pārstāvji parakstīja miera līgumu, saskaņā ar kuru lielākā daļa baltkrievu apdzīvoto zemju palika Vācijas karaspēka kontrolē.

1918. gada 9. martā Izpildkomiteja izdeva otro rezolūciju, kurā paziņoja par nepieciešamību veidot neatkarīgu valsti un pārdēvēja sevi par Baltkrievijas Tautas Republikas radu, bet 25. martā Minskā šī rada paziņoja par neatkarīgas un brīvas Baltkrievijas Tautas Republikas proklamēšanu un Tautas sekretariāta jeb pagaidu valdības izveidošanu. Pēc šī akta vācu okupācijas varas iestādes radu un sekretariātu padzina, tomēr lēnām sāka veidoties jaunās valsts pārvaldes iestādes. Arī rada un sekretariāts turpināja darboties, tiesa, tā kā vācu okupācijas iestādes nekādu Baltkrieviju neatzina, tas notika daļēji nelegāli. 1918. gada vasarā vācu varas iestāžu attieksme pret baltkrievu pārvaldes struktūrām kļuva nedaudz pielaidīgāka, un bija atļauta ierobežota Tautas sekretariāta darbība tirdzniecības, rūpniecības, sociālajā un kultūras jomā.

Visu šo laiku baltkrievu nacionālo ideju paudēji aktīvi diskutēja par topošās valsts robežām. Jau 25. marta rezolūcijā valsts proklamētāji deklarēja, ka Baltkrievijas Tautas Republikai ir jāapvieno visas baltkrievu etniskās teritorijas, pretendējot arī uz vairākiem apvidiem mūsdienu Polijas, Lietuvas un Latvijas teritorijā — konkrēti Latvijā par baltkrievu zemēm uzskatīja daļu no Latgales un Augšzemes. Valsts pārvaldes struktūras gan tika izveidotas tikai nelielā daļā no topošās valsts iecerētajām teritorijām, galvenokārt Minskas, Mogiļevas un Grodņas apkārtnē. Starptautiski Baltkrievijas Tautas Republika neguva nekādu atzīšanu, lai arī tās pārstāvji centās šo atzīšanu iegūt gan no Vācijas un Austroungārijas, gan no Rietumu sabiedroto lielvalstīm. Neformāli kontakti valdību līmenī notika ar Lietuvu, Latviju un Poliju. Baltkrievi centās ar šo valstu delegāciju palīdzību panākt savu atzīšanu arī Parīzes miera konferencē, taču šis darbs nesekmējās.

Arī mēģinājumi izveidot savu nacionālo bruņoto spēku baltkrievu valdībai neizdevās. Baltkrievu izcelsmes Polijas vēsturnieks Oļegs Latišonoks savās publikācijas min, ka Baltkrievijas Tautas Republikas ideju ar ieročiem rokās 1918.—1923. gadā atbalstījuši apmēram 11 tūkstoši cilvēku, pārsvarā brīvprātīgie, tomēr vienotu bruņotu spēku izveidot neizdevās. Tieši tāpēc 1918. gada nogalē, kad pēc vācu karaspēka aiziešanas Baltkrievijas teritorijā ienāca padomju Krievijas Sarkanā armija, Baltkrievijas nacionālajai valdībai nebija resursu savas teritorijas aizstāvēšanai.

1919. un 1920. gadā Baltkrievijas Tautas Republikas valdība uzturējās Polijas karaspēka ieņemtajā Grodņā, vienlaikus mēģinot pārliecināt Polijas valdību par nepieciešamību veidot kopīgu federatīvu valsti. Polija gan šādai baltkrievu iniciatīvai nepiekrita, un arī Lietuvas valdībai līdzīgi piedāvājumi par baltkrievu apdzīvoto teritoriju iekļaušanu Lietuvā uz federatīviem principiem nešķita saistoši. Polija un Lietuva gan sniedza palīdzību baltkrievu nacionālo valdību atbalstošo karaspēka vienību apbruņošanā un finansēšanā, taču abu šo valstu valdības cerēja baltkrievu karavīrus izmantot savstarpējo pretrunu risināšanā.

1920. gada beigās Baltkrievijas Tautas Republikas valdība pārtrauca savu aktīvo darbību, jo gan Polija, gan Lietuva bija zaudējušas interesi ar to sadarboties. Līdz 1923. gadam Baltkrievijas Tautas Republikas rada un valdība darbojās emigrācijā Kauņā, vēlāk tā pārcēlās uz Prāgu, cenšoties starptautiskā sabiedrībā panākt šo organizāciju atzīšanu par baltkrievu gribas oficiālajiem paudējiem. Rada un Baltkrievijas Tautas Republikas valdība emigrācijā darbojās gan starpkaru posmā, gan laikā pēc Otrā pasaules kara. Baltkrievijas Tautas Republikas rada pastāv arī mūsdienās, tiesa, šai organizācijai ir simboliska nozīme, un tā neatzīst šobrīd pastāvošās Baltkrievijas valsts valdības likumību.

*Sagatavojis **Juris Ciganovs**, Dr. hist.*
Foto — https://yandex.ru.

OPERACIONĀLI TAKTISKO RAĶEŠU KOMPLEKSS *9K720 «ISKANDER-M»*

Kalibrs — 920 mm
Apkalpe — 3 cilvēki
Bāzes mašīna — četrasu *MZKT-7930*
Kaujas masa — 40 t
Mašīnas ātrums — 70 km/h
Maksimālais šaušanas tālums — 400—500 km atkarībā no raķetes
Raķetes starta masa — 3800 kg
Raķetes garums — 7,2 m
Raķetes kaujas daļas masa — 480 kg

Operacionāli taktisko raķešu komplekss *9K720 «Iskander-M»* (pēc *NATO* klasifikācijas *SS-26 «Stone»*) ir jaunākais no Krievijas sauszemes karaspēka raķešu ieročiem — apbruņojumā oficiāli tas ir pieņemts 2006. gadā. 2018. gada sākumā armija saņēma vienpadsmito *«Iskander»* brigādes komplektu, kas tika nosūtīts uz Kaļiņingradas apgabalu 152. taktisko raķešu brigādes pārbruņošanai.

«Iskander» galvenā sastāvdaļa ir starta iekārta *9P78-1*, uz kuras uzstādītas divas raķetes. Kompleksā ietilpst arī transporta un pārlādēšanas mašīna *9T250*, vadības, tehniskās apkopes un citas mašīnas. *9P78-1* un *9T250* bāze ir Baltkrievijā ražotais smagais četrasu visurgājējs *MZKT-7930,* bet pārējām mašīnām — *KamAZ-43101*.

Atšķirībā no iepriekšējiem Krievijas Sauszemes karaspēka «zeme-zeme» klases kompleksiem *«Iskander»* apvieno vairākas būtiski atšķirīgas raķetes: 50 km augstumā lidojošās ballistiskās ***9M720*** un zemes reljefu apliecošās spārnotās ***9M728*** *(SSC-7 «Southpaw»)* un ***9M729*** *(SSC-8 «Screwdriver»)*.

Raķetes var aprīkot ar šķembu fugasa, šķembu aizdedzinošo, termobārisko, caursitošo, kasešu (ar šķembu vai kumulatīvo submunīciju) un kodollādiņa kaujas daļām. Novades sistēma — inerciālā, ar iespējamu korekciju pēc satelītu navigācijas sistēmas *GLONASS* un optiskās vai radiolokācijas pašnovades galviņas datiem. Trāpījuma precizitāte — 5—30 m.

1

2

3

4

5

1. *Raķešu kompleksa 9K720 «Iskander-M» starta iekārta 9P78-1.*
2. *Starta iekārta 9P78-1 ar vienu ballistisko raķeti 9M723.*
3. *Starta iekārta 9P78-1 ar divām spārnotajām raķetēm 9M728.*
4. *Transporta un pārlādēšanas mašīna 9T250, sagatavota pārgājienam.*
5. *Transporta un pārlādēšanas mašīna 9T250 (pa kreisi) un starta iekārta 9P78-1 ar raķetēm 9M723.*

Sagatavojis
Dr. chem. atv. pltn. ***Indulis Skrastiņš.***

JAUNSARGU 3. LĪMEŅA TESTU NOMETNE

2. novada nodaļas 3. līmeņa nometne notika no 2018. gada 12. līdz 14. martam Rēzeknes 6. vidusskolā.

3. līmeņa testu galvenie uzdevumi: nostiprināt un pārbaudīt jaunsargu prasmes ierindas mācībā, topogrāfijā un pirmajā palīdzībā, kā arī individuālās kaujas un šaušanas iemaņas.

Nometnē piedalījās jaunsargi no Balvu, Rugāju, Baltinavas, Kārsavas, Ludzas, Rēzeknes, Dagdas, Aknīstes un Krustpils novada, no Rēzeknes, Daugavpils un Jēkabpils.

Nometnes laikā jaunsargi kārtoja 3. līmeņa teorētiskos un praktiskos testus. Pirmajā dienā instruktoru vadībā jaunsargi pārbaudīja teorētiskās zināšanas darbībā ar ieročiem, kā arī demonstrēja prasmes ierindas mācībā un pirmās palīdzības sniegšanā. Otrajā dienā notika praktiskās pārbaudes: darbs ar karti un orientēšanās, kā arī šaušana un lauka kaujas iemaņas. Tādā veidā jaunsargi pārbaudīja savas zināšanas, kuras tika iegūtas, apmeklējot nodarbības un aktīvi trenējoties.

Noslēdzoties nometnei, visi jaunsargi svinīgos apstākļos saņēma apliecības par piedalīšanos Jaunsarga mācību paraugprogrammas 3. līmeņa nometnē.

Pateicamies Rēzeknes 6. vidusskolas direktorei Raisai Meierei un personālam par atbalstu.

Sagatavojis Jaunsardzes un informācijas centra
2. novada nodaļas vadītājs Juris Lelis.

Foto — Gatis Dieziņš.

STARPTAUTISKA TIKŠANĀS

16.03.

16. martā tikās Baltijas jaunsargu organizāciju «Jaunsardze» (Latvija), «*Kodutütred*», «*Noored Kotkad*» (Igaunija), «*Šaulių sąjunga*» (Lietuva) vadītāji un pārstāvji, kā arī Polijas Aizsardzības ministrijas «*ProDefense*» departamenta vadība.

Tās laikā organizāciju pārstāvji iepazīstināja ar organizāciju aktualitātēm, diskutēja par to, kā tiek organizēta jauniešu militārā un patriotiskā audzināšana Baltijas valstīs un Polijā, analizēja starptautisko sadarbību un lēma par sadarbību 2019. gadā.

Noslēgumā jaunatnes organizāciju pārstāvji parakstīja protokolu par sadarbību un kopējiem projektiem 2019. gadā.

Foto — Gatis Dieziņš.

Ja esi Latvijas Republikas pilsonis vecumā no **18 līdz 39 gadiem** un esi ieguvis vai vasarā iegūsi vismaz vidējo izglītību, — tālākā informācija ir domāta **tieši Tev!**
Pat ja neesi vēl ieguvis vidējo, bet tikai pamata izglītību, arī Tev, ja esi pārliecināts par savām fiziskajām un garīgajām spējām, esi drosmīgs un vēlies savu karjeru saistīt ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, Latvijas valsts piedāvā:

KARJERAS IESPĒJAS

Nacionālajos bruņotajos spēkos

Latvijas Republikas pilsoņi (vecumā no 18 gadiem) tiek aicināti pieteikties profesionālajā militārajā dienestā (PD) Nacionālajos bruņotajos spēkos (NBS) un Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā (NAA).

Pieteikumu vari iesniegt, arī izmantojot internetu — http://www.mil.lv/Rekrutesana

PD kurss	PD pieņemamo skaits	Plānotais PD uzsākšanas datums
SzS/ZS/GS/ŠB/SOP	15/10/10/10/5	**24.01.2018.**
SzS/JS/GS/SOP/Speciālisti	20/5/10/10/5/10	**14.02.2018.**
SzS/SOP/ZS	40/ 5/5	**21.03.2018.**
SzS/ŠB/SOP/ZS	25/10/5/10	**25.04.2018.**
SzS/JS/GS/SOP	35/5/5/5	**13.06.2018.**
SzS/SOP/Speciālisti	40/5/5	**11.07.2018.**
SzS/ŠB/Speciālisti	35/10/5	**08.08.2018.**
SzS/NAA	10/40	**07.09.2018.**
SzS/SOP/NAA	5/5/40	**07.09.2018.**
SzS/SOP/NAA	5/5/40	**07.09.2018.**
SzS/ŠB/SOP/GS	30/10/5/5/5	**19.09.2018.**
SzS/JS/SOP/GS/Speciālisti	30/5/5/5/5	**17.10.2018.**
SzS/ZS/Speciālisti	40/5/5	**14.11.2018.**
Speciālisti	5/5	**15.01./03.09.2018.**
Atjaunot dienestā/iesaukt PD pēc NJIK	40	**Visu gadu**

2018. gadā profesionālajā militārajā dienestā plānots pieņemt **710** karavīrus, 120 no viņiem – studijām Nacionālās aizsardzības akadēmijā.
Savukārt 330 karavīrus uzņems dienestā SzS Mehanizētajā kājnieku brigādē, 50 – Speciālo operāciju pavēlniecībā, 40 – Štāba bataljonā, 35 – Gaisa spēkos, 30 – Zemessardzē, 15 – Jūras spēkos, bet 90 – specializētajās vienībās.

Plānojot kandidēt uz kādu no iesaukumiem, rēķinies, ka mums būs nepieciešamas vismaz 2 nedēļas, lai pārliecinātos par Tavu atbilstību PD prasībām

NEATLIEC PIETEIKŠANOS LĪDZ PĒDĒJAM BRĪDIM!!!

Nacionālie bruņotie spēki Tev NODROŠINĀS:

- Karavīra atalgojumu, sākot **ar pirmo dienu** – apmēram **€ 850** pēc nodokļu nomaksas;
- Bezmaksas **medicīnisko aprūpi**;
- **Formastērpu** un ekipējumu;
- **Bez maksas** — visu nepieciešamo **izglītību** karjeras uzsākšanai un turpināšanai;
- Pilnu militāro **sociālo garantiju** komplektu **(pabalsti, izdienas pensija, kompensācijas u.c.)**;
- **Ārvalstu komandējumus**;
- Pašattīstības un **izaugsmes iespējas**;
- **Karjeru** visa darba mūža garumā;
- **Sociāli respektablu profesiju**.

Pretendentiem jābūt ar atbilstošu veselības stāvokli, fizisko sagatavotību un psiholoģisko noturību.

INFORMĀCIJA
www.mil.lv

Rekrutēšanas un atlases centrā (adrese: Rīga, **Krustabaznīcas iela 9**)
Apmeklētāju pieņemšanas laiks – darba dienās no plkst. 9.00 līdz 16.00. Tālr. **67137137**

LATVIJAS REPUBLIKAS VALDĪBU APSARDZĪBAS (KARA) MINISTRI

Juris Ciganovs,
Latvijas Kara muzeja direktora vietnieks.

Foto — no LKM krājuma.

1923. gada 25. janvārī Saeima ar 65 balsīm par apstiprināja jaunu Latvijas Republikas Ministru kabinetu ar Ministru prezidentu Jāni Pauļuku priekšgalā. Apsardzības ministra amatā šajā valdībā bija iecelts Jānis Ducens.

JĀNIS DUCENS
(amatā no 1923. gada 26. janvāra līdz 1924. gada 28. janvārim)

Dzimis 1888. gada 4. janvārī Jaunpiebalgas pagasta Kalna Tenclavu saimnieka ģimenē. J. Ducens beidzis Rīgas Aleksandra ģimnāziju un pēc tās vienu gadu strādājis kā skolotājs Jaunpiebalgas draudzes skolā. 1915. gadā pabeidzis Maskavas universitātes Juridisko fakultāti. Pirmā pasaules kara laikā brīvprātīgi iestājies karadienestā krievu armijā un 1915. gada 26. septembrī piedalīts par ierēdni pie galvenās intendantūras. 1917. gada maijā iestājies inženieru praporščiku skolā, kur sabijis līdz 1918. gada janvāra beigām. Pēc tam «patvaļīgi atstājis kara dienestu pie lieliniekiem» un pārbraucis uz Vidzemi, kur pavadījis vasaru kā zemkopis.

1918. gada novembrī — 1919. gada janvārī bijis Latviešu zemnieku savienības Centrālā biroja vadītājs. 1919. gada janvāra beigās brīvprātīgi iestājies Latvijas Pagaidu valdības bruņotajos spēkos. Dienējis kā virsnieks 1. Latviešu atsevišķā bataljona (vēlākās brigādes) inženieru sapieru rotā, vēlāk bataljonā. 15. aprīlī piešķirta leitnanta dienesta pakāpe. 1919. gada 2. augustā pārvests dienestā uz Kara tiesu pārvaldi, bijis prokurora amata izpildītājs, 20. septembrī apstiprināts par prokuroru. 30. decembrī paaugstināts par virsleitnantu. 1919.—1920. gadā kā Latviešu zemnieku savienības pārstāvis darbojies Latvijas Tautas padomē, kur darbojies juridiskajā un likumprojektu, kā arī redakcijas komisijā. 1920. gada maijā komandēts Apsardzības ministrijas rīcībā. 1922. gada 21. aprīlī atvaļināts no militārā dienesta, pēc tam iecelts par Rīgas apgabaltiesas tiesnesi. 1922. gadā ievēlēts 1. Saeimā. Bijis Saeimas Kara lietu komisijas priekšsēdētājs, darbojies arī Agrārpolitikas un lauksaimniecības lietu komisijā.

1923. gada 26. janvārī stājies pie apsardzības ministra pienākumu pildīšanas Jāna Pauļuka valdībā, pārņemot amatu no Gustava Zemgala. 1923. gada 28. jūnijā Saeima apstiprināja jaunu valdību ar Zigfrīdu Annu Meierovicu kā premjerministru, kurā J. Ducens turpināja pildīt apsardzības ministra pienākumus. 1923. gada 20. jūlijā Saeima pieņem Kara klausības likumu, kura izstrādē nozīmīga loma bijusi tieši J. Ducenam. 24. jūlijā ar Valsts prezidenta pavēli Apsardzības ministriju pārdēvē par Kara ministriju, un J. Ducens kļūst par pirmo aizsardzības resora vadītāju tieši ar šādu nosaukumu.

1924. gada 28. janvārī amata pienākumus nodeva nākamajam ministram. Bijis kara likumu lektors Kara skolā (J. Ducens lasīja lekcijas no 1921. gada). Miris 1925. gada 7. oktobrī. Apbedīts Rīgas Meža kapos.

1924. gada 28. janvārī Saeima apstiprina jauno Ministru kabinetu ar Voldemāru Zāmuelu kā Ministru prezidentu. Šajā valdībā militārā resora vadītāja amatu ieņem pulkvedis-leitnants Fricis Birkenšteins.

FRICIS BIRKENŠTEINS
(amatā no 1924. gada 28. janvāra līdz 23. jūnijam)

Dzimis 1888. gada 30. aprīlī lauksaimnieka ģimenē Kandavas pagasta Kažociņos. Beidzis Ivanovovozņesenskas reālskolu, 1913. gadā beidzis Kijevas komercinstitūtu. Bijis skolotājs Tukuma apriņķī un Narvā. Pirmā pasaules kara laikā 1915. gada februārī mobilizēts armijā un ieskaitīts krievu armijas 50. rezerves bataljonā. 1915. gada aprīlī iestājies 2. Kijevas praporščiku skolā, kuru beidzis 1915. gada jūlijā kā praporščiks. Dienējis 173. rezerves bataljonā Daugavpilī. No 1915. gada novembra virsnieks 7. Bauskas latviešu strēlnieku bataljonā (vēlāk pulkā). Podporučiks (1916. gada augusts), poručiks (1916. gada oktobris), štābkapteinis (1917. gada marts). No 1917. gada maija rotas komandieris, no oktobra — bataljona komandieris, Latviešu strēlnieku pulku apvienotās izpildu komitejas (ISKOLASTREL) loceklis. 1917. gada 31. decembrī atvaļināts kā skolotājs, strādājis Narvā. No 1918. gada jūlija galvenais grāmatvedis Narvas kredītbankā. 1918. gada decembrī atgriezies Latvijā. Dzīvojis pie vecākiem Kandavas pagastā.

No 1919. gada 29. marta Latvijas Pagaidu valdības bruņotajos spēkos kā kapteinis, ieskaitīts Apsardzības ministrijas Ģenerālštāba daļā Liepājā kā Juridiskās nodaļas priekšnieks. Kaujās ar bermontiešiem 1919. gada oktobrī Virsnieku rotas komandiera palīgs. No 1920. gada jūnija Kara tiesas prokurora biedra vietas izpildītājs, no jūlija — Kara tiesas priekšsēdētājs. Tajā pašā gadā piešķirta kārtējā dienesta pakāpe pulkvedis-leitnants. No 1924. gada 28. janvāra līdz 23. jūlijam — kara ministrs, pēc tam Kara tiesu pārvaldes priekšnieks un kara virsprokurora palīgs. 1925. gadā paaugstināts par pulkvedi. No 1928. gada Kara virstiesas (vēlākās Armijas tiesas) priekšsēdētājs.

1940. gada decembrī tika atvaļināts. 1941. gada 14. jūnijā apcietināts. Miris 1941. gada 1. novembrī padomju soda nometnēs Soļikamskā.

F. Birkenšteins no amata atkāpās vēl V. Zāmuela valdības darbības laikā, un pēc viņa šajā pašā valdībā par kara ministra vietas izpildītāju iecēla Jūliju Arāju.

JŪLIJS ARĀJS
(amatā no 1924. gada 24. jūlija līdz 1924. gada 18. decembrim)

Dzimis 1884. gada 13. jūnijā amatnieka ģimenē Mārcienas pagasta Muktu dzirnavās. Beidzis Rīgas Debesbraukšanas draudzes skolu, 1905. gadā — Rīgas garīgo semināru. 1905. — 1906. gadā kā brīvprātīgais dienēja Krievijas Impērijas armijas 177. Izborskas kājnieku pulkā, kur pēc mācību komandas beigšanas ieguvis praporščika pakāpi. 1906. — 1913. gadā studējis ķīmiju Rīgas Politehniskajā institūtā. Jūlijs Arājs 1908. gadā vadīja latviešu nodaļu laikrakstā «Pribaltijskij kraj». No 1909. gada Rīgas 3. augstākās pirmmācības skolas skolotājs. 1912. gadā nokārtojis mājskolotāja eksāmenu, 1914. gadā — augstāko pirmmācības skolu skolotāja eksāmenu.

No 1913. gada studējis Varšavas universitātē, ko Pirmā pasaules kara sākumā evakuēja uz Rostovu pie Donas (beidzis 1917. gadā kā Donas universitāti). 1914. gada jūlijā iesaukts Krievijas armijā, 1. dzelzceļu ekspluatācijas bataljona saimniecības daļas priekšnieks Polockā. No 1917. gada oktobra līdz 1918. gada janvārim bataljons atradās Līgatnes stacijas apkārtnē. 1918. gada februārī bataljona sastāvā kritis vācu gūstā pie Valmieras, bet pēc dažām dienām atbrīvots. No 1918. gada marta bijis Latviešu izglītības biedrības vidusskolas skolotājs, no maija — inspektors. Ievēlēts par biedrības valdes locekli.

1919. gada 1. jūlijā iestājies Latvijas armijā, bijis Virspavēlnieka štāba saimniecības daļas juriskonsuls (leitnanta dienesta pakāpē), 26. jūlijā piekomandēts Izglītības ministrijai par vidusskolu nodaļas vadītāju, no septembra virssekretārs Latvijas Senātā. Darbojies Latvijas Augstskolu organizācijas padomē kā Tieslietu ministrijas pārstāvis. No 1922. gada bijis politiskās partijas «Demokrātiskais centrs» biedrs un Rīgas komitejas priekšsēdētājs. 1928.—1934. gadā — Jaunsaimnieku un sīkgruntnieku partijas biedrs. Kandidējis 2., 3. un 4. Saeimas vēlēšanās (nav ievēlēts).

No 1922. gada līdz 1941. gada augustam juristkonsuls Zemes bankā. J. Arājs no 1924. gada aprīļa līdz decembrim bija tieslietu ministrs. No 1924. gada jūlija līdz decembrim arī kara ministra vietas izpildītājs. No 1926. gada 14. aprīļa zvērināts advokāts Rīgā. Bijis arī skolotājs Rīgas pilsētas 2. vidusskolā, Rīgas pilsētas amatnieku skolā un tehnikumā, Rīgas pilsētas V. Olava komercskolā.

Vācu okupācijas laikā no 1941. gada 13. augusta ieskaitīts advokatūras sastāvā. Zvērināts advokāts Rīgā līdz 1944. gadam. No 1944. gada oktobra dzīvojis Tukumā. 1945. gada 3. jūlijā uzņemts LPSR Advokātu kolēģijā, Siguldas juridiskās konsultācijas vadītājs. No 1946. gada janvāra Majoru juridiskās konsultācijas vadītājs, tad Rīgas Jūrmalas juridiskās konsultācijas advokāts. 1948. gada februārī ar LPSR tieslietu ministra pavēli izslēgts no Advokātu kolēģijas par daļēju autobiogrāfisko ziņu sniegšanu. Miris 1967. gada 1. februārī Asaros. Apbedīts Slokas kapos. ⊠

15.03.

Aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis piedalījās starptautiskās konferences «Trešais ceļš — nacionālā pretošanās kustība komunistiskajam un nacistiskajam okupāciju režīmiem Baltijas reģionā» atklāšanā Latvijas Kara muzejā.

Konferencē piedalījās pētnieki un eksperti no Latvijas, Igaunijas, Lietuvas, Polijas un Ukrainas, lai aplūkotu tēmas, kas saistītas ar cīņu pret abu totalitāro lielvaru okupācijas režīmiem un nacionālās pretošanās kustību organizācijām Baltijā Otrajā pasaules karā un pēc kara beigām.

Latvijas eksperti īpašu uzmanību veltīja Latvijas Centrālajai padomei, šīs organizācijas sastādītajam memorandam — dokumentam, kuru nacistiskās Vācijas apstākļos bija parakstījuši 188 latviešu patrioti, kas deklarēja nācijas gribu nekavējoties atjaunot Latvijas faktisko neatkarību saskaņā ar 1922. gada Satversmi. Šis nozīmīgais dokuments 2009. gadā tika iekļauts *UNESCO* Vispasaules kultūras mantojuma programmas «Pasaules atmiņa» nacionālajā reģistrā.

Foto — Gatis Dieziņš.

Latvija 100

ES ESMU LATVIJA

PIRMS 100 GADIEM:

1918. GADA NOTIKUMU HRONOLOĢIJA LATVIJĀ

1918. gadā neatkarību ieguva virkne valstu Centrāleiropā un Austrumeiropā, arī Latvijas Republika (18. novembrī). Kopš 1915. gada vasaras Latvijas teritorijā atradās pasaules kara frontes līnija, tāpēc tieši Latvija no visām topošajām Baltijas un pat visa reģiona valstīm bija ļoti sarežģītā stāvoklī. 1918. gada februārī, nonākot strupceļā Padomju Krievijas un Vācijas miera sarunām Brestļitovskā, vācu karaspēks ieņēma visu Latvijas teritoriju, Igauniju un iegāja Krievijā. Sekoja vācu okupācijas laika mēneši, kuros dzīve turpinājās, strauji tuvojoties pasaules kara nobeigumam, kas pavēra iespēju iegūt neatkarību.

Sākam publicēt galveno notikumu un norišu hroniku, lai atgādinātu, kas notika pirms 100 gadiem, jo lielākā daļa no tālaika norisēm ir aizmirstas, tādējādi sarežģījot neatkarības iegūšanas fakta izpratni.

Materiāls apkopots, izmantojot presi, atmiņas, arhīva avotus, kā arī zinātnieku darbus. Publicētā hronoloģija neietver vēsturnieka komentārus par tiem. Galvenā uzmanība pievērsta notikumiem Latvijā, par norisēm Pilsoņu kara pārņemtajā Krievijā, kur joprojām bija spiestas uzturēties milzīgas latviešu bēgļu masas un karā iesaistīta Latviešu padomju strēlnieku divīzija, minot vienīgi galveno.

1. februārī (19. janvārī) — «Iskolats» sakarā ar augošo varmācību un noziedzību vēršas presē pie Latvijas iedzīvotājiem ar aicinājumu izpildīt varasiestāžu rīkojumus, solot: «Uzbrukšanas gadījumos, pie pogromiem tiks bez žēlastības noslaucīts no zemes virsas katris, kurš ņems viņos kaut vai kādu dalību. Ja varmācības nemitēsies, «Iskolats» būs spiests izdot dekrētu, ka katris varmācības izdarītājs tiks nostādīts ārpus likuma [..]»; Rīgā, Latviešu izglītības biedrībā sākas M. Valtera priekšlasījumi par mākslas jautājumiem.

3. februārī (21. janvārī) — «Iskolastrela» Latgaliešu sekcija rīko teātra izrādi Lejasciemā; Ērģemē bezzemnieku padome ieņem saviem pasākumiem luterāņu baznīcu; Rīgā sabiedrības «Vairogs» teātris izrāda lugu «Trīs pāri kurpju».

4. februārī (22. janvārī) — Cēsīs notiekošo gadatirgu ielenc 8. Valmieras latviešu strēlnieku pulks, tiek atņemtas no karavīriem nopirktās mantas; Rīgā Latviešu palīdzības komiteja sprież par labprātīga nodokļa ieviešanu un ziedojumu vākšanu, jo «trūkums un bads stipri pieņemas», bet komitejai trūkst līdzekļu palīdzības sniegšanai.

5. februārī (23. janvārī) — «Iskolats» paziņo par laikraksta «Strādnieku Avīze» slēgšanu par uzstāšanos «pret padomju varu» un tipogrāfijas nacionalizēšanu «revolucionāru organizāciju vajadzībām»; sakarā ar divu policijas ierēdņu nošaušanu pie Strēlnieku ielas 17. nama Rīgā iepriekšējā naktī gubernators fon Altens aizliedz civilpersonām atrasties uz ielas pēc plkst. 21, aizliedz sapulces.

6. februārī (24. janvārī) — laikraksts «Brīvais Strēlnieks» ziņo, ka Cēsīs slēgta skautu nodaļa, ko vadījis mācītājs V. Maldonis; Rīgas latviešu teātris sakarā ar vācu okupācijas iestāžu ieviesto aizliegumu civilpersonām atrasties uz ielas pēc plkst. 21 atceļ plkst. 19 paredzēto izrādi, turpmāk izrādes sāk plkst. 17.

7. februārī (25. janvārī) — Rīgas prese ziņo, ka pilsētas valde 30 «kara ķēķos» ēdina ik dienas apmēram 40 000 cilvēku (salīdzinājumam: 1. janvārī — 15 000 cilvēku).

12. februārī (30. janvārī) — «Iskolats» izziņo dekrētu par visu baznīcu pārņemšanu.

13. februārī (31. janvārī) — Cēsīs atved un vietējos Brāļu kapos svinīgi apglabā 4. Vidzemes latviešu pulka strēlniekus (Jāni Bērziņu un Juri Pētersonu), kas «krituši cīņā ar kontrrevolūciju».

14. februārī (sākot ar 1. februāri pēc vecā stila) — saskaņā ar Padomju Krievijas Tautas komisāru padomes rīkojumu tiek ieviests Gregora kalendārs, no šī laika tas ir saistošs arī visā Latvijas teritorijā; Latviešu pagaidu nacionālā padome izlemj sadarboties ar lieliniekiem neatkarības proklamēšanā, tās pārstāvis ierodas pie «Iskolata» priekšsēdētāja Friča Roziņa, nākošā dienā Roziņš sadarbību atsaka; Rīgas guberņas kara tiesa izskata apsūdzību pret 11 personām, kas 6. janvārī apcietinātas nelegālā sapulcē Jelgavas priekšpilsētā, piespriesti ieslodzījuma termiņi divām sievietēm 2 gadi, trīs personām — 9 mēneši, pārējie pierādījumu trūkuma dēļ attaisnoti.

15. februārī — Cēsīs atved un vietējos Brāļu kapos svinīgi apglabā piecus strēlniekus no 1. Daugavgrīvas pulka un vienu no 4. Vidzemes latviešu strēlnieku pulka, kuri «krituši cīņā ar kontrrevolūciju».

18. februārī — pēc neveiksmīgajām miera sarunām Brestļitovskā vācu karaspēks plkst. 12.00 dodas uz priekšu visā frontes līnijā, sasniedz Daugavas upes līniju, ieņem Daugavpils cietoksni; Vidzemes pilsētās un miestos notiek simtiem apcietināšanas, aizturētos kopā ar cietumos ieslodzītajiem ved uz Valku, kur iesloga baznīcā, no turienes uz Pleskavu, ceļā daži nošauti, daži izbēg un atgriežas.

19. februārī — vācu lidmašīnas virs Valkas u.c. izkaisa 8. armijas pavēlniecības 18. februāra aicinājumu krievu karavīriem krievu un latviešu valodā pēc iespējas ātri atstāt Vidzemi; plaši aresti Valmierā.

20. februārī — vācu karaspēks ieņem Valmieru un Limbažus, ceļā uz Lādes muižu apcietināti sarkangvardi, astoņi («galvenie aģitatori») nošauti; Strenču miestā lielinieki nošauj Matīšu mācītāju Ludvigu Čiksti un vēl septiņus cilvēkus, cilvēku slepkavošana notiek arī citās vietās.

22. februārī — Latvijas teritoriju atstāj pēdējās latviešu strēlnieku vienības; vācu karaspēks ieiet Rēzeknē, Valkā. Prese vēlāk raksta: «No rīta šaudīšanās [Valkā] atjaunojās un bij sevišķi stipra dzelzceļa stacijas rajonā. [..] Ratušī stājās darbā vecā pilsētas valde, kuras pirmais solis bij organizēt iedzīvotāju pašaizsardzību. Šim nolūkam iedzīvotājiem izdalīja flintes. Bet šis solis izrādījās par lieku, jo ap plkst. 2 ieradās vācu kavalēristu nodaļa, kuras pirmais ceļš bija — uz baznīcu. [..] Pēc kādas stundas visus laida cauri un pilsētā iestājās parasta kustība.»

23. februārī — Rīgas gubernators fon Altens mīkstina 5. februāra aizliegumu, atļaujot civilpersonām atrasties uz ielas ar atļaujām, bet 1. pilsētas teātrim beigt izrādes līdz plkst. 12 naktī; sākās trūcīgu Kurzemes bēgļu pieplūdums Rīgā no vācu karaspēka ieņemtajiem Vidzemes apgabaliem; vācu karaspēks ieņem Ludzu.

25. februārī — Rīgā atsāk iznākt latviešu laikraksts «Līdums».

26. februārī — pateicības dievkalpojumi sakarā ar Vidzemes ieņemšanu Rīgas baznīcās, skolas slēgtas, svinīgi pasākumi vācu biedrībās.

27. februārī — vācu karaspēka vienības ieņem Alūksni, tādējādi faktiski visa Latvijas teritorija nonākusi vācu varā.

28. februārī — atklāts jaunuzbūvētais koka tilts pie vecā pontonu tilta pāri Daugavai Rīgā, nosaukts par Lībekas tiltu; Rīgas gubernators fon Altens pavēl līdz 7. martam novākt visus krievu, franču, angļu un itāliešu uzrakstus ielu, firmu u.c. izkārtnēs.

1. martā — Valkā atsāk iznākt lielinieku aizliegtais laikraksts «Līdums».

3. martā — noslēgts Brestļitovskas miera līgums; 8. armijas pavēlnieks paziņo, ka vācu iestādēs līdz 15. martam jāpiesakās bj. sarkangvardiem un krievu karavīriem, ko nosutīs uz Krieviju, latviešu strēlniekiem un igauņu daļu karavīriem milicijas dienestam, nepieteikušos neuzskatīs par karavīriem, bet laupītājiem.

5. martā — Liepājā atgriežas pirmā Kurzemes bēgļu grupa, pirms nosūtīšanas uz dzīvesvietām ievietota pilsētā karantīnā uz noteiktu laiku.

6. martā — Rīgas gubernators fon Altens atļauj plkst. 20 izrādes atsākt arī 2. pilsētas (latviešu) teātrim; Rīgā sākas jaunu pārtikas kartīšu izsniegšana iedzīvotājiem, atšķirībā no iepriekšējām reizēm — tikai uzrādot vācu okupācijas izsniegtās t. s. armijas pases; Valkā pilsētas birģermeistara sasauktā valdes, pilsētas un guberņas pārtikas komitejas locekļu apspriede nolemj atcelt «cietās cenas», lai panāktu labības pārdošanu.

8. martā — Jelgavā A. fon Goslera atklātā Kurzemes zemes padome lūdz Vācijas ķeizaru pieņemt Kurzemes hercoga troni un Kurzemi «iespējami cieši pievienot Vācijas valstij», padomē latviešus pārstāvošais pagasta vecākais A. Vēžnieks uzstāšanās runā atzīmē, ka latvieši vēlas, lai latviešu apgabali paliek vienoti, turklāt nevēlas hercogu, bet tiešu ķeizara varu Kurzemē; Rīgas Latviešu biedrība atsāk darbību savā namā Pauluči ielā, namā notiek M. Valtera lekcija par mākslu.

9. martā — Latviešu palīdzības komiteja rīko muzikāli dramatisku vakaru Rīgas Latviešu biedrības zālē; Valkas prese ziņo, ka Valmierā darbību atjaunojusi Baltijas latviešu bēgļu apgādāšanas komiteja.

10. martā — Valkā un Lugažos ar dievkalpojumiem darbību atjauno lielinieku slēgtās baznīcas; latviešu strēlnieku vienības apsargā Padomju Krievijas Tautas komisāru padomi, tai pārceļoties no Petrogradas uz Maskavu.

12. martā — Rīgas pilsētas Pārtikas valdes sēdē pilsētas galvas Hopfa, A. Krastkalna u.c. sabiedrisko darbinieku klātbūtnē valde ziņo, ka tā uzņēmusies pārtikas sadali visiem guberņas apgabala 250 000 iedzīvotāju (katram nedēļā 1800 grami maizes, reizi 2 nedēļās — 150 grami gaļas, ilgākam laikam — 2 kg kartupeļu, mēnesī — 1 mārciņa miltu vai putraimu), pilsētā atvērtas 30, laukos 4 zupas virtuves, kurās baro attiecīgi 42 000 un 2000 cilvēku, valde izsniedz brokastis 8000 bērnu pirmmācības skolās un ēdina 7000 cilvēku nespējnieku patversmēs.

15. martā — Kurzemes zemes padomes delegāciju (barons Rādens, advokāts Melvils, pagasta vecākais A. Vēžnieks, ģenerālsuperintendants Bernevics) Berlīnē pieņem valsts kanclers, Rādens pauž cerību, ka trīs Baltijas provinces tiks pievienotas Vācijai, ķeizars atzīst Kurzemi par «brīvu un neatkarīgu valsti».

16. martā — Rīgā svinīgi atklāts, krievu karaspēkam atkāpjoties, bojātais dzelzceļa tilts, piedalās Austrumu virspavēlnieks Bavārijas princis Leopolds, 8. armijas pavēlniecība u.c.

18. martā — Latviešu rakstnieku un žurnālistu biedrība Rīgas pilsētas 2. teātrī rīko rakstnieka Eduarda Vulfa vakaru.

20. martā — Rīgas pilsētas domnieku sapulce vienprātīgi vēršas pie Vācijas ķeizara ar lūgumu «uz mūžīgiem laikiem» savienot visas Baltijas zemes «vienā kopīgā konstitucionāli monarhistiskā valstī zem Vācijas ķeizara»; Kurzemes delegācijas vadītājs barons Rādens, Bernevics un Melvils uzstājas Vācijas Reihstāgā.

21. martā — Rīgā apmēram 600 pārstāvju sapulce ievēlē Sabiedrisko organizāciju padomi; pēc varas iestāžu atļaujas saņemšanas no Cēsu un Valmieras apriņķiem cauri Rīgai plūst Kurzemes bēgļu plūsma, kas dodas Tukuma un Bauskas virzienā. Prese raksta: «Govīm nagi rūpīgi aptīti ar lupatām, lai nesabojātu uz akmeņiem kājas»; Drustos svinīga vietējās draudzes priekšnieka advokāta Voldemāra Teikmaņa apbedīšana (lielinieku noslepkavots), ceremoniju vada mācītājs A. Niedra; Rīgas guberņas pārvalde nodod igauņu luterāņu draudzes rīcībā pareizticīgo Svētā Pētera un Pāvila baznīcu Rīgas Citadelē.

22. martā — Vidzemes bruņniecības ārkārtas landtāgs Rīgā pateicas Vācijas ķeizaram un pauž cerību par Baltijas provinču saistīšanu ar Vāciju; vācu 6. armijas intendantūra, ievērojot Valkas, Valmieras un Cēsu pilsētu nespēju apgādāt iedzīvotājus ar pārtiku, izsniedz (aizdod) tām vairākas tonnas miltu, kā augstāko patēriņa normu iedzīvotājam nosakot 200 gramusi maizes, 25 gramus putraimu vai zirņu, 300 gramus kartupeļu vai kāļu; laikraksts «Līdums» publicē 166 lielinieku arestēto un aizvesto latviešu vārdus.

23. martā — Rīgas Latviešu palīdzības komiteja līdzekļu trūkuma dēļ pārtrauc pabalstu izsniegšanu trūkumcietējiem.

24. martā — ar vācu iestāžu atļauju Rīgā notiek Rīgas apriņķa mazgruntnieku sapulce; Rīgas Sv. Jāņa baznīcā Baltijas neredzīgo palīdzības biedrība «Filantropija» rīko neredzīgo koncertu.

25. martā — pēc Lieldienām Rīgas skolās, kuras apmeklē latviešu bērni, krievu mācību valodas vietā ieviesta latviešu valoda.

27. martā — Rīgas prese ziņo, ka pēdējās dienās zupas virtuvju apmeklētāju skaits pieaudzis no 42 000 līdz 70 000 cilvēku.

Sagatavojis ***Ēriks Jēkabsons****, LU profesors.*

Kalpaka bataljona karavīri Rudbāržu muižā, 1919. gada sākums. Pirmajā rindā trešais no kreisās — O. Kalpaks.

KARAVĪRU ATPŪTAS NAMS RUDBĀRŽOS

Juris Ciganovs,

Dr. hist., Latvijas Kara muzeja direktora vietnieks.

Foto — no LKM krājuma.

Rudbāržu muižai ir sena vēsture, un šī vieta ir cieši saistīta ar varonīgiem notikumiem mūsu valsts tapšanā. Šajā vietā atradies mūsu valsts bruņoto spēku pirmās lielākās vienības štābs, no Rudbāržiem sākās mūsu zemes atbrīvošana no ienaidniekiem Neatkarības karā, bet laikā starp diviem pasaules kariem muižā sāka iekārtot sanatoriju Latvijas armijas karavīriem.

Rudbāržu muižas ēka celta 1835. gadā kā baronu fon Firksu dzimtas īpašums pēc baroneses Teas fon Firksas pasūtījuma. 1883. gadā ēku pirmo reizi pārbūvēja, un tā ieguva greznu vēlīnā ampīra stila formu dekoratīvo apdari un lielāku būvapjomu. 1905. gadā, revolūcijas laikā, ēka stipri cieta — tā paša gada 15. decembrī muižu nodedzināja revolucionāri. Atjaunošanas darbus uzsāka 1908. gadā, un tos vadīja arhitekts L. Reinīrs. Pēdējais muižas īpašnieks pirms neatkarīgas valsts dibināšanas bija Frīdrihs fon Firkss.

Latvijas Neatkarības kara (1918.—1920.) sākumposmā, laikā, kad Pagaidu valdības kontrolē palika tikai neliels apvidus ap Liepājas pilsētas tuvāko apkārtni, 1919. gada 25. janvārī Rudbāržu muižā izvietojās tobrīd lielākās Latvijas bruņoto spēku vienības — 1. latviešu atsevišķā bataljona štābs. Tieši no Rudbāržiem bataljona vienības sava komandiera pulkveža Oskara Kalpaka vadībā 1919. gada 3. martā sāka uzbrukumu lieliniekiem. Pēc trim dienām, 6. martā, pulkvedis Kalpaks krita pārpratuma sadursmē pie «Airītēm». Pēc Neatkarības kara Rudbāržu muiža nonāca Zemkopības ministrijas pārziņā. Godinot notikumus Latvijas neatkarības izcīnīšanas laikā, 1934. gada 22. jūlijā — Aizputes aizsargu pulka 15. gadadienas svinību laikā — Aizputes apriņķa pašvaldība un sabiedriskās organizācijas pie Rudbāržu muižas sienas atklāja piemiņas plāksni. Plāksne bija izgatavota pēc arhitekta un inženiera, bijušā 1. latviešu atsevišķā bataljona karavīra Aleksandra Dreimaņa meta, un plāksnē varēja lasīt uzrakstu «1919. gada 3. martā no šīs vietas sākās Latvijas atbrīvošana pulkveža Kalpaka vadībā». Otrā pasaules kara gados padomju okupācija vara plāksni divreiz noņēma — 1940. un 1945. gadā. No jauna tā bijusi izstādīta 1941. gada otrajā pusē un 1989. gada martā.

20. gs. 30. gadu otrajā pusē pēc toreizējā kara ministra, bijušā 1. latviešu atsevišķā bataljona (vēlāk arī brigādes) komandiera ģenerāļa Jāņa Baloža iniciatīvas Kara ministrijas vadība sāka meklēt vietu karavīru sanatorijai jeb atpūtas namam. Tieši ģenerālis J. Balodis esot ieteicis šādu iestādi izvietot Rudbāržu muižā. 1937. gada pavasarī Zemkopības ministrija noslēdza līgumu par Rudbāržu muižas izīrēšanu Kara ministrijas vajadzībām un muižas apsaimniekošanu nodeva Kara ministrijas Apgādes pārvaldes Intendantūras daļas pārraudzībā. Latvijas armijas intendantūras dienestiem uzdeva turpmāk plānot topošā atpūtas nama un tās iemītnieku apgādāšanu ar pārtikas produktiem un inventāru. Par Rudbāržu atpūtas nama saimniecības pārzini iecēla agronomu H. Zīli. Nākotnes plānos bija paredzēts, ka bijušajā muižā izvietos lauksaimniecības palīgsaimniecību, kura saražos lielāko daļu no atpūtas nama iemītnieku patērējamajiem pārtikas līdzekļiem. «Ar laiku šo saimniecību kara resors grib izveidot par vienu no priekšzīmīgākajām un ar aprēķinu, lai visus atpūtas namam vajadzīgos produktus un uzturvielas ražotu turpat,» rakstīja laikraksts «Tēvijas Sargs». 1937. gada 5. aprīlī pēc zemkopības ministra Jāņa Birznieka lūguma akciju sabiedrība «Bekona eksports» nodeva karavīru atpūtas namam Rudbāržos lietošanā desmit slaucamās govis un četrus zirgus. Ar šo govju pienu un no tā saražotajiem pārtikas produktiem nepieciešamības gadījumā bija jāapgādā arī netālu esošā «Airīšu» saimniecība. Pie topošā atpūtas nama bija liels augļu dārzs, un laikabiedri atcerējās, ka ābolus un bumbierus karavīri atpūtnieki varējuši baudīt pēc patikas.

1937. gada 6. jūlijā kara ministra pavēlē Nr. 17 bija izsludināti «Noteikumi par karavīru atpūtas namu Rudbāržos», šie noteikumi reglamentēja Rudbāržu sanatorijas darbu un paredzēja, ka atpūtas namu var izmantot visi aktīvajā dienestā esošie virsnieki, virsdienesta karavīri un viņu ģimeņu locekļi. Obligātā dienesta karavīru atpūta šeit nebija paredzēta.

«Atpūtas nama un saimniecības iekārtošanai Kara ministrija no Zemkopības ministrijas ieguvusi bij. Rudbāržu muižas kulturālo centru 117 hektāru kopplatībā. Darbi uzsākti priekš diviem mēnešiem un noslēgsies tikai nākamajā gadā. Kara būvniecības daļa jau izremontējusi pagraba stāvu un pils vienu spārnu. Pagrabā būvēta moderna virtuve, maizes ceptuve, dzīvojamās istabas kalpotājiem un telpas noliktavām. Ieejot pilī, katru pārsteidz ērts vestibils, no kura ved durvis koši veidotā zālē, ēdamtelpās, lasītavā, bibliotēkas istabās. Pirmajā stāvā izbūvētas desmit istabas ar 29 gultām atpūtas nama iemītniekiem. Otrajā stāvā izbūvēs

25 istabas ar 65 gultām,» 1937. gada 16. jūlijā rakstīja laikraksts «Brīvā Zeme». Visu Rudbāržu atpūtas namam nepieciešamo inventāru un saimniecības priekšmetus pirka ar Armijas ekonomiskā veikala starpniecību.

Atpūtas nama atklāšanā 1937. gada 18. jūlijā piedalījās armijas štāba priekšnieka palīgs ģenerālis Roberts Dambītis, Apgādes pārvaldes priekšnieks ģenerālis Jēkabs Ruškevics, Kurzemes divīzijas komandieris ģenerālis Oskars Dankers un citi augstu stāvoši armijas un pašvaldību pārstāvji. Divas dienas pēc atpūtas nama atklāšanas Apgādes pārvaldes priekšnieks izdeva apkārtrakstu armijas augstākajiem virsniekiem un militāro iestāžu priekšniekiem, kurā bija teikts: «Lūdzu rīkojumu Jums pakļauto karaspēka daļu komandieriem, ka karavīriem un viņu ģimeņu locekļiem, kas vēlas pavadīt atvaļinājumu Rudbāržu karavīru atpūtas namā, jābūt veseliem; starp viņiem nevar būt tādi, kas slimojuši ar tuberkulozi vai kādām citām lipīgām slimībām.» Par Rudbāržu karavīru atpūtas nama pārzini — komandantu iecēla pulkvedi Ernestu Kreišmani, kurš palika arī Apgādes pārvaldes Intendantūras daļas priekšnieka amatā.

Atpūtas nama kompleksā ietilpa arī Zemkopības ministrijas Meža departamenta pārraudzībā esošais 50 hektāru lielais muižas parks, kas bija nodots Rudbāržu pacientu lietošanā. «Un staigāt šeit nav garlaicīgi, jo apkārtnei piemīt liela dažādība: te lauki, te pļavas un augļu dārzi; te 40 hektārus aptverošā zivju dīķu sistēma, kurā lielākais ir Mednieku dīķis (20 hektāru), kas jau ir īstens ezers; un beidzot — simtgadīgs parks, kas ir ar uzkalniem un gravām izvagots un koku dažādību bagāts. [..] Bet, ja kādam apnīk dīka staigāšana vai sēdēšana veco koku ēnā, tas var ņemt bisi un iet uz meža pīlēm, kas tepat pa rokai, vai arī makšķerēt un zvejot, var piekopt arī airēšanas un peldēšanas sportu, jo atpūtas nama iemītniekiem brīvā lietošanā ir vairākas laivas un īpaši ierīkota peldētava,» — tā par karavīru atpūtas namā notiekošajām aktivitātēm 1938. gada 4. septembrī rakstīja laikraksts «Latvijas Kareivis».

Laikrakstā aprakstītas arī atpūtas nama iemītnieku ikdienas gaitas: «Dzīve atpūtas namā iekārtota tā, lai katrs varētu rast pilnīgu mieru un atpūtu. Brokastis starp plkst. 8.00 un 9.00. Pusdienas plkst. 13.00, vakariņas plkst. 19.00. Celšanās un gulēt iešanas laiks nav ierobežots. Klusums jāievēro starp plkst. 22.00 un 7.00 no rīta.»

Par atpūtas nama izmantošanu no iemītniekiem militārais resors iekasēja nelielu samaksu — 1,30 latu dienā, ieskaitot uzturu un dzīvošanu. 1939. gada augustā laikrakstā «Latvijas Kareivis» publicētā informācija liecina, ka divu pastāvēšanas gadu laikā Rudbāržu atpūtas namu rehabilitācijai bija izmantojušas ap 800 personas, pārsvarā no Rīgas un Liepājas garnizoniem, kuru izvietojums atpūtas nama apmeklējumam bija ļoti izdevīgs.

Diemžēl Rudbāržu karavīru atpūtas nama vēsture nebija ilga. Pēc 1940. gada vasarā notikušās mūsu valsts militārās okupācijas un teritorijas inkorporācijas Padomju Savienības sastāvā, līdz ar armiju okupācijas vara likvidēja arī šo atpūtas namu. Otrā pasaules kara gados Rudbāržu muižas ēkā atradās Vācijas armijas karavīru hospitālis, bet pēckara gados — padomju meža darbinieku skola. 1962. gadā muižas ēkā izvietoja Rudbāržu skolu.

Attēls no Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas kolekcijas «Zudusī Latvija». Oriģināls LNB Konrāda Ubāna Mākslas lasītavas krājumā.

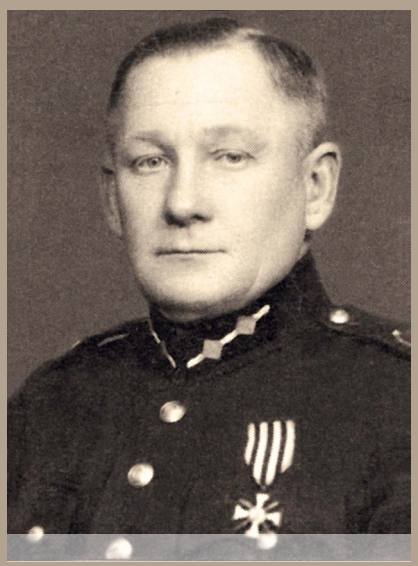

PULKVEDIS ERNESTS KREIŠMANIS (1890—1963)

Dzimis 4. jūnijā Umurgas pagastā. Beidzis Biržas komercskolu Ņižņijnovgorodā, RPI Ķīmijas nodaļu (1915). 1915. VI brīvprātīgi iestājies Aleksandra karaskolā Maskavā, kuru pabeidzis 1915. X praporščika dienesta pakāpē. Dienējis krievu armijas 1. rezerves artilērijas brigādē un 126. artilērijas divizionā. No 1916. VI Dienvidu frontē. 1918. II atvaļinājies. Vadījis ķīmijas laboratoriju Maskavā. 1918. XII atgriezies Latvijā.

1918. gada 12. XII iestājies Pagaidu valdības bruņotajos spēkos kā virsleitnants, dienējis rezerves rotā (tās vēlākie nosaukumi: 1. neatkarības rota, 1. neatkarības bataljons). No 1919. VII virsnieks 1. Liepājas kājnieku pulkā, no 1920. III — artilērijas rezervē. 1920. gadā paaugstināts par kapteini. 1922. VII ieskaitīts Bruņojuma pārvaldē, no 1924. Apgādības daļas priekšnieka palīgs, no 1925. Tehniskās daļas izmēģināšanas darbnīcas priekšnieks. 1929. gadā paaugstināts par pulkvedi-leitnantu. 1933. gadā pārskaitīts uz Apgādes pārvaldes Intendantūras daļu, no 1936. gada Intendantūras daļas priekšnieks. Piešķirta pulkveža dienesta pakāpe. 1940. X atvaļināts. Vācu okupācijas laikā no 1941. gada vasaras laikraksta «Tēvija» galvenais redaktors un izdevniecības direktors. No 1945. gada bēgļu gaitās Vācijā. No 1950. gada trimdā ASV, strādājis par ķīmijas laborantu Bostonā, aktīvi piedalījies latviešu organizāciju darbībā. Miris 1963. gada 9. aprīlī.

Pulkvedis Osvalds Fogelmanis:

ĪPAŠĀ MISIJA NEATKARĪBAS KARA LAIKĀ

Ēriks Jēkabsons,

LU profesors.

Foto — no Latvijas Nacionālā arhīva LVVA.

Pirms 130 gadiem (1888. gada 31. martā) Pēterburgā latviešu skolotāja ģimenē dzimis Osvalds Kristaps Fogelmanis — vēlākais Latvijas armijas pulkvedis. Jaunībā plānoja iegūst civilista (ekonomista) profesiju un pēc Jelgavas reālskolas beigšanas 1909. gadā iestājās Rīgas Politehniskajā institūtā. 1911.—1912. gadā studijas pārtrauca obligātais karadienests 2. strēlnieku artilērijas divizionā. Tam beidzoties, ieguva rezerves virsnieka (praporščika) dienesta pakāpi. Sākoties pasaules karam, 1914. gada vasarā tika mobilizēts un iedalīts 29. artilērijas brigādē 10. armijas korpusa sastāvā. Piedalījās sākumā veiksmīgajās kaujās Austrumprūsijā, bija korpusa artilērijas inspektora sakaru virsnieks. 1915. gada februārī pēc smagās sakāves korpusa sastāvā kritis vācu gūstā un atlikušo kara laiku pavadīja karagūstekņu nometnēs Vācijā. Atbrīvots, Latvijā atgriezies 1918. gada nogalē.

1918. gada 21. decembrī Rīgā brīvprātīgi iestājās Latvijas Pagaidu valdības bruņotajos spēkos kā leitnants, no 1919. gada februāra virsleitnants, bija sevišķu uzdevumu virsnieks apsardzības ministra J. Zālīša rīcībā. Kopā ar valdību darbojās Liepājā. Starp citu, par viņa pildīto uzdevumu īpatnējo raksturu skaidri liecina šāds piemērs: 1919. gada 18. martā valdības pagaidu sabiedrotā — vācu karaspēka pilnā mērā kontrolētās Liepājas Ziemeļu kapos tika svinīgi apbedīts kaujā kritušais Landesvēra vācu vienību rotas komandieris Hanss Vimmers, un starp pavadītājiem bija arī Apsardzības ministrijas pārstāvji — virsleitnants Fogelmanis un leitnants Pēteris Oliņš. Viņi nolika uz kapa vainagu, bet Osvalds Fogelmanis teica atvadu vārdus, turklāt demonstratīvi — latviešu valodā. Pēc vācu organizētā apvērsuma aprīlī Fogelmanis kopā ar valdību pārcēlās uz tvaikoni «*Saratov*» ostas reidā, bet jūlijā kopā ar to atgriezās Rīgā un tika paaugstināts par kapteini, turpinot dienestu jau apvienotajā Latvijas armijā (viņš tika piekomandēts sākumā Amerikas Sarkanā Krusta, pēc tam Amerikas palīdzības administrācijas misijām Latvijā). No 1920. gada jūnija piekomandēts Ministru prezidentam K. Ulmanim, turpinot pildīt dažādus speciālus uzdevumus, 1921. gadā paaugstināts par pulkvedi-leitnantu, 1922. gadā iecelts par militāro pārstāvi Polijā (1923. gadā kā brīvklausītājs beidzis Polijas Augstāko karaskolu), no 1924. gada virsnieks 5. Cēsu kājnieku pulkā, no 1926. gada — Armijas komandiera štāba Operatīvajā daļā. 1928. gadā iecelts par 6. Rīgas kājnieku pulka bataljona komandieri, vēlāk pulka saimniecības priekšnieku, 1931. gadā — par Vidzemes divīzijas štāba priekšnieku, paaugstinot par pulkvedi. 1939. gada oktobrī atvaļināts no armijas, dzīvoja Rīgā un turpināja darbu tirdzniecības un rūpniecības akciju sabiedrības «Ādu un vilnas centrāle» valdē līdz padomju okupācijai 1940. gada vasarā. Tieši pirms tās — aprīlī — kopā ar ģimeni uzvārdu latviskošanas kampaņas laikā nomainīja uzvārdu uz «Aigars».

Represijām sasniedzot kulmināciju — 1941. gada 14. jūnijā O. Fogelmanis nebija mājās, tika apcietināta viņa kundze Anna, bet bērni (18 gadu vecā Līvija un 15 gadu vecais Kristaps) izsūtīti. Izmisušais pulkvedis nākošajā dienā, nepamatoti cerot pievienoties ģimenei, pats pieteicās represīvajās iestādēs, tika arestēts un izvests uz Krieviju, kur 1943. gada 14. janvārī sodīts ar nāvi (1941. gada jūnijā arestēts un Rīgas Centrālcietumā nošauts viņa brālis — pulkvedis Nikolajs Fogelmanis).

Dienests Neatkarības karā

Tieši cīņu laikā par neatkarību Osvaldam Fogelmanim kā labam svešvalodu zinātājam bija jāpilda daudzi īpaši, dažkārt arī diplomātiska rakstura uzdevumi. Piemēram, kauju laikā ar Bermonta spēkiem,

1919. gada 23. oktobrī Amerikas Sarkanā Krusta (*American Red Cross — ARC*) misijas vadītājs Edvards Raiens devās uz Bermonta spēku kontrolēto Pārdaugavu, lai vienotos par tās iedzīvotāju apgādi. Latvijas valdības pārstāvis pie misijas O. Fogelmanis kopā ar amerikāņu majoru L. Patersonu palika gaidot viņu pie Dzelzs tilta, kur abi nokļuva spēcīgā Bermonta karaspēka artilērijas apšaudē. Vēlāk Patersons liecināja, ka Raiens panācis uguns pārtraukumu no plkst. 10 līdz 12, N. Fogelmanis saņēmis uzdevumu ar amerikāņu virsnieku ierasties pie tilta un izkārt uz tā balto karogu. Ieradušies tur automašīnā ar Patersonu, Fogelmanis uzrāpies uz tilta un izkāris karogu. Abi tālskatī mēģinājuši saskatīt Raienu otrā krastā, taču pēkšņi 50—60 pēdu attālumā aiz viņiem sprāga divi no pretējā krasta raidīti artilērijas lādiņi. Fogelmanis smejoties sacījis: «Sakarā ar to, ka viņi nešķiet izrādām cieņu pamiera karogam, būs labāk aiziet uz mazāk atvērtu vietu.» To abi arī darījuši, paslēpjoties aiz tilta akmens balsta (sekojuši vēl apmēram 25 lielgabalu šāvieni). Patersons ļoti slavēja Fogelmaņa drosmi un aukstasinību šajā epizodē.

Savukārt *ARC* misijas vadītāja vietnieks Hjū Grifins atcerējās, ka pēc Raiena panāktās vienošanās ar Bermontu *ARC* automašīnu kolonna no Jelgavas, ko pavadījuši vairāki «krievu» Bermonta karaspēka pārstāvji, 31. oktobrī ieradusies Bolderājā, latviešu štābā, turklāt nekāda izteikta frontes līnija nav bijusi pamanāma, tādēļ krievu pavadoņi palikuši kopā ar amerikāņiem. Bolderājā latvieši uzcienājuši atbraucējus ar kafiju, taču pēc tam krievu pavadoņi apcietināti kā spiegi un nosūtīti uz gūstekņu nometni Valmierā (toreizējais Latgales divīzijas komandieris Krišjānis Berķis atmiņās skaidroja, ka krievus nevarēja atlaist, jo tie bija redzējuši latviešu pozīciju izvietojumu). Amerikāņi latviešu kuģīšos sakaru virsnieka O. Fogelmaņa pavadībā pārcelti pāri Daugavai un ieradušies Rīgā, uzreiz aktīvi iesaistoties palīdzības sniegšanas darbā ievainotajiem Latvijas armijas karavīriem. Starp citu, no paša darbības sākuma *ARC* piekomandētajam Fogelmanim, kurš kopā ar Raeinu bija piedalījies minētajā automobiļu pārvešanā «cauri Bermonta frontei uz Rīgu», 1921. gadā valdība izteica pateicību arī par to, jo automobiļus vēlāk varēja «izmantot mūsu armijas un citām vajadzībām».

No 3. līdz 5. novembrim Fogelmanis brīvprātīgi piedalījās «ienaidnieka kustības novērošanā un sakaru uzturēšanā ar Sabiedroto floti» Svētā Pētera baznīcas tornī Rīgā, artilērijas novērošanas punktā, pēc tam 20. novembrī pēc paša lūguma tika nosūtīts uz fronti — 3. Latgales atsevišķo eskadronu. Tieši no turienes viņš novembra beigās saņēma rīkojumu doties uz Austrumprūsiju, pie franču ģenerāļa Anrī Nīsela vadītās Sabiedroto komisijas, kuras uzdevums bija pārraudzīt vācu karaspēka izvešanu no Baltijas valstīm. Vēlāk dienesta sarakstā tika ierakstīts: «Latvijas armijas virsnieka formā būdams, viens 28 stundas pavadīja vilcienā starp Šauļiem un Tilzīti, Bermonta atkāpjošos zaldātu vidū. Šā brauciena laikā (tas bija saistīts ar dzīvības briesmām) apbalvots ar franču kara ordeni ar šķēpiem.»

Par šo atbildīgo uzdevumu O. Fogelmanis 10. decembrī ziņoja Ministru prezidentam K. Ulmanim (iespēju robežās saglabājot vēsturisko rakstības stilu publicētie ziņojuma fragmenti labi raksturo tālaika stāvokli — sarežģījumus ar Bermonta spēku izvešanu no Baltijas valstīm, kā arī pašu ziņojuma autoru un viņa dienesta apstākļus, tāpat labi atspoguļo tā laika garu).

«Uz virspavēlnieka telefonogrammu no 28/XI devos uz Šauļiem, kur nonācu 29/XI vakarā kopā ar kapitanu Brašņevicu un leitnanti Ābeltiņu. 30/XI kapitans Brašņevics tika nosūtīts uz Možaiķiem, leitnants Ābeltiņš palikās pie pulkveža Dosse (ģenerāļa Niessel štāba priekšnieks), un es devos uz Tilzīti stādīties priekšā ģenerālim Niessel. 1/XII pulksten 8 no rīta ierados pie ģenerāļa Niessel, kurš mani saņēma ar šādiem vārdiem: «Esmu priecīgs redzēt pie sevis varonīgās latviešu armijas priekšstāvi, jūs esat mums ļoti daudz palīdzējuši, kad būšu Rīgā, tad personīgi apsveicināšu jūsu varonīgo armiju un viņas priekšniekus.» Tad iepazīstināja mani ar sava štāba virsniekiem. Pēc brokasta ģenerālis mani iesauca savā kabinetā un izskaidroja komisijas darbību. Ģenerālis Niessel, jau Berlīnē būdams, centies pierādīt vāciešiem, ka tas ir vācu karaspēks, kas karo Latvijā un Lietuvā, un ka Vācija ir par savu karaspēku atbildīga un samaksās par visu to skādi, kura nodarīta šais zemēs. Pirms Vācija atteicās atzīt Bermonta karaspēku par savu; tikai uz ģenerāļa neatlaidīgo pastāvēšanu uz sava un mūsu armijas uzvaras pie Jelgavas viņus galu galā piespieda atzīties, ka tas ir viņu karaspēks un ģenerālis Eberhards tika no vācu valdības sūtīts, lai izvestu evakuāciju.

Uz manu jautājumu, vai nebūtu bijis labāki, kad komisija būtu sākusi darboties nedēļu vēlāk, ģenerālis man atbildēja, ka ne, un izskaidroja iemeslus. Uz vācu robežas esot bijis sagatavots ap 40—60 tūkstošiem karaspēka, lai dotos uz Lietuvu palīgā savējiem. Vācieši esot sūtījuši telegrammu uz Kauņu ar pieprasījumu, lai lietuvieši neuzbrūk un ļauj evakuēties. Nenogaidot atbildi uz šo telegrammu, vācieši bija jau sūtījuši dažus ešelonus ar papildu spēkiem uz Lietuvu. Tikai enerģiska ģenerāļa Niesseļa iejaukšanās izglāba Lietuvu no sakaušanas. Ģenerālis apsolījis tūliņ apstādināt Lietuvas kara gājienu un ar šo apsolījumu sasniedza to, ka netika sūtīts vācu karaspēks uz Lietuvu un pat atsaukti jau izgājušie ešeloni atpakaļ. Vācieši daudzreiz esot pieprasījuši ģenerālim Niesselim, lai viņš apstādina latviešu uzbrukumu, bet ģenerālis uz to nav iegājis. Ģenerāļa vārdi: «Man nekad nav bijis domas apstādināt Jūsu sekmīgo kara gājienu.» Ģenerālis pat gribējis no sākuma braukt uz Rīgu, lai pamudinātu mūsu karaspēku uz uzbrukumu; bet, kad redzējis, ka mūsu ofensīve sekmīgi iet uz priekšu, tad viņš palicis Tilzītē un licis sev par mērķi nevienu vācieti nelaist pāri pār robežu palīgā atkāpjošamies vācu karaspēkam. Ģenerālis izteicās, ka lietuvieši nekad nebūtu bijuši spējīgi izdzīt vāciešus, jo viņiem trūkst munīcijas. Poļi gan esot solījuši dot munīciju, bet līdz šim vēl nav devuši.

Ģenerālis Eberhards esot pārliecināts, ka vāciešiem ir jāevakuējas, bet viņam ir palicis grāfa fon der Golca štābs, kas pilnīgi strādā pretim evakuācijas plāniem un grib nodibināt Lietuvā bāzi priekš jauniem uzbrukumiem. 1/XII ģenerālis Eberhards un dzelzsdivīzijas komandieris majors Bišofs rakstiski apsolījuši ģenerālim Niesselim, ka pa dzelzceļu evakuēsies ap divi līdz četri vilcieni pa dienu. Dzelzsdivīzija neizgāja pa dzelzceļu, bet devās pa zemes ceļu no Kuršaniem uz Mēmeli, teikdami par iemeslu, ka latvieši uzbrūkot no ziemeļiem un tādēļ viņiem jāiet ātrāki prom. Maršruts esot sekošs: Kuršani, Telše, Sorani, Kelovo, Andrejevo, Viešaici, Gorzdy, Mēmele.

3/XII pēcpusdienā iebrauca Tilzītē 2 ešelonos Bermonts ar savu štābu. Pēc vācu avīzēm krievus ievietošot koncentrācijas lēģerī Neissē Silēzijā.

Šodien mani iesauca sēdes zālē un lika priekšā sekošus noteikumus: Vai latviešu valdībai būtu kas pretim, kad krievus ar ieročiem novietotu uz laiku Liepājā vai Rīgā, lai vēlāk tiktu sūtīti pie Judeņiča. Es atbildēju, ka mēs nekādā ziņā nevaram pielaist bruņotu karaspēku mūsu aizmugurē. Ja Igaunija pilnīgi apņemas pieņemt krievus, tad mēs viņus varētu bez ieročiem uz noteiktu laiku (ļoti īsu) paturēt. Pēc tam dabūju zināt, ka komisija ir sūtījusi telegrammu uz Parīzi ar lēmumu atstāt krievus viņu liktenim. [..]

Kas attiecas uz tirdzniecību un zinātni, tad ģenerālis Niesselis teica, lai mazākais divi gadi nelaižot vāciešus Latvijā, jo citādi būšot grūti apkarot vācu tirdzniecību, lai sūtot latviešu jaunatni uz Franciju mācīties, jo tas esot lētāk nekā Anglijā. Es atbildēju, ka mums jau ir radītas organizācijas, kuras mērķi ir tuvināt un uzturēt sakarus ar Franciju [..]. Ģenerālis Niesselis lūdza mani braukt uz Rīgu un paziņot valdībai par komisijas darbību [..], kā arī ierosināt miera sarunas ar Vāciju, viņu ņemot kā vidutāju, jo, kamēr mēs esam kara stāvoklī ar Vāciju, ģenerālis nevarot prasīt nekādus atlīdzinājumus par nodarīto skādi un nolaupītām mantām. 6/XII es devos no Tilzītes caur Mēmeli-Polangen-Liepāju uz Rīgu, atstādams leitnantu Ābeltiņu savā vietā [..].»

Pēc atgriešanās no Austrumprūsijas 1919. gada decembrī Fogelmanis tika piekomandēts Amerikas palīdzības administrācijas misijas vadītājam — ārstam kapteinim Tomasam Orbisonam, kurš

▸ *Turpinājums 32. lpp.*

◂ *Sākums 30. un 31. lpp.*

pārraudzīja šīs organizācijas vadīto bērnu ēdināšanas darbu visā atbrīvotajā Latvijas teritorijā. Uzreiz pēc Polijas un Latvijas armiju janvāra sākumā sāktā uzbrukuma Sarkanajai armijai Latgalē O. Fogelmanis pavadīja Orbisonu braucienā uz traģiskā stāvoklī esošo, poļu karaspēka ieņemto Daugavpili. Naktī uz 14. janvāri vilciens iebrauca Krustpilī, no rīta Orbisons apmeklēja virtuves tur un Jēkabmiestā, uz kuru tika nogādāts ragavās pāri Daugavai (tur uzrunāja iedzīvotājus «kopā ar Ulmani», kurš arī tur bija ieradies). Naktī uz 15. janvāri vilciens iebrauca Daugavpilī, kas Orbisonam atgādināja «mirušo pilsētu» (Orbisons ar pavadoņiem palika pilsētā līdz 16. janvārim, uzsākot atvestās pārtikas izdali).

O. Fogelmanis arī turpmāk pavadīja Orbisonu dažādo iestāžu un pilsētu apmeklējumos, piemēram, 1920. gada 9.—10. martā Orbisons kopā ar Fogelmani viesojās Grobiņā, 19. martā kopā ar O. Fogelmani, ASV Valsts departamenta pārstāvi Rīgā Džonu Geidu un preses asociācijas «*Associated Newspapers*» korespondentu E. Noelu ieradās Rīgas Centrālcietumā. 24. jūlijā vācu biedrības «*Musse*» telpās Rīgā notika plašs atvadīšanās pasākums no T. Orbisona. O. Fogelmanis pasniedza viņam pateicības velti no Latvijas valdības.

1920. gada 7. septembrī ar sirdstrieku Jelgavā nomira 48 gadus vecais *ARC* ārsts kapteinis Čārlzs Breidijs, kurš vadīja organizācijas Jelgavas nodaļas uzturēto bērnu — invalīdu vasaras atpūtas namu Meimuižā. 9. septembrī Rīgas Meža kapu kapličā notika svinīgā atvadīšanās ceremonija, klātesot ārzemju misiju un vietējo iestāžu un organizāciju pārstāvjiem, O. Fogelmanis nolasīja Ministru prezidenta Ulmaņa līdzjūtības vēstuli.

Savukārt, kad 1921. gada sākumā *ARC* uz pusotru gadu atjaunoja savu darbību Latvijā, tieši O. Fogelmani Latvijas valdība sākumā iecēla par priekšsēdētāja vietas izpildītāju no vietējo organizāciju pārstāvjiem veidotajā «Amerikāņu ķēķu centrālkomitejā» (pēc tam viņu nomainīja ārsts Kārlis Barons), bet 1921. gada augustā, kad Rīgā notika sarunas starp *ARC* un Padomju Krievijas pārstāvjiem par amerikāņu palīdzību bada pārņemtajai Krievijai (tām beidzoties, tika noslēgts atliecīgs līgums, un Latvija kļuva par palīdzības kravu tranzītvalsti), Ministru prezidents Z.A. Meierovics uzdeva O. Fogelmanim noskaidrot Rīgas ostas kravu caurlaišanas spējas.

Pulkvedis Fogelmanis neapšaubāmi bija ievērojams, nopelniem bagāts karavīrs, kara laikā viens no valdībai tuvākajiem virsniekiem, kuram Neatkarības kara laikā bija ievērojama loma sakaru uzturēšanā ar sabiedrotajiem. Faktiski viņa darbība diezgan skaidri atspoguļoja karavīram nepierastos uzdevumus, kādus jaunajā situācijā bija jāpilda daudziem virsniekiem, un tie prasīja no viņiem ne vien karavīra, bet bieži vien arī diplomāta prasmes. Viņa dienestā, sevišķi Neatkarības kara laikā, labi saskatāmas šī kara īpatnības un sarežģītā mūsu valsts vēsture kopumā. Pulkvedis Osvalds Fogelmanis apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeņa III un IV šķiru, Viestura ordeņa II šķiru ar šķēpiem, Aizsargu Nopelnu krustu, Francijas, Polijas, Somijas un Lietuvas apbalvojumiem. TS

TRADICIONĀLAIS «BALTĀS NAKTS» SKRĒJIENS

2.03.

2. martā no plkst. 3 līdz 6 Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas kadetkandidāti piedalījās tradicionālajā «Baltās nakts» skrējienā no Nacionālās aizsardzības akadēmijas, Ezermalas ielā, uz bijušo Latvijas Kara skolu, kas atradās Krišjāņa Barona ielā.

«Baltā nakts» ir Latvijas Kara skolas atjaunotā tradīcija, kas norisinās jau septīto gadu pēc kārtas. Šis ir simbolisks pasākums, kurā, veiksmīgi izturot visus pārbaudījumus, kadetkandidāti tiek uzņemti Nacionālās aizsardzības akadēmijas kadetu saimē. «Balto nakti» organizē vecāko kursu kadeti ar Krīvu padomes atbalstu. Baltās nakts svinīgais noslēgums notiek lāpu gaismā pie bijušās Latvijas Kara skolas ēkas, kur tiek dots kadeta solījums.

Kad 1918. gada 18. novembrī tika proklamēta Latvijas Republika, par vienu no galvenajiem uzdevumiem kļuva Latvijas armijas izveide. Jau Brīvības cīņu laikā, pieaugot Latvijas armijas skaitliskajam sastāvam, bija jūtams kvalificētu jaunāko virsnieku trūkums. Tāpēc 1919. gada 13. septembrī ar Latvijas armijas virspavēlnieka ģenerāļa Dāvida Sīmansona pavēli tika dibināta Kara skola. Par tās komandieri tika iecelts kapteinis Rūdolfs Klinsons.

Kara skola tika izvietota Rīgā, Krišjāņa Barona ielā 99, bijušā Garīgā semināra telpās. Mācības tika uzsāktas tā paša gada 3. oktobrī, bet Bermonta karaspēka uzbrukuma dēļ tās pārtrauca un Kara skolu nosūtīja uz fronti.

1919. gada 1. decembrī Kara skolā tika atsāktas mācības, un šis datums tika pasludināts par Kara skolas oficiālo dibināšanas dienu. Savukārt 1920. gada maijā pēc saīsināta sešu mēnešu apmācības kursa leitnanta pakāpi saņēma 300 skolas pirmā izlaiduma kadeti.

Ģenerālis Hermanis Buks

Ģenerālis Hermanis Georgs Buks dzimis 1896. gada 15. janvārī Limbažu pagasta «Branču» mājās. 1915. gadā beidzis Limbažu pilsētas skolu un tajā pašā gadā iestājies Krievijas armijas leibgvardes Preobraženskas pulkā. 1916. gada jūnijā beidzis Vladimira karaskolu Petrogradā. Dienestu kā virsnieks sācis 19. Sibīrijas strēlnieku pulkā. Novembrī pārgājis uz 1. Daugavgrīvas Latvijas strēlnieku pulku. No 1917. gada oktobra virsnieks 5. Sibīrijas strēlnieku artilērijas brigādē. 1918. gadā atvaļinājies no armijas. Virsleitnanta dienesta pakāpē Hermanis Buks sāk dienestu Latvijas Pagaidu valdības bruņotajos spēkos — Virsnieku rezerves rotā. 1919. gada 15. janvārī ieskaitīts Latviešu atsevišķajā bataljonā. Smagi ievainots 1919. gada 29. janvārī pie Skrundas. No 1919. gada februāra virsnieks Liepājas jaunformējamos spēkos, kā arī Rīgas jaunformējamos spēkos, 2. Cēsu bataljonā. No 1919. gada augusta komandējis bataljonu 2. Ventspils kājnieku pulkā. Bataljonu komandējis arī 9. Rēzeknes kājnieku pulkā (no 1919. gada septembra). Komandējot 9. Rēzeknes pulka 2. bataljonu, kapteinis Buks tiek smagi ievainots. Par kaujās parādīto drosmi cīņā pie Sakaru mājām Bolderājā 1919. gada 21. oktobrī viņš tiek apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa III šķiru (Nr. 151). 1921. gadā Buks dien jau Jātnieku pulkā kā eskadrona komandieris, vēlāk pulka komandiera palīgs. 1925. gadā beidzis Polijas centrālo kavalērijas skolu, 1929. gadā beidzis Kara akadēmiskos kursus, 1931. gadā — Polijas Augstāko karaskolu. No 1931. gada — Jātnieku pulka komandieris. Pa dienesta kāpnēm viņš virzījies pakāpeniski: kapteinis — 1919. gada septembrī, pulkvežleitnants — 1920. gada 10. novembrī, pulkvedis — 1927. gada 18. novembrī, bet ģenerāļa zīmotnes saņēmis 1939. gada 17. jūnijā. Bijis vienīgais jātnieku pulka ģenerālis, kuru komandējis līdz 1939. gadam.

Lai iegūtu pulka komandēšanas cenzu, 1935.—1936. gadā bijis 12. Bauskas kājnieku pulka komandiera vietas izpildītājs.

Bijušie Cēsu rotas karavīri. 1921. gads. Otrajā rindā centrā — pulkvedis-leitnants H. Buks.

Jātnieku pulka komandieris pulkvedis H. Buks. 20. gs. 30. gadi.

No 1938. gada armijas jātnieku inspektora vietas izpildītājs. 1939. gada jūnijā iecelts par Armijas štāba priekšnieka palīgu, bet novembrī — par Kurzemes divīzijas komandieri. Ģenerālis Hermanis Buks 1940. gada augustā tika norīkots sevišķu uzdevumu virsnieku armijas komandiera rīcībā. 1940. gada oktobrī atvaļināts no dienesta. Vispirms izsūtīts uz Useļlaga nometnēm. 1941. gada 15. jūnijā, kad kāds no izsūtītajiem ziņojis varas iestādēm, ka H. Buks nav vienkāršs izsūtītais, bet ģenerālis, viņš aizvests uz Maskavu, uz Butirku cietumu, kur nošauts 1942. gada 18. augustā.

1921. gadā Hermanis Buks uzsāka dienestu jātnieku pulkā. Viņš bija labs jātnieks, viens no izcilākajiem jātnieku virsniekiem Latvijas armijā. Karstasinīgs. Pēc laikabiedru atmiņām, viņam dažreiz pietrūkusi pašsavaldīšanās, bet ātri nomierinājies, jo pēc dabas bijis labsirdīgs. Hermanis Buks bijis viens no tiem Latvijas virsniekiem, kuri kategoriski iestājušies par pretošanos padomju karaspēkam. H. Buks bijis Daugavpils latviešu biedrības valdes un evaņģēliski luteriskās draudzes padomes loceklis. Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeņa III šķiru, Viestura ordeņa II šķiru ar šķēpiem un vairākiem ārvalstu un cariskās Krievijas ordeņiem.

Sagatavojis ***Gunārs Kušķis.***
Foto — no Latvijas Kara muzeja krājuma.

Ierosina kibervienību izveidi

Šī gada 6. martā Briselē notika Eiropas Savienības Ārlietu padomes kopējā ārlietu un aizsardzības ministru sesija, kurā tika panākta vienošanās par vairākiem projektiem pastāvīgās strukturētās sadarbības (*Permanent Structured Cooperation, PESCO*) formātā. Viens no projektiem ir Lietuvas ierosinātā ātrās reaģēšanas kibervienību izveide, ko vadīs Lietuvas Bruņotie spēki. Saskaņā ar ministru parakstīto vienošanos 2018. gadā ES dalībvalstis izstrādās konkrētas procedūras un principus kiberspēku izveidei, kā arī definēs noteikumus — kā jaunajos spēkos var piedalīties valstis, kas nav ES dalībvalstis. Lietuvas aizsardzības ministrs Raimunds Karoblis paskaidrojis, ka daudznacionālie ES kiberspēki būs kvalitatīvi jauna vienība, kas reaģēs uz kiberincidentiem Eiropas Savienības kibertelpā.

Sēde ES Ārlietu padomē aizsardzības jautājumos.

Lietuva ir pieteikusies piedalīties arī Nīderlandes vadītajā ES projektā, kura mērķis ir novērst procedūras, juridiskos un ar infrastruktūru saistītos šķēršļus starptautisko militāro vienību mobilitātei Eiropā. Eksperti izpētījuši, ka vairākās valstīs ceļu un tiltu nestspējas parametri neatbilst smagās kaujas tehnikas pārvietošanai, tuneļu augstums nav pietiekams lielgabarīta tehnikai, bet lidostu skrejceļi nav būvēti militārās transporta aviācijas uzņemšanai. Pēc R. Karobļa teiktā, vienību mobilitātes uzlabošana Eiropā ir viena no augstākajām Viļņas prioritātēm, jo no tās ir tieši atkarīgas sabiedroto spēku iespējas palīdzēt apdraudētām dalībvalstīm.

Vienību mobilitāte ir ne tikai ES, bet arī *NATO* kopējās interesēs. Bez tam abas starptautiskās organizācijas ir vienojušās sadarboties hibrīdkara draudu apkarošanā, kiberdrošības uzlabošanā, cīņā pret terorismu, kaujas spēju pilnveidošanā, kā arī militāro mācību plānošanā un organizēšanā, lai uzlabotu dalībvalstu un partnervalstu kaujas saliedētības parametrus.

Plānots divkāršot militāro budžetu

Zviedrijas Karaliskie bruņotie spēki (KBS) publiskojuši ziņojumu jeb nākotnes pētījumu (*perspective study*), kas top ik pēc pieciem gadiem un ietver rekomendācijas aizsardzības stiprināšanai un cīņai pret drošības izaicinājumiem turpmākajās desmitgadēs. Ziņojuma autori uzskata par operacionāli pamatotu līdz 2035. gadam vairāk nekā divas reizes kāpināt militāro budžetu, bet karavīru skaitu palielināt no pašreizējiem 50 000 līdz 120 000. Pašlaik Zviedrijas aizsardzības izdevumi sasniedz 5,5 miljardus eiro gadā, bet šo summu plānots palielināt līdz 11,5 miljardiem eiro. Ziņojums satur ieteikumu palielināt KBS brigāžu skaitu, iegādāties vairāk korvešu, zemūdeņu un iznīcinātāju, vienlaikus attīstot kiberaizsardzības izlūkošanas spējas.

KBS ziņojuma mērķis ir atbalstīt un virzīt politiķu lēmumus, veidojot kopējo aizsardzības stratēģiju. Ziņojumā teikts, ka aizsardzības būtiskai stiprināšanai ir daudz iemeslu, tajā skaitā grūti prognozējamā ģeopolitiskās situācijas attīstība. Ziņojumā uzsvērts, ka *NATO* un Krievijas konflikta gadījumā Zviedrija atradīsies karadarbības epicentrā. Krievijas rīcība Gruzijā un Ukrainā parāda, ka Maskava nevilcinās izmantot militāru spēku savu interešu sasniegšanai. Turklāt Krievija nepārtraukti kāpina savu militāro budžetu un palielina kaujas potenciālu.

KBS kaujas tehnikas ierinda Gotlandes salā.

Testēs kaujas robotus

2019. gadā Francijas armija testēs vairāku kaujas robotu spējas kaujas laukā.

Pašlaik vairākās valstīs tiek realizēti pētnieciski projekti karavīru un robotu integrēto vienību formēšanai. Kaujas roboti veiks ne tikai dažādu kravu transportēšanas funkcijas, bet arī nodrošinās izlūkošanu, patrulēšanu, stratēģisko objektu apsardzi utt. Viens no taktiskajiem robotiem, ko nākamgad praktiski testēs Francija, ir «*eRider*» — to 2016. gadā pirmo reizi prezentējusi kompānija «*Safran*».

Taktiskais robotizētais kvadrocikls «*eRider*» ir aprīkots ar navigācijas, izlūkošanas un citiem sensoriem, kas nodrošina tā funkcionēšanu trīs režīmos — manuālā vadība, sekošana kaujas nodaļai uzdotā attālumā vai pilnībā autonoma pārvietošanās atbilstoši ieprogrammētām *GPS* koordinātām (videoprezentācija: https://www.safran-group.com/media/erider-safran-invents-land-based-drone). Pilnībā autonomā funkcija ir ļoti būtiska dzīvā spēka saudzēšanai, kad jāveic izlūkošana vai kravas transportēšana pretinieka tieši apdraudētos rajonos. «*eRider*» ir ļoti niecīga termālā emisija, tāpēc šo transporta līdzekli grūti atklāt ar termokamerām. Turklāt šāds robots var nodrošināt ievainoto evakuāciju no kaujas lauka vai pievest munīciju kaujas vienībai. Svarīgs aspekts ir navigācijas precīza darbība visnelabvēlīgākās redzamības apstākļos — tumsā, lietū, miglā, piedūmotā apvidū utt. Tā kā kvadrociklam ir maza masa, tas var nobraukt 300 km bez degvielas papildināšanas, turklāt attīstīt ātrumu līdz 70 km/h.

«eRider» testēšana kopā ar kaujas nodaļu.

Uzsāk jauna helikopteru bāzes kuģa būvi

Februāra beigās Itālijas kuģu būvētavā «*Fincantieri*» notika svinīga ceremonija par godu jaunā helikopteru bāzes kuģa būves uzsākšanai. Kuģa nosaukums vēl nav izraudzīts, tāpēc to pagaidām dēvēs par *LHD* (*Landing Helicopter Dock*). *LHD* būvi paredzēts pabeigt un nodot Jūras spēkiem 2022. gadā. Galvenās kuģa funkcijas būs cilvēku un tehnikas, kā arī dažādu citu kravu transportēšana. *LHD*, kā arī sešu patruļkuģu un viena nodrošinājuma kuģa būve ir paredzēta flotes attīstības plānā «*Legge Navale*».

Sākumā bija iecerēts, ka *LHD* būs 190 metrus garš un tā ūdensizspaids būs 20 000 t. Taču projektēšanas procesā situācija mainījās, un apstiprinātais projekts paredz šādus *LHD* gabarītus — garums 240 m, ūdensizspaids 26 000 t. Kuģa ātrums — līdz 25 mezgliem, uz tā varēs izvietoties 1000 cilvēku, to skaitā 700 desantnieki. Kuģa kravas tilpnē varēs pārvadāt līdz 60 t smagas tehnikas vienības, bet uz iegremdējamā klāja varēs izvietot četrus desanta kuterus (*Landing Craft Utility*) vai vienu desanta kuteri uz gaisa spilvena (*Landing Craft Air Cushion*). Uz augšējā klāja varēs izvietot 12 helikopterus (*AW101* vai *NH90*).

Jaunais *LHD* aizvietos pašreiz Itālijas Jūras spēku sastāvā esošo vieglo aviācijas bāzes kuģi «*Giuseppe Garibaldi*», kas uzsāka ierindas dienestu 1985. gadā.

«Giuseppe Garibaldi».

Kaujas gatavības pārbaudē — neapmierinošs vērtējums

Šī gada februārī notika Slovēnijas Bruņoto spēku 72. brigādes kaujas gatavības noslēdzošā pārbaude (*CREVAL method*) atbilstoši *NATO* prasībām. Šajā testā agrāk par elitāro dēvētā vienība guva neapmierinošu vērtējumu, jo nespēja izpildīt četrus no pieciem paredzētajiem uzdevumiem. Nelīdzēja arī tas, ka brigāde pēdējos 18 mēnešus veica neskaitāmus militāros treniņus Vācijā, Čehijā, Ungārijā, Rumānijā, Bulgārijā un Gruzijā. Jāatzīmē, ka neatbilstoša individuālā ekipējuma dēļ (ziemas operācijām nepiemēroti zābaki) testa laikā seši karavīri guva apsaldējumus. Pēc kaujas gatavības pārbaudes *NATO* vērtēšanas grupa atzina, ka 800 vīru brigāde nav spējīga īstenot operācijas un nepieciešamības gadījumā integrēties alianses spēku grupējumos.

Slovēnijas BS kalnu patruļas treniņi.

Šādu iznākumu Slovēnijas armija bija prognozējusi, ņemot vērā militārā budžeta apcirpšanu daudzus pēdējos gadus, kas novedis pie militāro mācību skaita samazināšanās. Arī kaujas tehnika un bruņojums ir morāli un fiziski novecojis, bet jauns bruņojums netiek iepirkts.

Aizsardzības ministrs Andrejs Katičs par karavīru zemo sagatavotības līmeni vaino BS Ģenerālštāba priekšnieka ģenerālmajora Andreja Ostermana neprofesionalitāti. Viņš ir atbrīvots no amata, vietā ieceļot līdzšinējo vietnieku — Alanu Gederu. Savukārt valdība ir devusi aizsardzības ministram A. Katičam vienu mēnesi laika — lai veiktu visus nepieciešamos pasākumus 72. brigādes kaujas gatavības uzlabošanai.

Tagad Slovēnijas valdība apņēmusies līdz 2024. gadam aizsardzības budžetu palielināt līdz 1,14% no iekšzemes kopprodukta. Taču šāds finansējuma pieauguma temps vēl ilgi nespēs kompensēt negatīvās sekas, ko armija piedzīvojusi sakarā ar finanšu krīzi un militārā budžeta apcirpšanu pēdējo sešu gadu laikā kopumā par 30%.

Nomainīs novecojušo iznīcinātāju parku

Kopš 1982.—1988. gada Kanādas Karalisko gaisa spēku ierindā bija kopumā 138 *CF-18 «Hornet»*. Dažādu tehnisko problēmu dēļ šī flote 2008. gadā samazinājās līdz 103 lidaparātiem — 72 *CF-18A* un 31 *CF-18B*. Pēdējos gados Karaliskajos gaisa spēkos ir atlikuši vien 79 iznīcinātāji *CF-18 «Hornet»*, kuriem ekspluatācijas termiņi beigsies tuvākajos 5—7 gados. Iznīcinātājus paredzēts pakāpeniski aizstāt ar 88 jauniem lidaparātiem. Kanādas valdība jaunajiem iznīcinātājiem plāno iedalīt 19 miljardus Kanādas dolāru (~15 miljardi ASV dolāru).

Izsludinātajā konkursā ir pieteikušās kompānijas *«Lockheed Martin»* (*F-35*), *«Boeing»* (*«Super Hornet»*), konsorcijs *«Eurofighter»* (*«Typhoon»*), firma *«Dassault Aviation's»* (*«Rafale»*) un *«Saab»* (*«Gripen E»*).

Sākotnēji bija plānots, ka Otava pirks ASV ražotos iznīcinātājus *F-35*. Taču 2016. gada beigās Kanāda oficiāli paziņoja par atklāta konkursa rīkošanas nodomu, tādējādi noraidot plānus iegādāties vairākus desmitus iznīcinātāju *F-35*.

Tuvākos 12 mēnešus notiks pārrunas ar konkursa dalībniekiem un piedāvājumu detalizēta izvērtēšana pēc cenas un operacionālo spēju savstarpējās atbilstības. 2019. gada pavasarī paredzēts sagatavot nepieciešamo dokumentu paketi ar konkursā izraudzīto kompāniju. Pirkuma līgums varētu tikt slēgts 2022. gadā, bet pirmo jauno iznīcinātāju piegāde Kanādai varētu sākties 2025. gadā.

Turpinās Eiropas aizsardzības stiprināšanu

Atturēšanas iniciatīvas *«European Deterrence Initiative»* (*EDI*) mērķis ir atturēt agresora nodomus, atbalstīt sabiedrotos un palīdzēt Eiropas valstīm pilnveidot pašaizsardzības spējas. 2019. gadā atturēšanas iniciatīvas realizēšanai Eiropā ASV plāno piešķirt rekordlielu summu — 6,5 miljardus dolāru, bet 2018. gadā šī summa bija 4,8 miljardi dolāru.

Līdz 2017. gadam ASV realizētajai atturēšanas iniciatīvai bija analoģiski mērķi, taču tai bija cits nosaukums, proti, *European Reassurance Initiative* (*ERI*). *ERI* ietvaros dažādiem drošības pasākumiem Eiropā ASV 2015. gadā iztērēja 985 miljonus, 2016. gadā — 789 miljonus, bet 2017. gadā — jau 3,4 miljardus dolāru. Nākamgad *EDI* ietvaros plānots uz Eiropu pārdislocēt 40 tankus *«Abrams»*, 61 raķeti *PAC-3*, 66 multifunkcionālos bruņutransportierus, 61 kājnieku kaujas mašīnu *«M2 Bradley»* un zenītraķetes *M142 HIMARS* (*High Mobility Artillery Rocket System*). Pagaidām netiek publiskota informācija, uz kurām valstīm tiks pārdislocēts minētais bruņojums.

«M2 Bradley».

ERI un vēlāk *EDI* ietvaros ASV piešķirtais finansējums tiek izmantots dažādu divpusējo un multinacionālo mācību un treniņu organizēšanai, lai paaugstinātu sabiedroto kaujas gatavību un savstarpējo savietojamību. Tiek veikti pasākumi ātrās reaģēšanas karaspēka un bruņojuma pārdislokācijas paātrināšanai, infrastruktūras uzlabošanai, kā arī sabiedroto valstu pašaizsardzības spēju uzlabošanas atbalstam. *EDI* mērķu sasniegšanai ASV jau ir pārdislocējušas uz Eiropas valstīm aptuveni 7000 amerikāņu karavīru, kas pilda uzdevums dažādos grupējumos, tajā skaitā *eFP* (*Enhanced Forward Presence*) multinacionālajos bataljonos Baltijas reģionā.

Kanādas iznīcinātājs CF-18 «Hornet».

Saskaņā ar Kanādas Karalisko gaisa spēku komandiera ģenerālleitnanta Maikla Huda teikto, viens no konkursa izvērtēšanas kritērijiem būs jauno iznīcinātāju savietojamības līmenis ar ASV kaujas aviāciju. Taču tas nenozīmē, ka konkursā nevarētu uzvarēt Eiropā ražotie iznīcinātāji.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavojusi ***majore Vizma Kaļčeva.***

Foto — http://kam.lt; https://www.thelocal.se; https://www.shephardmedia.com; https://www.safran-group.com; https://upload.wikimedia.org; https://squad.gamepedia.com; https://en.wikipedia.org.

Pirms kārtējā prezidentūras termiņa Putins dižojas ar ieročiem

Krievijā šī gada 18. martā notiks prezidenta vēlēšanas. Lai arī pašreizējais prezidents Vladimirs Putins ir veicis virkni pasākumu, kuru mērķis ir radīt ilūziju par demokrātiskām vēlēšanām, nedz Krievijā, nedz ārpus tās neviens nešaubās par vēlēšanu iznākumu.

Pretrunīgi vērtējams priekšvēlēšanu kampaņas pasākums bija Vladimira Putina 1. marta uzruna Krievijas parlamentam un elitei. V. Putina monologa liela daļa bija veltīta Krievijas vismodernāko ieroču arsenāla slavināšanai, un to pavadīja skaļi aplausi un ovācijas no auditorijas. Krievijas līderis vairākkārt uzsvēra, ka jaunie ieroči varot sasniegt jebkuru mērķi pasaulē un tie esot Maskavas atbilde uz starptautiskajām sankcijām, ASV pretraķešu aizsardzības sistēmas izvēršanu un jaunu *NATO* vienību izvietošanu Krievijas robežas tuvumā. V. Putins akcentēja, ka Krievijai neesot agresīvu nodomu, taču vienlaikus viņš izteica gandarījumu, ka Krievijas attīstību un militārās spējas nav izdevies ierobežot vai apturēt «visiem tiem, kas pēdējos 15 gados provocēja bruņošanās sacensību». «Mūs ignorēja. Neieklausījās mūsu viedoklī. Tagad — ieklausīsies,» teica V. Putins.

Līdzšinējā pieredze rāda, ka ārējā ienaidnieka demonizēšana un žvadzināšana ar ieročiem ir Kremļa visbiežāk izmantotā metode, lai novērstu tautas uzmanību no ekonomiskajām problēmām valstī. Dižošanās ar jaunajiem ieročiem tiek vērtēta arī kā V. Putina mēģinājums reabilitēties tautas priekšā par to, ka sen solītā pārticība nav iestājusies, jo visiem bijis jādzīvo taupības režīmā aizsardzības stiprināšanas vārdā. Jāatzīmē, ka V. Putins prezentācijā bieži izmantoja videomateriālus un datorgrafiku, paužot slavinošus jauno ieroču kaujas potenciāla raksturojumus. Taču netika sniegti reāli pierādījumi ultramoderno ieroču eksistencei un to patiesajām operacionālajām spējām.

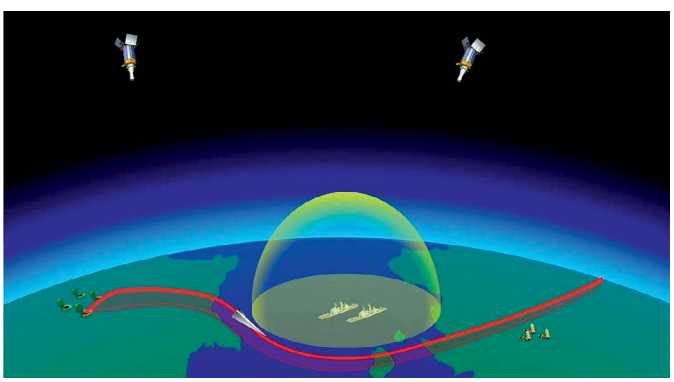

Kā pirmo V. Putins prezentēja informāciju par 100 tonnas smago ballistisko raķeti «*Sarmat*», kuras darbības rādiuss esot neierobežots. Turklāt tā spējot pārvarēt jebkuras eksistējošās pretraķešu aizsardzības sistēmas. Jau kopš 2009. gada masu saziņas līdzekļos periodiski parādījās informācija par starpkontinentālās raķetes «*Sarmat*» izstrādes gaitu. 2016. gadā tika ziņots par jaunās raķetes pirmajiem izmēģinājumiem, taču starptautiskajai sabiedrībai nav pieejami pierādījumi «*Sarmat*» kaujas spējām.

Kā otru ultramoderno izstrādni V. Putins reklamēja mazgabarīta kodolenergoiekārtu — jaudīgu kodoldzinēju, ar ko varot aprīkot spārnotās raķetes. Ar šādu dzinēju raķete neizmantošot ballistisko lidojuma trajektoriju, bet gan neierobežotu laiku manevrēs nelielā augstumā, izvairoties no jebkāda mēroga pretraķešu aizsardzības sistēmām.

Vēl viens prezentācijas objekts bija aviācijas bāzēšanās raķešu komplekss «*Kinžal*», kas, pēc V. Putina vārdiem, jau 2017. gada 1. decembrī esot iekļauts Dienvidu kara apgabala vienību apbruņojumā. Krievijas līderis uzsvēra, ka pasaulē neesot ieroču, kas līdzinātos «*Kinžal*». Vispirms nesējlidmašīna nogādā raķeti mērķa virzienā dažās minūtēs, un pēc palaišanas «*Kinžal*» turpina lidot vēl aptuveni 2000 km. Pēc V. Putina teiktā, «*Kinžal*» lido ar desmitkārtīgu skaņas ātrumu, vienlaikus veicot manevrēšanu visos trajektorijas posmos. Šādu lidojuma parametru dēļ «*Kinžal*» nevarot pārtvert eksistējošās pretraķešu aizsardzības sistēmas.

Ar epitetu «vienkārši fantastika» V. Putins prezentēja zemūdens bezpilota kodolaparātu, metodiski turpinot uzsvērt auditorijai, ka pasaulē neeksistē līdzekļi, kas spētu pretoties šim ierocim. Pēc V. Putina teiktā — zemūdens droni esot 100 reizes mazāki par zemūdenēm, un tie spējot iziet kaujas dežūrās 200 reizes ātrāk nekā parastas zemūdenes. Jaunie droni varot pārvietoties ļoti lielā ātrumā un neierobežotā dziļumā, kā arī sasniegt mērķus neierobežotā attālumā, iznīcinot aviācijas bāzes kuģu grupējumus vai pat krasta nocietinājumus. Klasiskās populisma tradīcijās V. Putins publiski aicināja visus valsts iedzīvotājus piedalīties jaunā superdrona nosaukuma izdomāšanā.

Pievēršoties kaujas lāzeru tēmai, V. Putins apgalvoja, ka jau no 2017. gada Krievijas armijai tiek piegādāti kaujas lāzeri. Prezidents neminēja šo ieroču specifikācijas, tikai norādīja, ka speciālisti zina, ko drošības jomā spēj lāzerieroči. «Ir pamats uzskatīt, ka Krievija ir soli priekšā citām valstīm, radot ieročus uz citiem fizikas principiem,» teica V. Putins.

V. Putins arī informēja, ka Krievijā uzsākta jauna stratēģiskā kompleksa «*Avangard*» sērijveida ražošana. Viņš apgalvoja, ka «*Avangard*» raķetes lido ar ātrumu, kas 20 reizes pārsniedz skaņas ātrumu, un tās jau esot iekļautas apbruņojumā un priekšzīmīgi darbojas. Šīs sistēmas raķešu īpatnība un priekšrocība ir izmantotie kompozītmateriāli, kas ļauj raķetei ilgstoši lidot blīvajos atmosfēras slāņos. Vienlaikus spārnotais bloks veic planējošas kustības un izvairās no pretraķešu aizsardzības sistēmām. Pēc V. Putina teiktā, «raķete tuvojas mērķim kā meteorīts jeb degoša lode vai ugunsbumba. Spārnotais kaujas bloks ir droši vadāms, kaut gan raķetes virsmas temperatūra sasniedz 1600—2000 ^{0}C.»

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavojusi ***majore Vizma Kaļčeva****.*

Avoti: https://steemit.com; https://www.rferl.org; https://www.nbcnews.com; http://nationalinterest.org.

Foto —http://euromaidanpress.com; https://www.washingtonpost.com.

TĒVIJAS
SARGS
MILITĀRAIS ŽURNĀLS
Abonēt var visās «Latvijas pasta» nodaļās,
kā arī internetā www.abone.pasts.lv
un zvanot pa informatīvo tālruni 67008001
Ārvalstīs militāro žurnālu «Tēvijas Sargs»
var abonēt pie redakcijas pārstāvjiem.
Abonēšanas cena Latvijā:
1 mēnesim — EUR 0,71
6 mēnešiem — EUR 4,27
12 mēnešiem — EUR 8,54
Informācija uzzināma, arī zvanot pa tālruni +371 67335391
vai rakstot uz e-pastu: redakcija@sargs.lv

AINA RENDA
BŪT
KEJAI
GONDAI
DAILES TEATRIS
Romantiska drāma 2 cēlienos
PIRMIZRĀDE 2018.gada 23.martā
LOMĀS: Rēzija Kalniņa, Kaspars Zāle, Ērika Eglija, Gints Grāvelis, Dārta Daneviča, Artis Robežnieks,
Gints Andžāns, Ieva Florence, Anete Krasovska, Aldis Siliņš, Lelde Dreimane, Mirdza Martinsone,
Olga Dreģe, Dainis Gaidelis, Mārtiņš Upenieks
Režisors - Dž.Dž.Džilindžers
Iestudējuma atļauja - Curtis Brown, Ltd.
Informācija pa tālr. 67294444
Kases darba laiks: 10.00 - 19.00; S., Sv. 11.00 - 18.00
www.dailesteatris.lv

www.facebook.com/zurnalsTevijasSargs

www.tevijassargs.lv

www.sargs.lv

ISSN 14075040 03
9 771407 504002
Marts, 3 (223) 2018 • Cena € 0,85